

ATAS

Association of Turkish Alumni and Students in Scotland

İLK ADIM: İSKOÇYA

İskoçya'ya yeni gelen öğrenciler, akademisyenler, araştırmacılar,
mezunlar, profesyoneller ve aileler için başlangıç rehberi

3. Baskı · Temmuz 2026

Scottish Charity No. SC050674

atas.org.uk

YAYIN KÜNYESİ

Yayımlayan: Association of Turkish Alumni and Students in Scotland (ATAS)

Yasal statü: Scottish Charitable Incorporated Organisation (SCIO), Scottish Charity No. SC050674

Eser adı: İlk Adım: İskoçya

Baskı: 3. Baskı, Temmuz 2026

İlk yayımlanma: Şubat 2019

İkinci baskı: 2 Şubat 2020

Özgün metin: Önder Canbulat

Bilgi kontrol tarihi: 31 Temmuz 2026

Kurumsal kayıt: [OSCR Charity Register – SC050674](https://oscr.org.uk)

Web sitesi: <https://atas.org.uk>

Katkıda bulunanlar

İlk iki baskının dil, içerik ve düzenleme çalışmalarına katkı sağlayan Kutlu Balcı, Muhammed Burak Ağır, Kaan İlter, İbrahim Mızrak, Çağlar Hamarat, Süha Tuna, Nisa ve Furkan Çeliktaş, Abdülkadir Çiriş ve Fatih Kerem Boz’a teşekkür ederiz. Bu baskıdaki emekleri için Rania Mohiuddin-Ağır, Önder Canbulat ve Ali Utku Demir’a teşekkür ederiz.

Telif ve kullanım

© 2026 Association of Turkish Alumni and Students in Scotland (ATAS). Bu yayının ATAS tarafından hazırlanan özgün metni, kaynak gösterilmek kaydıyla kişisel, eğitimsel ve ticari olmayan amaçlarla paylaşılabılır. Metnin tamamının veya önemli bir bölümünün ticari amaçla yeniden yayımlanması, uyarlanması ya da çoğaltılması ATAS’ın önceden yazılı iznine tabidir. Üçüncü taraflara ait metin, görsel, logo ve bağlantılar üzerindeki haklar ilgili hak sahiplerine aittir.

ÖNSÖZ

Değerli öğrenciler, mezunlar, akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller ve aileler, İskoçya’ya taşınmak; göçmenlik statüsü, konaklama, sağlık, bankacılık, çalışma hayatı, eğitim ve günlük resmî işlemler bakımından birbirine bağlı çok sayıda kararın kısa sürede alınmasını gerektirir. İlk Adım: İskoçya, bu süreci daha öngörülebilir hâle getirmek ve yeni gelenlerin güvenilir resmî kaynaklara daha kolay ulaşmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Rehber ilk olarak Şubat 2019’da Önder Canbulat tarafından kaleme alınmış, 2 Şubat 2020’de ikinci baskı olarak güncellenmiştir. Bu üçüncü baskı, önceki çalışmaların birikimi korunarak

ATAS tarafından yeniden yapılandırılmış; İskoçya'ya özgü uygulamalar, güncel çevrim içi kamu hizmetleri ve değişen göçmenlik sistemi dikkate alınarak gözden geçirilmiştir.

Bu yayın kapsamlı bir hukuk veya danışmanlık el kitabı değildir. Her bölümde mümkün olduğunca resmî ve birincil kaynaklara yönlendirme yapılmıştır. Kişisel durumunuza göre değişebilecek konularda ilgili kamu kurumunun güncel açıklamasını kontrol etmeniz ve gerektiğinde yetkili bir uzmandan destek almanız önemlidir.

ATAS Yönetimi

HUKUKİ VE GENEL BİLGİLENDİRME UYARISI

Bu doküman yalnızca genel bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. İçerik hukuki, göçmenlik, mali, vergisel veya tıbbi danışmanlık oluşturmaz. Göçmenlik kuralları, ücretler, kamu hizmetleri, ulaşım tarifeleri ve kurumsal uygulamalar kısa sürede değişebilir. Bilgiler 31 Temmuz 2026 tarihi itibarıyla kontrol edilmiştir; işlem yapmadan önce bağlantı verilen resmî kaynağın güncel sürümünü inceleyin.

Göçmenlik danışmanlığı için yalnızca Immigration Advice Authority (IAA) siciline kayıtlı bir danışman veya Birleşik Krallık'taki yetkili bir hukuk düzenleyicisine tabi avukat kullanılmalıdır. ATAS, düzenlenmiş göçmenlik veya hukuk danışmanlığı hizmeti sunmaz ve bu rehber kişisel hukuki değerlendirme yerine kullanılamaz.

ATAS, makul özen gösterilmesine rağmen dış bağlantıların sürekli erişilebilir veya içeriklerinin değişmeden kalacağını garanti edemez. Okuyucu, kendi koşullarına ilişkin doğrulama ve başvuru sorumluluğunu taşır.

DISCLAIMER

This guide is provided for general information only and does not constitute legal, immigration, financial, tax or medical advice. Information was checked as at 31 July 2026, but rules, fees and administrative practices may change. Readers should verify the current official guidance before acting and obtain advice from an appropriately regulated professional where necessary. ATAS does not provide regulated legal or immigration advice.

İÇİNDEKİLER

1. İSKOÇYA'YA GELMEDEN ÖNCE	1
2. İLK 30 GÜN: YERLEŞİM ADIMLARI	6
3. KONAKLAMA VE KİRA SİSTEMİ	12
4. GÜNLÜK HAYAT VE RESMÎ İŞLEMLER	19
5. ULAŞIM SİSTEMİ	24
6. EHLİYET VE SÜRÜŞ	29
7. TELEFON, TÜRKİYE'YE ULAŞIM VE KARGO	34
8. BANKACILIK VE FİNANSAL SİSTEM	40
9. SAĞLIK SİSTEMİ (NHS SCOTLAND)	46
10. ÇALIŞMA HAYATI VE VERGİ SİSTEMİ	52
11. AİLE VE ÇOCUKLAR	59
12. MARKETLER, TÜRK ÜRÜNLERİ VE RESTORANLAR	64
13. İSKOÇYA'DA GEZİ VE SOSYAL HAYAT, KÜLTÜR VE SANAT	68
14. AKADEMİK HAYAT VE ÜNİVERSİTE KÜLTÜRÜ	73
15. HUKUKİ DESTEK VE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ	78
16. EV SATIN ALMA VE MORTGAGE	82
17. GÖÇMENLİK STATÜSÜ, OTURUM VE VATANDAŞLIK	86
18. TÜRK TOPLULUKLARI VE ATAS	92
ATAS İLETİŞİM BİLGİLERİ	95

1. İSKOÇYA'YA GELMEDEN ÖNCE

İskoçya'ya taşınma süreci yalnızca vize başvurusundan ibaret değildir. Geliş amacı, göçmenlik statüsü, aile düzeni, finansal hazırlık, konaklama ve uzun vadeli plan birlikte değerlendirilmelidir. Bu bölüm, başvuru yapılmadan ve seyahat kesinleştirilmeden önce ele alınması gereken temel kararları özetler.

1.1 Geliş Amacının ve Statünün Netleştirilmesi

İlk adım, Birleşik Krallık'a hangi amaçla ve hangi göçmenlik statüsüyle geleceğinizi açık biçimde belirlemektir:

- Eğitim: lisans, yüksek lisans, doktora veya başka bir uygun öğrenim programı
- Araştırma veya akademik ziyaret: kısa süreli araştırma, iş birliği, konferans ya da sabbatical
- Sponsorlu çalışma: lisanslı bir işveren üzerinden çalışma
- Bağımsız akademik veya mesleki çalışma: örneğin uygun kişiler için Global Talent
- Kısa süreli ziyaret: turizm, aile ziyareti veya Visitor Rules kapsamında izin verilen faaliyetler
- Aile hayatı: family visa veya ana başvuru sahibine bağlı dependant statüsü

Seçilen statü; çalışma hakkını, dependant getirip getiremeyeceğinizi, kamu fonlarına erişimi, uzatma ve statü değiştirme seçeneklerini ve yerleşim süresini doğrudan etkiler. Genel vize kategorileri için GOV.UK rehberi esas alınmalıdır¹. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm 17: Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık.

1.2 Yaygın Vize ve Göçmenlik Kategorileri

Aşağıdaki özet yalnızca başlangıç çerçevesidir. Uygunluk, başvuru tarihi, kurs veya işin niteliği ve kişisel geçmişe göre değişebilir.

(a) Student Route — Lisanslı bir öğrenci sponsorundan alınan CAS, uygun kurs, İngilizce ve finansal şartların karşılanması gerekir. Çalışma hakkının kapsamı kurs düzeyine ve dönem zamanına göre değişir; Student statüsünde serbest meslek ve kamu fonlarına başvuru genel olarak yasaktır². Çoğu öğrenci partner ve çocuklarını dependant olarak getiremez. 1 Ocak 2024 sonrasında başlayan kurslarda bu imkân esas olarak belirli devlet burslu öğrenciler ile uygun araştırma temelli lisansüstü programlara devam eden öğrencilerle sınırlıdır³. Çoğu başvuruda Immigration Health Surcharge (IHS) ayrıca ödenir⁴.

(b) Graduate Route — Birleşik Krallık'ta uygun bir programı başarıyla tamamlayan ve diğer şartları sağlayan kişiler, Student izni sona ermeden Birleşik Krallık içinden başvurabilir. İzin süresi, 31 Aralık 2026 veya öncesinde yapılan başvurularda iki yıl; 1 Ocak 2027 veya sonrasında yapılan başvurularda 18 aydır. Doktora veya başka bir doktora düzeyi yeterliliği tamamlayanlar için süre üç yıldır⁵. Graduate Route kendi başına bir settlement route değildir;

dependant kuralları da yeni aile üyelerinin sonradan eklenmesine genel bir hak vermez. Bkz. Bölüm 17.2 ve 17.6.

(c) Skilled Worker Route — Home Office tarafından lisanslanmış bir sponsor, uygun meslek kodu ve Certificate of Sponsorship gerekir. Temmuz 2026 itibarıyla standart maaş şartı, kural olarak yıllık £41,700 ile ilgili mesleğin going rate'inden yüksek olanıdır; ancak yeni mezunlar, doktora sahipleri, belirli meslekler, sağlık ve eğitim işleri ile geçiş hükümleri için farklı eşikler uygulanabilir⁶. Uygun koşullarda bu statü yerleşim yoluna dâhil olabilir. Bkz. Bölüm 17.3 ve 17.9.

(d) Global Talent — Akademi ve araştırma alanında lider veya potansiyel lider olan kişiler, uygun bir endorsement, ödül, fellowship, akademik görev veya UKRI bağlantılı araştırma fonu üzerinden başvurabilir. Sponsorlu bir iş ve asgari maaş şartı bulunmaz; çalışan, serbest meslek sahibi veya şirket yöneticisi olarak faaliyet göstermek mümkündür. Yerleşim süresi, alan ve başvuru yoluna göre üç veya beş yıl olabilir⁷. Bkz. Bölüm 17.4.

(e) Standard Visitor: akademik ve araştırma faaliyetleri — Visitor statüsü; toplantı, konferans, belirli akademik faaliyetler ve izin verilen kısa araştırmalar için kullanılabilir. Kalış çoğu durumda en fazla altı aydır; belirli akademisyenler uygun koşullarda toplam 12 aya kadar ziyaret edebilir. Genel istihdam ve olağan ücretli çalışma yasaktır; yalnızca Visitor Rules'da açıkça izin verilen faaliyetler yapılabilir⁸. Visitor statüsü yerleşim yolu değildir. Bkz. Bölüm 17.5.

(f) Family visa ve dependant statüsü — “Dependant” tek başına bağımsız bir vize kategorisi değildir; ana başvuru sahibinin Student, Skilled Worker, Global Talent veya başka bir statüsüne bağlıdır. Çalışma hakkı, süre, uzatma ve kamu fonları bakımından her route'un kendi kuralları uygulanır. Family visa başvuruları ise Appendix FM kapsamında ayrı şartlara tabidir. Bkz. Bölüm 17.6 ve 17.7.

1.3 Academic Technology Approval Scheme (ATAS) Kontrolü

Terminoloji notu: Bu rehberi yayımlayan Association of Turkish Alumni and Students in Scotland ile Birleşik Krallık hükûmetinin Academic Technology Approval Scheme sistemi aynı “ATAS” kısaltmasını kullanır; bunlar birbirinden tamamen ayrıdır.

Belirli hassas teknoloji ve araştırma alanlarındaki bazı lisansüstü programlar ile bazı sponsorlu araştırma görevleri için ATAS sertifikası gerekebilir. Gereklik yalnızca disiplin adına bakılarak varsayılmamalı; üniversitenin teklif mektubu/CAS bilgisi, araştırma konusu, CAH kodu ve varsa işverenin sponsor belgeleri birlikte kontrol edilmelidir.

ATAS sertifikası gerekiyorsa başvuru, ilgili vize başvurusundan veya göreve başlamadan önce tamamlanmalıdır. Resmî rehber, işlemlerin en az 30 iş günü sürebileceğini, Nisan–

Ağustos döneminde daha uzun sürebileceğini ve hızlandırılmış hizmet bulunmadığını belirtmektedir⁹. Sonuç alınmadan uçuş veya başlangıç tarihine ilişkin geri döndürülemez mali taahhütlerde bulunmamak daha güvenlidir. Bkz. Bölüm 17.1, 17.3 ve 17.5.

1.4 Uzun Vadeli Statü ve Yerleşim Planlaması

Taşınmadan önce aşağıdaki sorulara route bazında cevap verilmelidir:

- Mevcut statü doğrudan bir settlement route mudur, yoksa daha sonra başka bir statüye geçiş mi gerektirir?
- Gerekli continuous residence süresi üç, beş veya on yıl mıdır?
- Yurt dışı seyahatleri, araştırma seyahatleri ve uzaktan çalışma günleri absence hesabını nasıl etkiler?
- Partner ve çocukların yerleşim süresi ana başvuru sahibinden farklı mı hesaplanır?
- Vatandaşlık için ILR sonrasında ayrıca bekleme süresi var mıdır?

Birçok çalışma temelli yerleşim yolunda genel kural, herhangi bir 12 aylık dönemde 180 günden fazla Birleşik Krallık dışında bulunmamaktır; ancak uygulanacak dönem, istisnalar ve araştırma bağlantılı seyahatlerin etkisi route'a göre kontrol edilmelidir¹⁰. "180 gün kuralı" bütün göçmenlik statülerine aynı biçimde uygulanan tek bir genel kural olarak ele alınmamalıdır.

British citizenship başvurularında, British citizen ile evli olmayan kişilerin genellikle naturalisation başvurusundan önce en az 12 ay ILR veya settled status sahibi olması gerekir. British citizen ile evli veya civil partnership içinde olan kişiler için bu 12 aylık bekleme şartı uygulanmaz; diğer ikamet, yokluk, dil, Life in the UK ve good character şartları devam eder¹¹. Hükûmetin "earned settlement" modeli ve daha uzun yerleşim sürelerine ilişkin açıklamaları, Temmuz 2026 itibarıyla yürürlükteki bütün route-specific settlement kurallarını kendiliğinden ortadan kaldırmış değildir. İstişare, politika açıklaması ve Immigration Rules değişikliği birbirinden ayrılmalı; uzun vadeli plan güncel yürürlük metnine göre yapılmalıdır¹². Ayrıntı için bkz. Bölüm 17.9 ve 17.10.

1.5 Finansal Hazırlık

İlk aylarda gelir ve gider düzeni henüz oturmayabileceğinden, mümkünse üç ila dört aylık temel giderleri karşılayacak bir başlangıç bütçesi ve ayrıca acil durum payı oluşturulması yararlıdır. Bütçede en az şu kalemler yer almalıdır:

- Vize başvuru ücreti, IHS ve varsa biyometri/öncelikli hizmet giderleri
- Uçuş, havaalanı transferi, ek bagaj ve taşınma masrafları
- Geçici konaklama, kira depozitosu ve ilk kira ödemesi

- Council Tax, enerji, broadband ve telefon giderleri
- Ev kurulum, ulaşım ve temel yaşam giderleri
- Çocuklu aileler için nursery/childcare ve okul başlangıç masrafları

Göçmenlik başvurusunda gösterilecek finansal yeterlilik, kişisel bütçe tavsiyesinden farklıdır ve ilgili route ile Immigration Rules Appendix Finance hükümlerine göre belgelenmelidir¹³. Bankacılık ve para transferi için bkz. Bölüm 8; maaş, PAYE ve National Insurance için bkz. Bölüm 10.

1.6 Konaklama Stratejisi

Kalıcı bir kira sözleşmesine uzaktan ve mülkü görmeden bağlanmak yerine, koşullar elveriyorsa ilk iki ila dört hafta için geçici konaklama ayarlamak daha güvenli olabilir. Bu süre içinde:

- Semti gündüz ve akşam saatlerinde değerlendirin.
- Üniversite veya işyerine ulaşımı gerçek yolculuk süresiyle test edin.
- Çocuk varsa okul catchment alanını ve yer bulunabilirliğini local council üzerinden kontrol edin.
- Landlord veya letting agent kaydını, kira türünü, depozito şartını ve enerji belgelerini doğrulayın.
- Toplam maliyeti kira, Council Tax, enerji, ulaşım ve internet birlikte hesaplayın.

İskoçya'da 1 Aralık 2017'den sonra başlayan çoğu özel kiralama Private Residential Tenancy rejimine tabidir. Sözleşme imzalamadan önce kiracıya yönelik mygov.scot kontrol listesinin kullanılması önerilir¹⁴. Ayrıntı için bkz. Bölüm 3; okul alanları için bkz. Bölüm 11.3.

1.7 Belgelerin Hazırlanması

Aşağıdaki belgelerin asıllarını, güvenli dijital kopyalarını ve gerektiğinde kabul edilebilir İngilizce tercümelerini hazırlayın:

- Pasaport, vize karar yazısı, eVisa/UKVI hesabına erişim bilgileri ve CAS/Certificate of Sponsorship
- Diploma, transkript, öğrenci belgesi ve mesleki yeterlilik belgeleri
- Evlilik, doğum, velayet veya isim değişikliğine ilişkin belgeler
- Aşı kayıtları, kronik hastalık raporları, düzenli ilaçların etken madde ve doz bilgileri
- Ehliyet, araç ve sigorta geçmişi belgeleri
- İş, burs, kira veya akademik başvurularda kullanılabilecek referanslar

Belgeleri yalnızca e-posta hesabında tutmak yerine şifreli bir bulut alanı ve çevrim dışı yedek ile korumak faydalıdır. Sağlık belgeleri için bkz. Bölüm 9; ehliyet için Bölüm 6; ilk ayda adres ve

statü belgelerinin kullanımı için Bölüm 2 ve 4.

1.8 Çocuklu Aileler İçin Ön Planlama

İskoçya'da local authority okullarında öğrenim ücreti alınmaz. Yerel council, çocuğu genellikle ikamet adresine bağlı catchment school'a yönlendirir; ancak yoğunluk nedeniyle belirli bir okulda yer garanti edilmez ve başka bir okul için placing request süreci kullanılabilir¹⁵.

Nursery ve childcare yerleri sınırlı olabilir. Üç ila beş yaşındaki çocuklar için funded early learning and childcare bulunmakla birlikte başvuru takvimi, yerel kapasite ve diğer desteklerin uygunluk şartları council ve ailenin durumuna göre değişir¹⁶. Universal Credit, Tax-Free Childcare veya başka mali destekler ayrıca göçmenlik statüsü, ikamet ve "no recourse to public funds" koşulları bakımından kontrol edilmelidir.

Taşınmadan önce local council'in school admissions ve nursery sayfalarını inceleyin; okul ve childcare sürecini kalıcı konut kesinleşene kadar ertelemeyin. Ayrıntı için bkz. Bölüm 11; gebelik ve çocuk sağlığı için bkz. Bölüm 9.7.

1.9 Hukuki ve Kurumsal Destek

Sorunun niteliğine göre ücretsiz ilk yönlendirme, legal aid veya uzman danışmanlık seçenekleri bulunabilir. Başlangıç için aşağıdaki kurumlar kullanılabilir:

- Citizens Advice Scotland: günlük hukuk, borç, tüketici, iş ve sosyal yardım konularında bilgi ve yönlendirme
- Scottish Legal Aid Board: legal aid sistemi ve uygun solicitor bulma bilgisi
- Immigration Advice Authority: kayıtlı göçmenlik danışmanı ve kuruluş arama
- Law Society of Scotland: İskoçya'da düzenlenmiş solicitor arama
- Shelter Scotland: konut ve kiracılık sorunları

Birleşik Krallık'ta yetkisiz kişilerin göçmenlik danışmanlığı sunması hukuka aykırı olabilir. Göçmenlik danışmanının IAA sicilinde veya kabul edilen başka bir hukuk düzenleyicisinin denetiminde olduğu doğrulanmalıdır¹⁷. Legal aid ve solicitor bulma süreçleri için Scottish Legal Aid Board'un resmî rehberi kullanılabilir¹⁸. Ayrıntı için bkz. Bölüm 15: Hukuki Destek ve Uyuşmazlık Çözümü.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. GOV.UK, 'Visas and immigration', <https://www.gov.uk/browse/visas-immigration> (erişim: 31 Temmuz 2026).
2. GOV.UK, 'Student visa: Overview', <https://www.gov.uk/student-visa> (erişim: 31 Temmuz 2026).
3. GOV.UK, 'Student visa: Your partner and children', <https://www.gov.uk/student-visa/family-members> (erişim: 31 Temmuz 2026).

4. GOV.UK, 'Pay for UK healthcare as part of your immigration application', <https://www.gov.uk/healthcare-immigration-application> (erişim: 31 Temmuz 2026).
5. GOV.UK, 'Graduate visa: Overview', <https://www.gov.uk/graduate-visa> (erişim: 31 Temmuz 2026).
6. GOV.UK, 'Skilled Worker visa: Your job', <https://www.gov.uk/skilled-worker-visa/your-job> (erişim: 31 Temmuz 2026).
7. GOV.UK, 'Apply for the Global Talent visa: Overview', <https://www.gov.uk/global-talent> (erişim: 31 Temmuz 2026).
8. GOV.UK, 'Visit the UK as a Standard Visitor: Visit as an academic', <https://www.gov.uk/standard-visitor/visit-as-an-academic> (erişim: 31 Temmuz 2026).
9. GOV.UK, 'Academic Technology Approval Scheme (ATAS)', <https://www.gov.uk/guidance/academic-technology-approval-scheme> (erişim: 31 Temmuz 2026).
10. GOV.UK, 'Immigration Rules Appendix Continuous Residence', <https://www.gov.uk/guidance/immigration-rules/immigration-rules-appendix-continuous-residence> (erişim: 31 Temmuz 2026).
11. GOV.UK, 'Apply for citizenship if you have indefinite leave to remain or settled status', <https://www.gov.uk/apply-citizenship-indefinite-leave-to-remain> (erişim: 31 Temmuz 2026).
12. Home Office, 'A Fairer Pathway to Settlement: statement and consultation on earned settlement', <https://www.gov.uk/government/consultations/earned-settlement/a-fairer-pathway-to-settlement-statement-and-accompanying-consultation-on-earned-settlement-accessible> (erişim: 31 Temmuz 2026).
13. GOV.UK, 'Immigration Rules Appendix Finance', <https://www.gov.uk/guidance/immigration-rules/immigration-rules-appendix-finance> (erişim: 31 Temmuz 2026).
14. mygov.scot, 'Starting a tenancy as a private tenant', <https://www.mygov.scot/tenant-new-tenancy> (erişim: 31 Temmuz 2026).
15. Scottish Government, 'School admissions, curriculum and qualifications', <https://www.gov.scot/policies/schools/school-curriculum/> (erişim: 31 Temmuz 2026).
16. mygov.scot, 'Childcare you can get help with', <https://www.mygov.scot/childcare-costs-help> (erişim: 31 Temmuz 2026).
17. Immigration Advice Authority, 'IAA adviser registration explained', <https://www.gov.uk/government/publications/iaa-adviser-registration-explained/iaa-adviser-registration-explained> (erişim: 31 Temmuz 2026).
18. Scottish Legal Aid Board, 'Find a solicitor', <https://www.slab.org.uk/new-to-legal-aid/find-a-solicitor/> (erişim: 31 Temmuz 2026).

2. İLK 30 GÜN: YERLEŞİM ADIMLARI

Birleşik Krallık'a ve özellikle İskoçya'ya ilk yerleşim döneminde, bazı işlemlerin mümkün olduğunca erken tamamlanması günlük hayatın sorunsuz ilerlemesi açısından önemlidir. İlk 30 gün içinde yapılacak işlemler; göçmenlik statüsünün doğrulanması, sağlık sistemine kayıt, finansal sisteme giriş, vergi ve belediye bildirimleri ile temel iletişim altyapısının kurulması gibi başlıklarda toplanır.

Bu işlemler birbirine bağlı olduğundan, bölümün özellikle 3. Konaklama ve Kira Sistemi, 7. Telefon, Türkiye'ye Ulaşım ve Kargo, 8. Bankacılık ve Finansal Sistem, 9. Sağlık Sistemi (NHS Scotland) ve 10. Çalışma Hayatı ve Vergi Sistemi bölümleriyle birlikte okunması yararlıdır.

2.1 eVisa Kontrolü

Birleşik Krallık'ta birçok göçmenlik statüsü artık dijital olarak **eVisa** sistemi üzerinden görüntülenmektedir. Ülkeye giriş yaptıktan sonra yapılması gereken ilk işlemlerden biri, eVisa kaydınızın doğru biçimde görüntülendiğini ve pasaport bilgilerinizin sistemle eşleştiğini kontrol etmektir. GOV.UK'ye göre eVisa; kimliğinizi ve göçmenlik statünüzü, ayrıca Birleşik Krallık'taki bazı haklarınızı — örneğin çalışma, kiralama veya bazı durumlarda hak iddiasında bulunma imkânınızı — gösterir. Aynı sistem üzerinden işverenler, ev sahipleri veya diğer yetkili kurumlar için **share code** da üretilebilir. Share code'un geçerlilik süresi 90 gündür ve gerektiğinde yenisi alınabilir.

1,2

İlk girişten sonra özellikle şu hususlar kontrol edilmelidir:

- Statü türü doğru mu?
- Vize başlangıç ve bitiş tarihleri doğru mu?
- Pasaport veya seyahat belgesi bilgileri doğru mu?
- Gerekirse share code üretilebiliyor mu?

Yeni pasaport alındığında veya kimlik bilgilerinde değişiklik olduğunda UKVI hesabı gecikmeden güncellenmelidir. Aksi hâlde seyahat, çalışma hakkı veya kiralama hakkının ispatında sorun yaşanabilir. Ayrıntı için bkz. Bölüm 17.8: eVisa Sistemi.^{1,2}

- eVisas: access and use your online immigration status – GOV.UK¹
- Set up a UKVI account to access your eVisa – GOV.UK²

Not: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları bakımından konsolosluk nezdindeki adres beyanı veya diğer konsolosluk işlemleri ayrıca önem taşıyabilir; ancak bu tür işlemlerin usulü dönemsel olarak değişebildiğinden, ilgili başkonsolosluğun güncel

duyurularının ayrıca kontrol edilmesi daha güvenlidir.

2.2 GP Kaydı

İskoçya'da sağlık sistemine fiilen erişebilmek için en kısa sürede bir **GP practice**'e kayıt olunmalıdır. NHS hizmetlerinden yararlanma hakkınız olsa bile, GP kaydı yapılmadan rutin sağlık hizmetlerine erişim zorlaşabilir. NHS inform'a göre, bir GP practice'e kalıcı kayıt için başvuru formu doldurulur; form çoğu durumda indirilebilir, tamamlanabilir ve practice'e e-posta ile gönderilebilir. Ayrıca form için fiziksel imza zorunlu değildir. Bir kişi, kayıt bölgesinde üç aydan fazla kalacaksa genellikle kalıcı kayıt yapabilir; daha kısa süreli kalışlarda ise temporary resident olarak tedavi mümkün olabilir. ^{3,4,5}

İskoçya'da GP kaydı için genel süreç şu şekildedir:

1. Postcode'a göre uygun GP practice bulunur.
2. Practice'in kapsama alanında (**catchment area**) oturup oturmadığınız kontrol edilir.
3. Kayıt formu doldurulur; çoğu yerde e-posta veya çevrim içi gönderim mümkündür.
4. Kimlik ve adres bilgisi istenebilir; ancak NHS inform, kimlik veya adres kanıtı sunulmasa bile kaydın bu nedenle geciktirilmemesi veya reddedilmemesi gerektiğini belirtir.

Bazı practice'ler yeni hasta kabul etmeyebilir. Bu durumda başka bir practice'e başvurmak veya National Services Scotland üzerinden yönlendirme istemek gerekebilir. NHS inform ayrıca öğrencilerin ve ailelerin, taşındıktan sonra yalnızca GP'ye değil, **dentist** kaydına da erken aşamada yönelmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konu **Bölüm 9: Sağlık Sistemi (NHS Scotland)** altında ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

- Registering with a GP practice – NHS inform³
- Register with a GP – mygov.scot⁴
- Student Health – NHS inform⁵

2.3 Banka Hesabı Açma

Birleşik Krallık'ta maaş almak, kira ödemek, standing order veya direct debit kurmak ve zamanla finansal geçmiş oluşturmaya başlamak için bir banka hesabı açmak ilk ayın en kritik adımlarından biridir. Uygulamada yeni gelen öğrenciler ve çalışanlar için en sık karşılaşılan konu, adres kanıtı ve kimlik teyididir. University of Glasgow ve University of St Andrews rehberleri, uluslararası öğrenciler için banka hesabı açarken

pasaport, vize durumu ve adres kanıtının önemini vurgulamakta; bazı bankaların öğrenci hesabı yerine temel current account önerebileceğini belirtmektedir. Bank of Scotland da uluslararası öğrencilere yönelik ayrı bir hesap ürünü sunmaktadır. ⁶⁻⁹

Uluslararası öğrenciler ve yeni gelen çalışanlar için uygulamada şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Her banka “student account” vermeyebilir; birçok banka önce basic/current account açmayı tercih edebilir.
- Banka; pasaport, vize veya eVisa bilgisi, adres kanıtı ve bazen üniversite mektubu veya işveren yazısı isteyebilir.
- Kısa süreli statülerde hesap açmak daha zor olabilir.
- Online bankalar pratik olabilir; ancak kira, kredi geçmişi ve bazı resmi doğrulama süreçleri bakımından her kullanım senaryosunda aynı ölçüde uygun olmayabilir.

Pratikte şu yaklaşım daha güvenlidir:

- Önce temel bir current account açın.
- Adres ve gelir durumunuz netleştikçe daha avantajlı ürünleri değerlendirin.
- İlk ayda overdraft yerine işlem kolaylığına ve güvenliğe odaklanın.
- Banka kartı, mobil uygulama ve çevrim içi bankacılık güvenliğini ilk günden ciddiye alın.

Para transferi, kredi skoru, online bankalar ve dolandırıcılık riskleri Bölüm 8:

Bankacılık ve Finansal Sistem altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Finansal düzen kurulduktan sonra maaş, vergi ve payroll boyutu için ayrıca Bölüm 10: Çalışma Hayatı ve Vergi Sistemi ile birlikte okunması faydalı olur.

- University of Edinburgh – Open a UK bank account⁶
- University of Glasgow – Practical Information: Banking⁷
- University of St Andrews – Open a bank account⁸
- Bank of Scotland – International Student Bank Accounts⁹

2.4 National Insurance Number

National Insurance number (NINo), Birleşik Krallık'ta çalışma, vergi ve sosyal güvenlik kayıtları bakımından temel bir kimlik numarasıdır. Herkesin ilk günden NINo sahibi olması gerekmez; ancak çalışma planı olanlar için erken başvuru yararlı olabilir.

GOV.UK'ye göre NINo başvurusu çevrim içi yapılır; başvuru sırasında kimlik doğrulaması gerekir ve bu aşamada pasaport veya diğer kimlik belgelerinden bilgi girilmesi, fotoğraf yüklenmesi veya bazı durumlarda ek randevu istenmesi mümkündür. Kimlik çevrim içi doğrulanamazsa süreç daha uzun sürebilir. Başvurudan sonra NINo'nun gelmesi, kimlik doğrulaması tamamlandıktan sonra dört haftaya kadar sürebilir. ¹⁰⁻¹²

Önemli nokta şudur: GOV.UK, Birleşik Krallık'ta çalışma hakkınızı ispat edebiliyorsanız, NINo elinize ulaşmadan da işe başlayabileceğinizi açıkça belirtmektedir. Bu özellikle yeni işe başlayanlar için önemlidir; çünkü işveren onboarding sürecini başlatabilir ve numara daha sonra payroll sistemine eklenebilir. Vergi, PAYE, National Insurance katkıları ve workplace pension gibi konular ise Bölüm 10: Çalışma Hayatı ve Vergi Sistemi altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

- Apply for a National Insurance number – GOV.UK¹⁰
- Who can apply for a National Insurance number – GOV.UK¹¹
- Find your National Insurance number – GOV.UK¹²

2.5 Council Tax Bildirimi

İskoçya'da bir adrese yerleştiğinizde, o konut için **Council Tax** yükümlülüğünün doğup doğmadığını kontrol etmek gerekir. Bu, özellikle öğrenciler için kritik bir konudur; çünkü tam zamanlı öğrenciler çoğu durumda indirim, muafiyet veya farklı değerlendirme kapsamına girebilir, ancak bunun her zaman otomatik tanımlanacağı varsayılmamalıdır. mygov.scot, kişinin durumuna göre indirim, exemption veya reduction söz konusu olabileceğini belirtmektedir; GOV.UK ise tam zamanlı öğrenciler için bazı özel kuralların geçerli olduğunu açıkça saymaktadır. Üniversiteler de öğrencilerin kendi local council süreçlerini ayrıca tamamlaması gerekebileceğini hatırlatmaktadır. ¹³⁻¹⁷

Genel çerçeve:

- Eğer evde yaşayan herkes full-time student ise çoğu durumda Council Tax ödenmez veya farklı muafiyet uygulanır.
- Halls of residence'de kalan öğrenciler genellikle ayrı şekilde değerlendirilir.
- Öğrenci olmayan biriyle birlikte yaşıyorsa farklı hesaplama veya indirim gündeme gelebilir.
- Yerel council, öğrenci belgesi veya üniversite onayı isteyebilir.

Pratikte řu adımlar yararlı olur:

- Taşındıktan sonra ilgili **local council** sayfasını hemen kontrol edin.
- Öğrenciyseniz muafiyetin otomatik işlendiğini varsaymayın.
- Adres değışikliğı veya ev arkadaşının statüsündeki değışiklikler için yeniden bildirim gerekebileceğini unutmayın.
- Çoğıu council, çevrim içi ödeme, standing order veya direct debit seçenekleri sunar.

Council Tax'ın kira, konut statüsü ve band sistemiyle bağlantısı **Bölüm 3: Konaklama ve Kira Sistemi (Scotland'a Özgü)** altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

- Council Tax discounts, exemptions and reductions – mygov.scot¹³
- Paying Council Tax – mygov.scot¹⁴
- Council Tax (policy overview) – gov.scot¹⁵
- Discounts for full-time students – GOV.UK¹⁶
- University of Dundee – Apply for student Council Tax exemption¹⁷

2.6 Telefon ve İnternet Bağlantısı

Birleşik Krallık'ta banka hesabı, üniversite doğrulamaları, teslimat hizmetleri ve güvenlik kodları için aktif bir telefon hattı neredeyse zorunludur. Bu nedenle ilk günlerde bir SIM kart edinmek genellikle en pratik adımlardan biridir. Yeni gelenler için başlangıçta **prepaid / PAYG** hat kullanmak, ardından gerekirse kontratlı pakete geçmek daha güvenli olabilir. Ofcom'a göre mevcut numarayı korumak isteyen kişiler, tek bir numara için **PAC** kodunu mevcut operatöre "PAC" yazarak **65075** numarasına mesaj göndererek talep edebilir. Aynı şekilde numarayı korumadan operatör değıştirmek isteyenler için **STAC** sistemi kullanılır. PAC kodu 30 gün geçerlidir. ¹⁸⁻²²

Ev interneti bakımından ise en önemli noktalardan biri sözleşme süresi ile kalış süresini uyumlu planlamaktır. Ofcom, 2024'te tüm broadband ve landline hizmetleri için **One Touch Switch** sürecinin devreye girdiğini; bu sistemde müşterinin yalnızca yeni sağlayıcıyla iletişime geçmesinin yeterli olduğunu ve yeni sağlayıcının süreci yönettiğini belirtmektedir. Yeni sağlayıcı, adres ve mevcut sağlayıcı adı gibi temel bilgileri alarak geçişi organize eder; ayrıca varsa erken çıkış ücreti gibi bilgileri de paylaşmak zorundadır.

Pratik öneriler:

- İlk hafta bir prepaid SIM alın.
- Uzun süreli kalışta kontratlı pakete geçmeyi değerlendirin.
- Broadband için minimum sözleşme süresini dikkatle kontrol edin.
- Eski sağlayıcıdan ayrılırken erken termination fee riskini inceleyin.
- Aynı zamanda, yeni ve eski hizmet arasında çifte ödeme veya hizmet kesintisi yaşanmaması için geçiş tarihini bilinçli planlayın. Ofcom, aksaklık halinde sağlayıcıların tazminat yükümlülüğü olabileceğini de belirtmektedir.

Telefon operatörleri, roaming, Türkiye'ye arama seçenekleri, kargo ve seyahat bağlantıları **Bölüm 7: Telefon, Türkiye'ye Ulaşım ve Kargo** altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Banka doğrulamaları ve finansal güvenlik boyutu bakımından ayrıca **Bölüm 8: Bankacılık ve Finansal Sistem** ile birlikte okunması faydalı olur.

- Switching provider – Ofcom
- Switching mobile – Ofcom
- Switching broadband provider – Ofcom
- One Touch Switch – Ofcom update
- Ofcom-accredited price comparison sites
- Switching guidance hub / e-mail access guidance

Kısa Öncelik Listesi (İlk 7–10 Gün)

Pratikte çoğu kişi için şu sıra en verimlisidir:

1. eVisa / UKVI hesabını kontrol et
2. Geçici veya kalıcı adrese yerleş
3. SIM kart edin
4. GP kaydı yap
5. Banka hesabı başvurusu yap
6. Council Tax durumunu kontrol et
7. Gerekliyse NINo başvurusu yap
8. Broadband / ev internetini kur

Bu sıranın mantığı, bir işlemin diğerini desteklemesidir. Örneğin telefon hattı ve adres, banka hesabı ve çevrim içi doğrulamalar için yardımcı olur; GP kaydı ve dentist kaydı ise sağlık erişimini ilk haftadan güvence altına alır; Council Tax ve konut bilgileri

ise kira ve yerleşim düzeniyle doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle **Bölüm 3, 7, 8, 9 ve 10** ile birlikte okunması yararlıdır.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. GOV.UK, 'eVisas: access and use your online immigration status: View your eVisa and get a share code to prove your immigration status' <https://www.gov.uk/evisa/view-evisa-get-share-code-prove-immigration-status>.
2. GOV.UK, 'eVisas: access and use your online immigration status: Set up a UKVI account to access your eVisa' <https://www.gov.uk/evisa/set-up-ukvi-account>.
3. NHS inform, 'Registering with a GP practice' <https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/nhs-services/doctors/registering-with-a-gp-practice/>.
4. mygov.scot, 'Register with a GP' <https://www.mygov.scot/register-with-gp>.
5. NHS inform, 'Student Health' <https://www.nhsinform.scot/campaigns/student-health/>.
6. University of Edinburgh, 'Open a UK bank account' <https://www.ed.ac.uk/students/new-students/start-university/student-life/banking>.
7. University of Glasgow, 'Practical Information: International Students: Banking' <https://www.gla.ac.uk/international/support/practicalinformationinternationalstudents/banking/>.
8. University of St Andrews, 'Open a bank account as an international or EU student' <https://www.st-andrews.ac.uk/guides/open-bank-account/>.
9. Bank of Scotland, 'International students' <https://www.bankofscotland.co.uk/bankaccounts/compare-current-accounts/international-student.html>.
10. GOV.UK, 'Apply for a National Insurance number: How to apply' <https://www.gov.uk/apply-national-insurance-number/how-to-apply>.
11. GOV.UK, 'Apply for a National Insurance number: Who can apply for a National Insurance number' <https://www.gov.uk/apply-national-insurance-number>.
12. GOV.UK, 'Find your National Insurance number' <https://www.gov.uk/find-national-insurance-number>.
13. mygov.scot, 'Council Tax discounts, exemptions and reductions' <https://www.mygov.scot/council-tax/discounts-exemptions-and-reductions>.
14. mygov.scot, 'Paying Council Tax: How Council Tax works' <https://www.mygov.scot/council-tax>.
15. Scottish Government, 'Local government: Council Tax' <https://www.gov.scot/policies/local-government/council-tax/>.
16. GOV.UK, 'How Council Tax works: Discounts for full-time students' <https://www.gov.uk/council-tax/discounts-for-full-time-students>.
17. University of Dundee, 'Apply for student Council Tax exemption' <https://www.dundee.ac.uk/guides/apply-student-council-tax-exemption>.

18. Ofcom, 'Switching - mobile' <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/switching-provider/switching-mobile>.
19. Ofcom, 'Simpler and quicker broadband switching is here' <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/switching-provider/simpler-broadband-switching-is-here>.
20. Ofcom, 'Switching provider' <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/switching-provider>.
21. Ofcom, 'Switching broadband provider' <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/switching-provider/switching-broadband-provider>.
22. Ofcom, 'Use an Ofcom-accredited price comparison site to find the best deal' <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/saving-money/price-comparison>.

3. KONAKLAMA VE KİRA SİSTEMİ

İskoçya’da özel kiralama sistemi, Birleşik Krallık’ın diğer bölgelerine göre bazı önemli farklılıklar içerir. Özellikle İngiltere’de yaygın olan sabit süreli “fixed term” kira mantığı ile İskoçya’daki **Private Residential Tenancy (PRT)** rejimi aynı değildir. Yeni gelenler için en sık yapılan hatalardan biri, İngiltere merkezli internet içeriklerini İskoçya için de geçerli sanmaktır. İskoçya’da özel sektörde 1 Aralık 2017’den sonra başlayan çoğu yeni kiralama, aksi bir istisna yoksa, PRT olarak değerlendirilir. ¹⁻⁴

İskoçya’da özel kiralamalarda temel sistem; kira sözleşmesinin niteliği, depozitonun korunması, Council Tax yükümlülüğü, utilities (faturalar) ve taşınma veya erken çıkış prosedürlerinin doğru anlaşılmasına dayanır. Bu bölüm, özellikle ilk kez İskoçya’ya taşınan öğrenciler, akademisyenler ve profesyoneller için temel hukuki ve pratik çerçeveyi sunar. İlk ay içindeki yerleşim işlemleri için bkz. Bölüm 2: İlk 30 Gün: Yerleşim Adımları; telefon ve broadband sözleşmeleri için bkz. Bölüm 7; banka ve direct debit düzeni için bkz. Bölüm 8; uyuşmazlık ve yönlendirme mekanizmaları için bkz. Bölüm 15.

3.1 Private Residential Tenancy

İskoçya’da 1 Aralık 2017’den sonra başlayan çoğu yeni özel kiralama ilişkisi **Private Residential Tenancy (PRT)** olarak kurulmalıdır. Bu, özel sektördeki yeni kiralamalar için varsayılan ve zorunlu kira rejimidir. Eski assured veya short assured tenancy türleri yeni sözleşmeler için genel kural olarak artık kullanılmaz. ¹⁻⁴

Bir kiralamanın PRT olması için genel olarak şu unsurlar aranır:

- Mülk, kiracının ana veya tek evi olmalıdır.
- Ev sahibi kiralanan mülkte kiracıyla birlikte yaşamamalıdır.
- Kiralama özel sektör kapsamında olmalıdır.

PRT’nin en önemli özelliği, çoğu kişinin beklediğinin aksine, sabit bitiş tarihine sahip olmamasıdır. İskoç Hükûmeti ve Shelter Scotland rehberleri, bu kiralamanın **açık uçlu** olduğunu; yani sözleşmenin kiracı ayrılana veya ev sahibi hukuken geçerli bir tahliye gerekçesine dayanarak süreci tamamlayana kadar devam ettiğini açıkça belirtmektedir. Dolayısıyla İngiltere’deki klasik 6 veya 12 aylık fixed term mantığı İskoçya’da otomatik olarak uygulanmaz.

Bu nedenle sözleşmede “12 months minimum stay” gibi ticari ifadeler bulunsa bile, hukuki değerlendirme her zaman PRT rejimi ışığında yapılmalıdır. Kiracılar ayrıca

yazılı kira sözleşmesi alma, kira artışı bakımından bildirim alma, depozitonun korunması, temel güvenlik ve onarım standartlarının sağlanması ve hukuken geçerli süreç olmaksızın çıkarılamama gibi temel haklara sahiptir. Shelter Scotland ayrıca ev sahibinin kira sözleşmesi ve açıklayıcı notları vermesi, güvenlik sertifikalarını sağlaması ve kanuni sürece uyması gerektiğini vurgular.

- mygov.scot – *Signing a private tenancy agreement*
- mygov.scot – *Checks before you sign a private tenancy agreement*
- gov.scot – *Private residential tenancy reform*
- Shelter Scotland – *Your rights in a private residential tenancy*

Pratik olarak, sözleşme imzalamadan önce şu hususlar mutlaka kontrol edilmelidir:

- Ev sahibinin veya letting agent'in kimliği ve iletişim bilgileri
- Kiranın tam tutarı ve ödeme tarihi
- Depozito tutarı
- Faturaların kiraya dahil olup olmadığı
- Council Tax sorumluluğu
- Furnished / part-furnished / unfurnished durumu
- Inventory (demirbaş listesi)
- EPC, gas safety ve electrical safety belgeleri

Bu belgelerin önemli bir kısmı mygov.scot'un "before you sign" ve "what to get before you move in" rehberlerinde açıkça sayılmaktadır. Council Tax ve ilk ay içindeki bildirimler için bkz. **Bölüm 2**; utilities ve direct debit düzeni için bkz. **Bölüm 8**.

3.2 Deposit Protection Scheme

İskoçya'da ev sahibi veya letting agent, kiracıdan depozito (**tenancy deposit**) alıyorsa, bu depozitoyu çoğu durumda yetkili bir **tenancy deposit scheme** içinde korumak zorundadır. Bu, yeni gelenlerin mutlaka bilmesi gereken en önemli hukuki güvencelerden biridir. mygov.scot ve Shelter Scotland, ev sahibinin en fazla 2 aylık kira tutarında depozito isteyebileceğini ve çoğu durumda bu depozitoyu koruma sistemine yatırmak zorunda olduğunu belirtmektedir. ⁵⁻¹⁰

Depozito üst sınırı

İskoçya'da ev sahibi, kiracıdan en fazla **2 aylık kira** tutarında depozito isteyebilir. Ayrıca mygov.scot, sözleşme öncesinde talep edilen bazı ödemelerin yasal çerçeve

dışında kalabileceğini; kiraya giriş masrafı adı altında geri ödenmeyen ücretler veya benzeri taleplerin dikkatle incelenmesi gerektiğini belirtir.

Koruma süresi

Depozito, kira başlangıcından itibaren **30 iş günü** içinde koruma sistemine yatırılmalı ve kiracıya buna ilişkin bilgi verilmelidir. Bu yapılmazsa kiracı First-tier Tribunal for Scotland nezdinde başvuruda bulunabilir.

Yetkili depozito koruma sistemleri

İskoçya'da üç onaylı sistem bulunmaktadır:

- SafeDeposits Scotland
- Letting Protection Service Scotland
- my|deposits Scotland

Bu sistemler kira sonunda depozitonun iadesi veya kesinti uyuşmazlıklarında bağımsız süreç sunar.

Depozito geri alma

Kira sona erdiğinde depozito iadesi otomatik olmayabilir. Ev sahibi zarar, temizlik veya kira borcu iddiasıyla kesinti talep edebilir. mygov.scot, scheme'in, ev sahibi kesinti istemezse depozitoyu tam olarak iade edeceğini; kesinti uyuşmazlığında ise çözüm mekanizması sunduğunu belirtir. Bu nedenle:

- Taşınırken detaylı fotoğraf ve video alın.
- Girişte ve çıkışta inventory'yi kontrol edin ve mümkünse imzalı kayıt alın.
- Temizlik, anahtar teslimi ve sayaç okumalarını yazılı teyit edin.
- mygov.scot – *Paying a tenancy deposit as a private tenant*
- mygov.scot – *When your tenancy deposit must be protected*
- mygov.scot – *Getting your tenancy deposit back when you move out*
- mygov.scot – *Returning a deposit at the end of a tenancy*

Pratik not: Depozitonun korunduğunu sözlü beyanla kabul etmeyin; hangi scheme'e yatırıldığına dair yazılı bilgi isteyin. Uyuşmazlık hâlinde ücretsiz ilk yönlendirme için bkz. **Bölüm 15: Hukuki Destek ve Uyuşmazlık Çözümü.**

3.3 Council Tax Band

İskoçya'da bir konuta taşındığınızda, o mülkün hangi **Council Tax band** içinde yer aldığını bilmek gerekir. Council Tax, yerel hizmetlerin finansmanında kullanılan bir

vergidir ve miktarı mülkün bandına ve bulunduğu local authority alanına göre değişir. Scottish Assessors Association (SAA), İskoçya'daki Council Tax bandlarının A'dan H'ye kadar sınıflandırıldığını ve band bilgisinin kendi portalı üzerinden kontrol edilebileceğini belirtmektedir. GOV.UK'daki band kontrol sayfası da İskoçya kullanıcılarını SAA'ya yönlendirmektedir. ¹¹⁻¹⁵

Band sistemi nasıl çalışır?

İskoçya'da konutlar **A–H** arasında bandlara ayrılır. Bu sınıflandırma güncel kira bedeline göre değil, tarihsel değerlendirme esaslarına dayanır. Bu nedenle birbirine benzer kira düzeyindeki iki evin Council Tax bandı farklı olabilir.

Band nasıl kontrol edilir?

İskoçya'da band sorgulaması için en güvenilir kaynak **Scottish Assessors Association** portalıdır. Birçok kişi yanlışlıkla İngiltere ve Galler odaklı sayfalara gider; ancak İskoçya için doğru yönlendirme SAA sistemidir.

Kim öder?

Council Tax sorumluluğu genellikle ev sahibi üzerinde değil, o adreste ikamet eden yetişkinler üzerindedir. Ancak özel durumlar — örneğin bazı HMO yapıları veya özel düzenlemeler — farklı sonuç doğurabilir. Öğrenciler bakımından ise indirim veya muafiyet söz konusu olabilir; fakat bunun otomatik olduğu varsayılmamalıdır. mygov.scot, indirim ve muafiyetlerin kişinin durumuna göre değiştiğini açıkça belirtmektedir.

- Scottish Assessors Association – *Council Tax Bands*
- Scottish Assessors Association portal
- GOV.UK – *Check your Council Tax band*
- mygov.scot – *Council Tax discounts, exemptions and reductions*
- gov.scot – *Council Tax policy overview*

Pratik öneriler:

- Evi tutmadan önce bandı kontrol edin.
- “Rent includes council tax” ifadesi yazılı değilse varsaymayın.
- Öğrenci muafiyetinin otomatik olduğunu düşünmeyin.
- Flatshare'de ev arkadaşlarının statüsü faturayı etkileyebilir.

İlk 30 gün içindeki bildirim süreci için bkz. **Bölüm 2.5 Council Tax Bildirimi.**

3.4 Utilities (Gas, Electric, Water)

İskoçya’da kiraya çıkarken en çok karışan konulardan biri, hangi faturaların kiraya dahil olduğu ve hangilerinin kiracı tarafından ayrıca ödeneceğidir. İlanlarda “bills included” ifadesi yoksa, varsayılan yaklaşım faturaların ayrıca ödeneceği yönünde olmalıdır.¹⁶⁻¹⁸

Genellikle ayrı değerlendirilen kalemler şunlardır:

- Electricity
- Gas (varsa)
- Broadband / internet
- Council Tax
- Bazen TV licence

Water charges (İskoçya’ya özgü önemli nokta)

İskoçya’da çoğu konut için **water and sewerage charges**, İngiltere’deki gibi ayrı bir su şirketi faturası şeklinde değil, çoğu zaman Council Tax ile bağlantılı tahsil edilir. İskoçya Hükûmeti’nin Council Tax politika çerçevesi ile mygov.scot Council Tax rehberleri bu bağlantıyı göstermektedir. Bu nedenle “ayrı su faturası gelmedi” diye suyun ücretsiz olduğu düşünülmemelidir.

Sayaç ve tedarikçi

Taşınırken mutlaka:

- Elektrik ve gaz sayaçlarının fotoğrafını çekin.
- İlk gün meter reading kaydedin.
- Mevcut tedarikçiyi öğrenin.
- Önceki kiracının borcunu üstlenmediğinizden emin olun.

Sözleşme ve ödeme

Bazı evlerde ev sahibi utility hesabını kendi adına tutup kiracıdan tahsil eder; bazı evlerde ise kiracı kendi adına hesap açar. Hangi modelin uygulanacağı sözleşmede açık olmalıdır. Citizens Advice ve Ofgem tüketici rehberleri, taşınırken mevcut tedarikçiyi öğrenmeyi, sayaç okumalarını kaydetmeyi ve tarife karşılaştırmasını bilinçli yapmayı tavsiye etmektedir.

- Citizens Advice – energy supply and moving home guidance
- Ofgem – consumer information

Pratik öneriler:

- “Bills included” ifadesini yazılı alın.
- Move-in gününde sayaçları kaydedin.
- Direct debit kurmadan önce tarifeyi kontrol edin.
- Özellikle elektrikli ısıtmalı (all-electric) evlerde kış maliyetini hafife almayın.

Telefon ve broadband bağlantıları **Bölüm 7**'de; banka ve direct debit düzeni **Bölüm 8**'de ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.5 Erken Çıkış ve Notice Süreci

İskoçya'da PRT rejiminde kiracının sözleşmeyi sonlandırması, İngiltere'deki klasik fixed term mantığına göre daha esnektir; ancak bu, “istediğim gün çıkarım” anlamına gelmez. Usule uygun yazılı notice verilmesi gerekir. İskoçya Hükûmeti'nin tenant guide'ı ile Shelter Scotland rehberi, kiracının genel olarak en az **28 gün yazılı bildirim** vermesi gerektiğini açıkça belirtmektedir. Notice mektup veya e-posta ile verilebilir; ayrıca Shelter Scotland, teslim için pratikte 2 gün eklenmesini tavsiye eder. ¹⁹⁻²²

Kiracının ayrılmak istemesi

PRT kapsamında kiracı genellikle:

- Yazılı bildirim vermelidir.
- Bildirimi e-posta veya mektupla iletebilir.
- Notice süresinin başlangıcında teslim tarihini dikkate almalıdır.
- Ortak kiralamalarda, herkesin birlikte ayrılmak istemesi hâlinde ortak bildirim mantığını göz önünde bulundurmalıdır.

Ev sahibinin kiracıyı çıkarmak istemesi

Ev sahibi kiracıyı keyfî biçimde çıkaramaz. mygov.scot ve Shelter Scotland'a göre:

- Belirli bir **eviction ground** gerekir.
- Kiracıya yazılı bir **Notice to Leave** verilmelidir.
- Kiracı ayrılmazsa ev sahibi tribunal kararı almak zorundadır.
- Sadece sözlü talep, mesaj atma veya baskı kurma yeterli değildir. Kiracı, tribunal süreci tamamlanana kadar otomatik olarak çıkmak zorunda değildir.

Erken çıkışta dikkat edilmesi gerekenler

- Deposit kesintisi riski
- Son kira dönemi hesabı

- Temizlik ve hasar iddiaları
- Anahtar teslim tarihi
- Utility ve Council Tax kapanış tarihleri
- Broadband minimum contract süreleri
- gov.scot – *Private residential tenancy: information for tenants (ending the tenancy)*
- mygov.scot – *If a private landlord wants to end your tenancy or evict you*
- Shelter Scotland – *How to end your tenancy*
- Shelter Scotland – *Eviction if you have a private residential tenancy*

Pratik not: Özellikle uluslararası öğrenciler ve visiting academics, dönüş ulaşımını kesinleştirmeden önce notice takvimini netleştirmelidir. Aksi hâlde son ayda hem kira hem de gereksiz depozito kesintisi riski doğabilir. Kira uyuşmazlıkları ve ücretsiz yönlendirme mekanizmaları için bkz. Bölüm 15.

3.6 Landlord, Letting Agent ve HMO Kontrolleri

- Sözleşme imzalamadan önce ev sahibinin Scottish Landlord Register’da, aracı kullanılıyorsa letting agent’in Scottish Letting Agent Register’da kayıtlı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Üç veya daha fazla kişinin, birden fazla haneyi oluşturacak şekilde aynı konutu paylaşması gibi durumlarda House in Multiple Occupation (HMO) licence gerekebilir. İlanda veya sözleşmede kayıt numaralarının bulunması, tek başına yeterli değildir; numaralar resmî kayıtlar üzerinden doğrulanmalıdır.²³⁻²⁵
- Kayıt dışı bir ev sahibi veya letting agent ile karşılaşılması, kira sözleşmesini otomatik olarak hükümsüz kılmaz; ancak idari veya cezai yaptırım, şikâyet ve tribunal süreçleri gündeme gelebilir. Kiracı, kayıt eksikliğini local council’a veya uygun durumda First-tier Tribunal for Scotland’a bildirebilir.^{23,24,28}

Pratik uyarılar

- Kayıt numarası veya lisans gösterilmeden önemli tutarda ödeme yapmayın.
- Paylaşımlı evlerde HMO licence gerekip gerekmediğini kontrol edin.
- Ev sahibi ve letting agent kayıt numaralarını resmî sistemden doğrulayın.

3.7 Repairing Standard, Rent Increase ve Tribunal

- Özel kiralık konut, kiralama süresince repairing standard ve tolerable standard gereklerini karşılamalıdır. Yapısal güvenlik, su ve elektrik tesisatı, ısıtma, duman ve karbonmonoksit alarmı gibi konulardaki yükümlülükler yalnızca taşınma tarihine özgü değildir; kira boyunca devam eder. Ev sahibi gerekli onarımları yapmazsa kiracı yazılı bildirimden sonra Housing

and Property Chamber'a başvurabilir.^{26,28}

- Private Residential Tenancy kapsamında kira, genel olarak 12 aylık dönemde yalnızca bir kez artırılabilir ve kiracıya en az üç ay önceden, öngörülen resmî form kullanılarak yazılı bildirim yapılmalıdır. Kiracı artışı kabul etmiyorsa uygulanabilir süreler içinde Rent Service Scotland veya tribunal yolunu değerlendirmelidir.^{27,29}
- Depozitonun süresinde korunmaması hâlinde Housing and Property Chamber, koşullara göre ev sahibinin kiracıya depozitonun üç katına kadar ödeme yapmasına karar verebilir. Bu yaptırım otomatik olarak her dosyada üç kat uygulanmaz; tribunal ihlalin niteliğini ve koşullarını değerlendirir.^{7,28}

Pratik uyarılar

- Tribunal başvurularında süre ve belge koşullarını resmî rehberden doğrulayın.
- Kira artışının doğru form ve bildirim süresiyle yapıldığını kontrol edin.
- Onarım taleplerini tarih ve fotoğraflarla birlikte yazılı yapın.

Kısa Kontrol Listesi: Sözleşme İmzalamadan Önce

- Aşağıdaki maddeleri yazılı olarak teyit etmeden depozito göndermemek iyi bir pratiktir:
- Bu sözleşme Private Residential Tenancy mi?
- Depozito tutarı kaç aylık kira?
- Depozito hangi scheme'de korunacak?
- Council Tax dahil mi?
- Utilities dahil mi?
- Inventory var mı?
- Notice nasıl verilecek?
- Ev sahibi veya agent kayıtlı mı?
- EPC, gas safety ve electrical safety belgeleri mevcut mu?
- Bu belgelerin ve bilgilerin önemli bir kısmı mygov.scot ile Shelter Scotland rehberlerinde açıkça sayılmaktadır.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. Scottish Government, 'Private residential tenancy' <https://www.gov.scot/policies/private-renting/private-tenancy-reform/>.
2. mygov.scot, 'Signing a private tenancy agreement' <https://www.mygov.scot/tenant-new-tenancy/sign-agreement>.

3. Shelter Scotland, 'Your rights if you have a private residential tenancy'
https://scotland.shelter.org.uk/housing_advice/tenants_rights/private_residential_tenancy.
4. mygov.scot, 'Checks before you sign a private tenancy agreement' <https://www.mygov.scot/tenant-new-tenancy>.
5. mygov.scot, 'Paying a tenancy deposit to a private landlord' <https://www.mygov.scot/tenant-deposits>.
6. mygov.scot, 'Setting up a tenancy as a private landlord' <https://www.mygov.scot/landlord-new-tenancy>.
7. mygov.scot, 'When your tenancy deposit must be protected' <https://www.mygov.scot/tenant-deposits/protection>.
8. mygov.scot, 'Taking a deposit as a private landlord' <https://www.mygov.scot/landlord-deposit>.
9. mygov.scot, 'Getting your tenancy deposit back when you move out' <https://www.mygov.scot/tenant-deposits/get-deposit-back>.
10. mygov.scot, 'Returning a deposit at the end of a tenancy' <https://www.mygov.scot/landlord-deposit/return>.
11. Scottish Assessors Association, 'Council Tax Bands' <https://www.saa.gov.uk/council-tax/council-tax-bands/>.
12. Scottish Assessors Association, 'Welcome to the Scottish Assessors' Portal' <https://www.saa.gov.uk/>.
13. GOV.UK, 'Check your Council Tax band' <https://www.gov.uk/council-tax-bands>.
14. mygov.scot, 'Council Tax discounts, exemptions and reductions' <https://www.mygov.scot/council-tax/discounts-exemptions-and-reductions>.
15. Scottish Government, 'Local government: Council Tax' <https://www.gov.scot/policies/local-government/council-tax/>.
16. Scottish Government, 'Water charging principles' <https://www.gov.scot/policies/water/water-charges-and-exemptions/>.
17. Citizens Advice, 'Moving home – dealing with your energy supply'
<https://www.citizensadvice.org.uk/scotland/consumer/energy/energy-supply/moving-home-your-energy-supply/moving-home-dealing-with-your-energy-supply/>.
18. Ofgem, 'Information for consumers' <https://www.ofgem.gov.uk/information-consumers>.
19. Scottish Government, 'Private residential tenancy: information for tenants: Ending the tenancy: notice to leave'
<https://www.gov.scot/publications/private-residential-tenancies-tenants-guide/pages/ending-the-tenancy-notice-to-leave/>.
20. Shelter Scotland, 'How to end your tenancy'
https://scotland.shelter.org.uk/housing_advice/tenants_rights/end_your_tenancy.
21. mygov.scot, 'If a private landlord wants to end your tenancy or evict you' <https://www.mygov.scot/tenant-eviction>.
22. Shelter Scotland, 'Eviction if you have a private residential tenancy'
https://scotland.shelter.org.uk/housing_advice/eviction/private_residential_tenancy.

23. mygov.scot, 'Registering as a private landlord' <https://www.mygov.scot/landlord-registration>.
24. mygov.scot, 'Letting agent registration' <https://www.mygov.scot/letting-agent-registration>.
25. mygov.scot, 'Applying for a House in Multiple Occupation (HMO) licence' <https://www.mygov.scot/landlord-hmo-licence>.
26. mygov.scot, 'Repair standards if you're a private tenant' <https://www.mygov.scot/tenant-repairs>.
27. mygov.scot, 'Rent increases if you have a private residential tenancy' <https://www.mygov.scot/tenant-rent-increase/private-residential-tenancy>.
28. First-tier Tribunal for Scotland (Housing and Property Chamber), 'Apply to the Tribunal' <https://housingandpropertychamber.scot/apply-tribunal>.
29. First-tier Tribunal for Scotland (Housing and Property Chamber), 'Rent and terms' <https://housingandpropertychamber.scot/apply-tribunal/rent-terms>.

4. GÜNLÜK HAYAT VE RESMÎ İŞLEMLER

İskoçya'ya yerleştikten sonra, vize ve konaklama kadar önemli olan bir diğer alan da günlük hayatı etkileyen resmî ve yarı-resmî işlemlerdir. Birçok kişi bu işlemleri yalnızca “adres değişikliği” veya “fatura işi” olarak görse de, pratikte bunlar; yerel idarelerle iletişim, kredi geçmişi, resmî tebligatların doğru adrese ulaşması, araç ve ehliyet kayıtları, yayın lisansı ve bazı durumlarda polis veya kamu kurumları nezdindeki bildirimler gibi geniş bir alana yayılır. İskoçya'da bazı hizmetler local council, bazıları UK-wide kurumlar ve bazıları da özel düzenleyici kurumlar tarafından yürütülür; bu nedenle hangi işlem için hangi kuruma başvurulacağını doğru ayırt etmek önemlidir.

4.1 Council ile İlgili İşlemler

İskoçya'da yerleşim sonrası en temel kurumsal temas noktası çoğu zaman **local council**'dir. Council ile ilişki yalnızca Council Tax ödemesinden ibaret değildir; çöp ve recycling takvimi, resident parking permit başvuruları, bazı yerel okul ve nursery işlemleri, yerel hizmet kayıtları ve çeşitli bildirim süreçleri de council üzerinden yürür. mygov.scot, yeni bir adrese taşınan kişilerin yeni bölgelerindeki council ile temasa geçmesini, Council Tax kaydını veya muafiyet durumunu netleştirmesini ve ilgili yerel hizmetleri kontrol etmesini açıkça tavsiye etmektedir.

Pratik öneriler:

- Taşınır taşınmaz local council web sitesini bulun.
- Council Tax hesabınızı veya muafiyetinizi kontrol edin.
- Çöp toplama ve recycling günlerini öğrenin.
- Gerekliyse resident parking permit süreçlerine bakın.
- School catchment ve nursery gibi aile işlemlerini erkenden başlatın.
- mygov.scot – Registering for Council Tax¹
- mygov.scot – Paying Council Tax³
- mygov.scot – Contact your local council and other agencies²
- mygov.scot – myaccount⁴

Council Tax'ın hukuki yapısı ve band sistemi için bkz. **Bölüm 3. Çocuklu aileler için okul ve nursery süreçleri bakımından bkz. Bölüm 11: Aile ve Çocuklar.**

4.2 Adres Bildirimi

Birleşik Krallık'ta adres değişikliği, tek bir merkezi sistem üzerinden otomatik olarak tüm kurumlara bildirilmez. Bu nedenle taşındıktan sonra "herkes görür" varsayımı yanlıştır. Adres değişikliği çoğu zaman kurum bazında ayrı ayrı yapılmalıdır.

mygov.scot'un taşınma rehberi, yeni adrese ilişkin belgelerin ve kimlik kayıtlarının birçok işlemde gerekli olabileceğini; pasaport, driving licence, National Insurance number ve adres belgelerinin önem taşıdığını belirtmektedir.

Pratikte adres güncellemesi yapılması gerekebilecek başlıca kurum ve hizmetler şunlardır:

- Banka ve kredi kartı sağlayıcıları
- Üniversite veya işveren kayıtları
- GP practice ve NHS kayıtları
- Local council
- DVLA
- HMRC (gerektiğinde)
- Telefon ve broadband sağlayıcıları
- Sigorta şirketleri
- TV Licensing (gerekiyorsa)

Pratik öneriler:

- Yeni adrese taşındıktan sonra 7-14 gün içinde ana kurumları güncelleyin.
- Adres kanıtı olarak kullanabileceğiniz ilk belgeleri saklayın.
- Online hesaplarda "correspondence address" ve "residential address" ayrımına dikkat edin.
- Geçici konaklamadaysanız, kalıcı adrese geçince ikinci tur güncelleme yapın.

Resmî ve pratik başlangıç kaynakları:

- mygov.scot – Documents you'll need when moving to Scotland⁵
- mygov.scot – Contact your local council and other agencies²
- GOV.UK – Register to vote⁶
- GOV.UK – Tell DVLA you've changed address⁷

Banka ve finansal kurumlar bakımından ayrıntı için bkz. **Bölüm 8**. Telefon ve broadband adres süreçleri için bkz. **Bölüm 7**.

4.3 Electoral Register

Birleşik Krallık'ta electoral register yalnızca oy kullanma meselesi değildir; kimlik doğrulama, adres eşleştirme ve bazı finansal kontroller bakımından da pratik etkileri olabilir. Ancak kayıt ve oy hakkı seçimin türüne, yaşa, ikamet yerine, vatandaşlığa ve göçmenlik statüsüne göre değişir. Adres değiştiğinde yeniden kayıt yapılması gerekir.⁶

İskoçya'da gerekli göçmenlik iznine sahip qualifying foreign nationals, Türk vatandaşları dâhil olmak üzere, Scottish Parliament ve local council seçimlerinde kayıt ve oy hakkına sahip olabilir. Bu hak UK Parliament genel seçimlerine otomatik olarak uzanmaz. Kişi, her seçim türü için güncel uygunluk şartını Electoral Commission veya yerel Electoral Registration Office üzerinden ayrıca doğrulamalıdır.²¹

Birçok yeni gelenin bilmediği nokta, kayıt sonrasında ad ve adresin yalnızca tam seçim kütüğünde değil, ayrıca satın alınabilen **open register** içinde de yer alabilmesidir; GOV.UK, başvuru sırasında bu listeden çıkma imkânı olduğunu açıkça belirtir. Güvenlik riski olan kişiler için **anonymous registration** seçeneği de vardır; bunun için Electoral Commission ve GOV.UK özel süreç ve formlar sunmaktadır.

Pratik öneriler:

- Önce kayıt hakkınız olup olmadığını kontrol edin.
- Uygunsanız, taşındıktan sonra adresinizi güncelleyerek kaydolun.
- Open register seçeneğini bilinçli değerlendirin.
- Güvenlik endişeniz varsa anonymous registration opsiyonunu araştırın.
- GOV.UK – Register to vote⁶
- GOV.UK – Opt out of the open register⁸
- Electoral Commission – Register to vote anonymously⁹
- GOV.UK – Register to vote anonymously (form guidance)¹⁰

Bu bilgi hukuki uygunluk değerlendirmesinin yerine geçmez; oy hakkı ve kayıt hakkı statünüze göre değişebilir. Daha geniş göçmenlik bağlamı için bkz. **“Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık”** bölümü.

4.4 TV Licence

Birleşik Krallık'ta en çok yanlış anlaşılan konulardan biri **TV Licence**'dir. Lisans yükümlülüğü, yalnızca televizyon cihazı sahibi olmaktan değil, nasıl yayın izlendiğinden doğar. GOV.UK ve TV Licensing rehberlerine göre, canlı TV izlemek,

canlı yayını kaydetmek veya BBC iPlayer kullanmak lisans gerektirebilir. Buna karşılık yalnızca Netflix, Disney+ veya benzeri platformlarda on-demand içerik izlemek her zaman TV Licence gerektirmez.

Öğrenciler için özel durumlarda, university halls veya ortak alanlarda farklı düzenlemeler bulunabilir; ancak TV Licensing, öğrencinin kendi odasında live TV veya BBC iPlayer kullanmasının çoğu durumda ayrı lisans gerektirebileceğini belirtir. Ayrıca aile evindeki lisansın, üniversitede yalnızca çok sınırlı koşullarda sizi kapsayabileceği açıklanır. Taşınırken mevcut lisans varsa adres güncellenmeli; lisans gerekmiyorsa “No Licence Needed” bildirimi yapılabilir.

Pratik öneriler:

- “Ben TV cihazı kullanmıyorum” varsayımıyla hareket etmeyin.
- BBC iPlayer kullanıyorsanız lisans gerekliliğini ayrıca kontrol edin.
- Ortak ev veya student accommodation’de odanız için ayrı durum olabileceğini unutmayın.
- Taşınırken lisans adresini güncellemeyi ihmal etmeyin.
- GOV.UK – TV Licence¹²
- TV Licensing – Official site / Check if you need one¹¹
- TV Licensing – University students and the TV Licence¹⁵
- TV Licensing – Tell us you don’t need a TV Licence^{13,14}

Broadband ve ev interneti bağlantıları bakımından bkz. **Bölüm 7**.

4.5 Police Scotland ile İlgili İşlemler (gerekliyse)

Yeni gelenlerin büyük kısmı için Police Scotland nezdinde zorunlu bir kayıt işlemi yoktur. Özellikle göçmenlik bağlamında sık karıştırılan nokta, Birleşik Krallık’taki **police registration scheme**’in artık sona ermiş olmasıdır. GOV.UK, vizeyle gelen kişilerin artık eski sistemde olduğu gibi polise kayıt yaptırmak zorunda olmadığını açıkça belirtmektedir. Bu nedenle eski forum yazıları, üniversite belgeleri veya tarihsel yönlendirmeler yanıltıcı olabilir.

Buna karşılık, Police Scotland ile temas şu durumlarda gerekebilir:

- Suç mağduriyeti
- Kayıp belge
- Trafik kazası

- Dolandırıcılık veya sahte kira ilanı
- Bazı özel güvenlik veya lisans süreçleri

Pratik öneriler:

- “Vize ile geldim, polise kayıt yaptırmalıyım” varsayımıyla hareket etmeyin.
- Güncel olmayan forum tavsiyelerine dikkat edin.
- Dolandırıcılık veya sahte landlord durumlarında Police Scotland, bankanız ve gerekirse Action Fraud ile hızlı hareket edin.

Resmî kaynak:

- GOV.UK – UK visas and registering with the police¹⁶

Kira dolandırıcılığı ve sahte ilan riskleri için bkz. **Bölüm 3**. Finansal dolandırıcılık riskleri için bkz. **Bölüm 8**.

4.6 DVLA ve Resmî Yazışmalar

Birleşik Krallık'ta araç, ehliyet ve bazı motorlu taşıt işlemleri **DVLA** tarafından yürütülür. İskoçya'da yaşıyor olsanız da bu işlemler UK-wide bir sistem içindedir. GOV.UK'ye göre adres değiştiğinde driving licence üzerindeki adres güncellenmelidir; araç sahibiyse vehicle log book (V5C) adresi de ayrıca değiştirilmelidir. Bunlar iki ayrı işlem olabilir; birini güncellemek diğerini otomatik olarak güncellemez.

Bu güncellemenin yapılmaması şu riskleri doğurabilir:

- Ceza ve tebligatların yanlış adrese gitmesi
- Araç vergisi veya MOT hatırlatmalarının kaçması
- Sigorta geçerliliği tartışmaları
- Resmî yazışmaların ulaşmaması
- İdari para cezalarının büyümesi

Birçok işlem hâlâ mektup yoluyla teyit edildiği için aşağıdaki belgeleri saklamak faydalıdır:

- Council Tax bill
- Banka mektubu
- NHS / GP mektubu
- DVLA yazışmaları

- HMRC yazışmaları
- Üniversite resmî kayıt yazıları
- GOV.UK – Tell DVLA you’ve changed address¹⁹
- GOV.UK – Change the address on your driving licence¹⁷
- GOV.UK – Change your address on your vehicle log book (V5C)¹⁸
- DVLA – INS57P Information on driving licences²⁰

Ehliyetin geçerliliği, Türk ehliyeti, provisional licence ve test süreçleri için bkz. **Bölüm 6: Ehliyet ve Sürüş.**

Kısa Kontrol Listesi: İlk 1–2 Ayda Gözden Kaçmasın

- Aşağıdaki başlıklar çoğu yeni gelenin atladığı ama sonradan sorun çıkarabilen işlemlerdir:
- Local council ile Council Tax ve hizmet kaydı
- Adresi banka, üniversite, NHS ve gerekiyorsa DVLA’da güncelleme
- Electoral register uygunluğunu kontrol etme
- TV Licence gerekip gerekmediğini netleştirme
- Polis kaydı gerekmediğini bilme
- Resmî mektupları saklama

Bu liste özellikle **Bölüm 2, 3, 7, 8, 11, 12 ve 16** ile birlikte okunduğunda daha işlevsel olacaktır.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. mygov.scot, ‘Registering for Council Tax’ <https://www.mygov.scot/council-tax/register>.
2. mygov.scot, ‘Contact your local council and other agencies’ <https://www.mygov.scot/moving-to-scotland/contact-your-local-council-and-other-agencies>.
3. mygov.scot, ‘How Council Tax works’ <https://www.mygov.scot/council-tax>.
4. mygov.scot, ‘myaccount’ <https://www.mygov.scot/myaccount>.
5. mygov.scot, ‘Documents you’ll need’ <https://www.mygov.scot/moving-to-scotland/documents-you-will-need>.
6. GOV.UK, ‘Register to vote’ <https://www.gov.uk/register-to-vote>.
7. GOV.UK, ‘Tell DVLA you’ve changed address: step by step’ <https://www.gov.uk/tell-dvla-changed-address>.
8. GOV.UK, ‘The electoral register and the “open register”: Opt out of the “open register”’ <https://www.gov.uk/electoral-register/opt-out-of-the-open-register>.

9. Electoral Commission, 'Register to vote anonymously' <https://www.electoralcommission.org.uk/voting-and-elections/register-vote/register-vote-anonymously>.
10. GOV.UK, 'Register to vote anonymously: paper form' <https://www.gov.uk/government/publications/register-to-vote-anonymously>.
11. TV Licensing, 'TV Licence' <https://www.tvlicensing.co.uk/>.
12. GOV.UK, 'TV Licence' <https://www.gov.uk/find-licences/tv-licence>.
13. TV Licensing, 'Do I need a licence to watch TV away from home?' <https://www.tvlicensing.co.uk/faqs/FAQ129>.
14. TV Licensing, 'Telling us you don't need a TV Licence' <https://www.tvlicensing.co.uk/check-if-you-need-one/topics/telling-us-you-dont-need-a-tv-licence>.
15. TV Licensing, 'Your student TV Licence explained' <https://www.tvlicensing.co.uk/check-if-you-need-one/for-your-home/students-aud1>.
16. GOV.UK, 'UK visas and registering with the police' <https://www.gov.uk/register-with-the-police>.
17. GOV.UK, 'Change the address on your driving licence: Apply online' <https://www.gov.uk/change-address-driving-licence>.
18. GOV.UK, 'Change your address on your vehicle log book (V5C): Change your address' <https://www.gov.uk/change-address-v5c>.
19. GOV.UK, 'Tell DVLA you've changed address: step by step' <https://www.gov.uk/tell-dvla-changed-address>.
20. Driver and Vehicle Licensing Agency, 'INS57P: Information on driving licences' <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/688c6e8f6c7eb66caea94e04/ins57p-information-on-driving-licences.pdf>.
21. Electoral Commission, 'Which elections you can vote in: Scotland' <https://www.electoralcommission.org.uk/voting-and-elections/who-can-vote/which-elections-you-can-vote>.

5. ULAŞIM SİSTEMİ

İskoçya’da ulaşım ağı şehirden şehre değişmekle birlikte, günlük yaşamda en sık kullanılan araçlar tren, otobüs ve bazı şehirlerde metro veya tram sistemleridir. Yeni gelenler için en önemli fark, tek bir ulusal şehir içi ulaşım sisteminin bulunmamasıdır. Glasgow, Edinburgh ve diğer bölgelerde farklı operatörler, farklı bilet sistemleri ve farklı indirim rejimleri uygulanır. Bu nedenle yaşanacak şehre göre pratik bir ulaşım stratejisi belirlemek önemlidir. Genel çerçevede şehirler arası ve banliyö trenlerinde ScotRail, Glasgow şehir içi otobüslerinde yaygın olarak First Bus Greater Glasgow, Edinburgh şehir içi ulaşımında ise ağırlıklı olarak Lothian Buses öne çıkar; Glasgow Subway de özellikle merkezî bölgelerde önemli bir tamamlayıcıdır. Ulaşım maliyetleri düzenli kullanımda hızla yükselebildiğinden, günlük tekil bilet yerine haftalık, aylık veya capped fare sistemlerini araştırmak çoğu zaman daha avantajlıdır.

5.1 ScotRail ve Tren Sistemleri

İskoçya içinde şehirler arası ve banliyö ulaşımında temel demiryolu operatörü ScotRail’dir. ScotRail’in resmî açıklamasına göre, 1 Eylül 2025’ten itibaren peak fares kaldırılmış, buna paralel olarak off-peak bilet yapısı da sona ermiş ve Anytime Single/Return biletler günün saatine bakılmaksızın temel referans ücret yapısı hâline gelmiştir. Bu, özellikle sabah ve akşam yoğun saatlerde yolculuk yapanlar için daha öngörülebilir bir sistem yaratmıştır; ancak operatör yine de trenlerin tipik sabah ve akşam saatlerinde daha yoğun olabileceğini belirtmektedir. ^{1,2}

ScotRail farklı bilet türleri sunar. Özellikle Advance Single biletler daha ucuz olabilir ancak daha az esnektir; Anytime biletler ise daha esnek olmakla birlikte genellikle daha pahalıdır. Ayrıca bazı rotalarda grup indirimi, arkadaş bileti veya farklı kombinasyon seçenekleri bulunabilir. ScotRail’in bilet rehberi, doğru ürün seçiminin yolculuk alışkanlığına göre değiştiğini ve önceden alınan biletlerde tasarruf imkânı olabileceğini göstermektedir. Edinburgh–Glasgow, Aberdeen–Edinburgh ve Inverness bağlantıları gibi sık kullanılan rotalarda önceden planlama bu nedenle faydalı olabilir.

Pratik öneriler:

Günlük işe gidiş geliş yapıyorsanız sezonluk veya düzenli yolcu ürünlerini inceleyin. Şehirler arası seyahatte mümkünse biletleri önceden alın.

Uygulama veya çevrim içi hesap üzerinden canlı sefer ve iptal takibi yapın.

Türkiye bağlantıları, Londra aktarmaları ve havaalanı taşıma lojistiği için bkz. Bölüm

7: Telefon, Türkiye'ye Ulaşım ve Kargo.

5.2 Railcard Türleri ve İndirimler

Düzenli tren kullananlar için Railcard çoğu zaman en hızlı geri dönen harcamalardan biridir. ScotRail, çoğu railcard türünün uygun biletlerde yaklaşık üçte bir indirim sağladığını belirtmektedir. En yaygın kullanılan kartlar arasında 16–25 Railcard, 26–30 Railcard, Two Together Railcard, Family & Friends Railcard, Disabled Persons Railcard ve yaş temelli bazı ürünler yer alır. ScotRail ayrıca Club 50 ürününü de 50 yaş üstü yolcular için ayrı bir seçenek olarak sunmaktadır. ³⁻⁵

Örneğin 26–30 Railcard, uygun biletlerde indirimli seyahat sağlar; Club 50 ise ScotRail'in kendi ürün sayfasında ayrı koşullar ve dönemsel kampanyalarla listelenmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, her kart türünün yaş sınırı, minimum ücret, saat kısıtı veya rota kuralının farklı olabilmesidir. Bu nedenle satın almadan önce kartın kendi şartları mutlaka incelenmelidir.

Pratik öneriler:

Haftada birkaç kez tren kullanıyorsanız railcard ücreti kısa sürede kendini çıkarabilir. Railcard şartları kart türüne göre değişir; minimum ücret ve zaman kısıtlarını kontrol edin.

Railcard ile alınan biletlerde kartın yolculuk sırasında yanınızda olması gerekir.

5.3 First Bus ve Glasgow'daki Şehir İçi Otobüsler

Glasgow ve çevresinde en yaygın operatörlerden biri First Bus Greater Glasgow'dur. Şirketin resmî sayfaları, Greater Glasgow bölgesinde çok sayıda şehir içi ve çevre hattın işletildiğini, ayrıca farklı fiyat bölgeleri ve ürün türleri bulunduğunu göstermektedir. First Bus'ın güncel fiyat tablosuna göre adult single ücretleri mesafeye göre £2.45'ten başlayıp daha yüksek ücret bantlarına çıkabilmektedir. Aynı tabloda day, week ve 4 week ürünleri de yer almakta; ayrıca student week ve student 4-week seçenekleri de ayrı olarak listelenmektedir. ⁶⁻¹⁰

First Bus ayrıca uygulama veya dijital sistemler üzerinden alınan biletlerin pratik olduğunu ve bazı ürünlerde avantaj sağlayabildiğini belirtmektedir. Şirketin Tap On, Tap Off sistemine göre, contactless kullanımda single ücretler mesafeye göre hesaplanır; gün içinde birden fazla yolculuk yapılırsa ücret otomatik olarak day ticket seviyesinde capped olabilir. Bu, özellikle Glasgow'da her gün farklı sayıda kısa yolculuk yapanlar için faydalı olabilir.

Pratik öneriler:

Glasgow'da düzenli otobüs kullanıyorsanız günlük tekil bilet yerine haftalık veya 4 haftalık ürünleri hesaplayın.

App veya contactless sistemleri nakit ihtiyacını azaltır.

Hat numarası ve yön kontrolü önemlidir; bazı hatlar aynı ana koridorda farklı son duraklara gidebilir.

Glasgow Subway ve bölgesel entegrasyon için bkz. 5.5 Glasgow Subway.

5.4 Lothian Buses ve Edinburgh Ulaşımı

Edinburgh'da şehir içi ulaşımın ana omurgasını Lothian Buses oluşturur. Operatörün resmî açıklamalarına göre, şehir otobüsleri ile bazı hatlarda tram entegrasyonu birlikte çalışır ve ücretlendirmede TapTapCap adı verilen contactless capping sistemi önemli rol oynar. Lothian'ın 30 Ocak 2026 tarihli fares revision duyurusuna göre, 22 Şubat 2026'dan itibaren adult single £2.40, TapTapCap günlük tavan £5.70 ve TapTapCap haftalık tavan £26.50 olarak uygulanmaktadır. Aynı duyuruda child, family ve Ridacard ücretlerinde de değişiklik yapıldığı belirtilmiştir. ¹¹⁻¹⁴

Bu sistem Edinburgh'da özellikle kullanışlıdır; çünkü her seferinde ayrı bilet seçmek yerine aynı kart veya aynı cihaz kullanıldığında sistem günlük ve haftalık üst limite ulaşıldığında ek ücret almaz. Lothian ayrıca şehir ağı içinde TapTapCap'in bus ve bazı entegre hizmetlerde birlikte çalışabildiğini açıkça belirtmektedir. Bununla birlikte, havaalanı veya daha geniş ağ kullanımlarında zone farkı olabileceği için özel güzergâhların ayrıca kontrol edilmesi gerekir.

Pratik öneriler:

Edinburgh'da düzenli kullanıcılar için contactless ödeme çoğu zaman en zahmetsiz seçenektir.

Aynı gün ve hafta boyunca aynı kart / aynı cihaz kullanılmalıdır; aksi hâlde capping doğru çalışmayabilir.

Havaalanı ve tram bağlantıları için zone farklarını ayrıca kontrol edin.

5.5 Glasgow Subway

Glasgow Subway, şehir merkezine yakın bölgelerde yaşayan veya çalışanlar için oldukça pratik bir sistemdir. SPT'nin resmî bilgisine göre Subway'de Visa veya Mastercard tabanlı contactless ödeme kullanılabilir; ancak doğru ücretin

hesaplanması için giriş ve çıkışta aynı kartın veya aynı cihazın kullanılması gerekir. SPT ayrıca Subway'in yoğun saatlerde yaklaşık her dört dakikada bir çalıştığını ve 15 istasyonluk hattı yaklaşık 24 dakikada tamamladığını belirtmektedir. ¹⁵⁻¹⁸

SPT'nin güncel ücret listesine göre:

Single: £1.80

All day: £3.40

7 day capped travel: £15.50

olarak uygulanmaktadır. Bu ücretler özellikle West End, City Centre ve Southside bağlantılarında faydalı olabilir; ancak Glasgow Subway, şehrin tamamını kapsayan bir metro sistemi değildir. Bu nedenle çoğu kullanıcı için otobüs veya tren ile birlikte düşünülmesi gerekir.

Pratik öneriler:

Gün içinde birden fazla kez kullanacaksanız all-day bilet daha hesaplı olabilir.

Düzenli kullanıcılar için haftalık capped seyahat avantaj sağlayabilir.

Giriş ve çıkışta aynı ödeme aracını kullanmak önemlidir.

Bölgesel kombine bilet seçenekleri için SPT ve ZoneCard ürünleri ayrıca incelenebilir.

5.6 Öğrenci İndirimleri ve Düzenli Kullanım Stratejisi

İskoçya'da ulaşım maliyetini düşürmenin ana yolu tek tek bilet almak değil, kullanım alışkanlığına uygun ürün seçmektir. Bunun başlıca yolları şunlardır:

Tren için Railcard kullanmak

Glasgow'da haftalık veya 4 haftalık First Bus ürünlerine bakmak

Edinburgh'da TapTapCap ve gerekiyorsa Ridacard değerlendirmek

Düzenli Subway kullanıyorsanız capped travel ürünlerini incelemek

First Bus Greater Glasgow'ın resmî fiyat sayfasında student week ve student 4 week ürünleri açıkça yer almaktadır. Lothian da Ridacard ve weekly cap sistemini ayrı ayrı tanımlamaktadır. Bu nedenle haftada birkaç yolculuk ile her gün işe veya kampüse gidip gelme arasındaki farkı hesaba katmak önemlidir.

Pratik olarak şu yaklaşım çoğu kullanıcı için işlevseldir:

Haftada 2-3 gün ve daha az seyahat: tekil veya contactless ödeme

Haftada 5 gün ve sabit rota: haftalık veya aylık ürün

Şehirler arası düzenli seyahat: Railcard + mümkünse önceden bilet

5.7 Havaalanı ve Şehirler Arası Bağlantılar

İskoçya'ya yeni gelenler için Edinburgh ve Glasgow havaalanı ulaşımı özellikle ilk günlerde önemlidir. Edinburgh'da Lothian'ın şehir ağı ve tram entegrasyonu, Glasgow tarafında ise otobüs, tren ve havaalanı bağlantıları birlikte değerlendirilir. Lothian'ın şehir hizmetleri sayfası, bazı ağ ürünlerinin daha geniş ulaşım entegrasyonlarıyla birlikte düşünülebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, havaalanı ulaşımında en doğru seçenek yaşanan bölgeye, bagaj durumuna ve gece saatlerine göre değişir. Özellikle ilk taşınma gününde ağır bagaj taşıyan biri için en ucuz seçenek her zaman en uygun seçenek olmayabilir.

Türkiye'ye uçuşlar, Londra aktarmaları, kargo ve taşınma lojistiği ayrıntılı olarak Bölüm 7: Telefon, Türkiye'ye Ulaşım ve Kargo altında ele alınacaktır.

Kısa Kontrol Listesi: Ulaşımında İlk Hafta

- Yeni gelen biri için en pratik ilk adımlar şunlardır:
- Hangi şehirde hangi ana operatörün kullanıldığını öğrenin.
- Telefonunuza ilgili uygulamaları indirin.
- Contactless capping sistemini araştırın.
- Sık kullanacaksanız railcard veya student ürünlerini kontrol edin.
- Havaalanı-konaklama rotasını önceden planlayın.

Bu liste özellikle Bölüm 2, 7 ve 8 ile birlikte okunduğunda daha işlevsel olur; çünkü telefon hattı, bankacılık ve ilk yerleşim düzeni ulaşım kullanımını doğrudan etkiler.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. ScotRail – Buy Train Tickets / peak fares gone from 1 September 2025

<https://www.scotrail.co.uk/tickets>

2. ScotRail – Find the right ticket for you

<https://www.scotrail.co.uk/tickets/find-right-ticket>

3. ScotRail – Railcard Discounts

<https://www.scotrail.co.uk/tickets/railcards>

4. ScotRail – 26–30 Railcard

<https://www.scotrail.co.uk/tickets/railcards/26%E2%80%9330-railcard>

5. ScotRail – Club 50

<https://www.scotrail.co.uk/tickets/club-50>

6. First Bus Greater Glasgow – main services page

<https://www.firstbus.co.uk/greater-glasgow>

7. First Bus Greater Glasgow – ticket prices

<https://www.firstbus.co.uk/greater-glasgow/tickets/ticket-prices>

8. First Bus Greater Glasgow – tickets

<https://www.firstbus.co.uk/greater-glasgow/tickets/tickets>

9. First Bus – buy tickets / app and mTickets

<https://www.firstbus.co.uk/buy-tickets/buy-ticket>

10. First Bus – mTickets FAQs

<https://www.firstbus.co.uk/mtickets-faqs>

11. Lothian Buses – Contactless / TapTapCap

<https://www.lothianbuses.com/contactless/>

12. Lothian Buses – fares revision, effective 22 February 2026

<https://www.lothianbuses.com/news/2026/01/fares-revision/>

13. Lothian Buses – city buses / Ridacard and TapTapCap

<https://www.lothianbuses.com/our-services/lothian-city-buses/>

14. Lothian Buses – visitor guide

<https://www.lothianbuses.com/using-the-bus/visitor-guide/>

15. SPT – Subway tickets

<https://www.spt.co.uk/tickets/subway-tickets/>

16. SPT – Subway overview

<https://www.spt.co.uk/travel-with-spt/subway/>

17. SPT – main page / contactless Subway notice

<https://www.spt.co.uk/>

18. SPT – tickets overview

<https://www.spt.co.uk/tickets/>

6. EHLİYET VE SÜRÜŞ

İskoçya’da araç kullanmayı planlıyorsanız, en başta netleştirmeniz gereken konu, elinizdeki ehliyetin Birleşik Krallık’ta ne kadar süreyle ve hangi kapsamda geçerli olduğudur. Yeni gelenler açısından en sık karışan meseleler; Türk ehliyetinin kullanım durumu, ne zaman provisional licence alınması gerektiği, theory ve practical test sırası ve araç sigortasının beklenenden pahalı çıkmasıdır. Bu başlıklar, özellikle ilk yıl içinde planlı hareket edilmezse hem masraf hem de zaman kaybı yaratabilir.

Burada önemli bir terminoloji notu vardır: İskoçya, ehliyet ve sürüş testleri bakımından **Great Britain** sistemine dahildir; yani bu bölümdeki ana kurallar İngiltere, İskoçya ve Galler için ortak **DVLA / DVSA** çerçevesine dayanır. **Northern Ireland** ayrı bir sisteme sahiptir. Bu nedenle internette gördüğünüz bazı içerikler size uygun olmayabilir. GOV.UK, hem non-GB licence ile sürüş hem de foreign licence exchange araçlarında bunun açıkça **Great Britain** için olduğunu belirtmektedir.

6.1 Türk Ehliyetinin Geçerliliği

Geçerli bir Türk ehliyetiyle Great Britain’de araç kullanma hakkı, kişinin yerleşiklik ve ehliyet koşullarına bağlıdır. Türkiye, doğrudan değiştirilebilir ehliyet ülkeleri arasında yer almadığından, genel kural olarak Great Britain’de yerleşik hâle geldikten sonra Türk ehliyetiyle en fazla 12 ay araç kullanılabilir. Bu sürenin sonunda araç kullanmaya devam etmek için GB provisional licence alınması ve gerekli theory ile practical testlerin geçilmesi gerekir. Başlangıç tarihi ve bireysel durum, GOV.UK’nin non-GB licence aracı üzerinden teyit edilmelidir.¹⁻³

İkinci kritik nokta, **Türk ehliyetinin otomatik değiştirilebilir (exchangeable)** bir ehliyet olarak varsayılmaması gerektiğidir. GOV.UK’nin exchange aracı bunun ayrıca kontrol edilmesini ister. Ayrıca driving licence exchange rejiminin sık atıf yapılan resmî açıklamalarında sayılan designated countries listesinde Türkiye yer almamaktadır. Bu nedenle “Türk ehliyetimi doğrudan İngiliz ehliyetine çeviririm” varsayımı güvenli değildir.

Pratik sonuç şudur: Türkiye’den alınmış ehliyetinizle ilk dönemde araç kullanabiliyor olsanız bile, uzun vadeli yerleşimde çoğu kişi için kalıcı çözüm, **GB provisional licence alıp gerekli testleri geçerek GB licence edinmek** olacaktır. Bu nedenle ehliyet meselesini son ana bırakmak doğru değildir. Bu konu, yerleşim süresi ve uzun vadeli statü planlamasıyla da bağlantılıdır; bu nedenle **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve**

Vatandaşlık bölümüyle birlikte düşünölmelidir.

Pratik uyarılar

- Northern Ireland rehberleri ile Great Britain rehberlerini karıştırmayın.
- Türk ehliyetinizin exchangeable olduğunu varsaymayın; güncel sonucu GOV.UK aracı üzerinden ayrıca kontrol edin.
- İlk dönemde araç kullanabiliyor olmanız, daha sonra otomatik uzatma veya kalıcı kullanım hakkınız olduğu anlamına gelmez; güncel durum bireysel koşullara göre teyit edilmelidir.

Kısa kontrol listesi

- Hangi tarihten itibaren Great Britain’de yerleşik sayıldığınızı not ettiniz mi?
- Durumunuzu GOV.UK non-GB licence aracıyla kontrol ettiniz mi?
- Türk ehliyeti için exchange imkânı olup olmadığını ayrıca doğruladınız mı?
- Uzun vadede GB licence almanız gerekecek mi?

Bkz. ayrıca **Bölüm 4.6 (DVLA ve Resmî Yazışmalar)**, **Bölüm 8 (Bankacılık ve Finansal Sistem)** ve **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümü.

6.2 Provisional Licence

Uzun vadede Great Britain sürüş sistemi içinde kalacaksanız, çoğu kişi için ilk somut adım **provisional driving licence** almaktır. GOV.UK’ye göre ilk provisional licence başvurusu için:^{4,5}

- en az **15 yıl 9 ay** yaşında olmanız,
- **20 metreden bir number plate okuyabilmeniz,**
- ve Great Britain’de en az **185 gün yaşama iznine sahip olmanız** gerekir.

Online başvuru ücreti **£34**tür.

Provisional licence yalnızca “teste girmek için formalite” değildir. Bu belge, theory test ve practical test süreçlerinin kapısını açar; ayrıca resmî learner statünüzü oluşturur. GOV.UK’nin “Learn to drive a car: step by step” rehberi, ders almak veya pratik yapmak için provisional licence gerektiğini açıkça belirtmektedir.

Yeni gelenler için önemli zamanlama meselesi şudur: zaten yabancı ehliyetle sınırlı bir süre araç kullanma imkânınız olsa bile, GB licence almayı planlıyorsanız provisional başvurusunu son ana bırakmak mantıklı değildir. Özellikle theory ve practical test randevuları yoğun dönemlerde zorlaşabilir. Bu nedenle belgeyi erken almak planlamayı kolaylaştırır.

Pratik uyarılar

- Provisional licence için 185 gün şartını dikkatle kontrol edin.
- Learner statüsünde araç kullanmanın ayrı kuralları vardır; tam ehliyet sahibi gibi değerlendirilmeyin.
- Test sürecine girecekseniz belgeyi erken almak faydalıdır.

Kısa kontrol listesi

- 185 gün kuralı bakımından uygun musunuz?
- Online provisional başvuru için kimlik ve adres bilgileriniz hazır mı?
- Learner insurance ve gözetmen kurallarını ayrıca araştırdınız mı?
- Theory ve practical takviminizi erken planlıyor musunuz?

Bkz. ayrıca **Bölüm 4.6 (DVLA ve Resmî Yazışmalar)**.

6.3 Theory Test ve Practical Test

Great Britain’de araba ehliyeti için standart sıra şudur: önce **theory test**, ardından **practical driving test**. GOV.UK’ye göre theory test pass certificate number **2 yıl** geçerlidir. Bu süre içinde practical test’i geçmezseniz theory test’i yeniden almanız gerekir. Bu nedenle theory’yi çok erken geçip practical’ı uzun süre ertelemek verimsiz olabilir. ⁶⁻⁹

Theory test rezervasyonu için GOV.UK, test gününden önceki son 12 ay içinde İngiltere, İskoçya veya Galler’de en az **185 gün** yaşamış olmanız gerektiğini açıkça belirtmektedir. Car ve motorcycle theory test ücreti **£23**’tür. GOV.UK ayrıca theory test için provisional licence gerektiğini ve practical test randevusu alabilmek için theory’yi geçmiş olmanız gerektiğini de açıkça belirtir.

Practical test bakımından da temel sıra nettir: theory test geçilmeden practical test rezervasyonu yapılamaz. GOV.UK’nin step-by-step rehberine göre driving test ücreti araç testlerinde **£62 ila £75** arasında değişir. Ayrıca teste kendi aracınızla veya eğitimci aracınızla gireceğiniz için, son aşamada uygun araç ve sigorta düzeninin hazır olması gerekir.

2026 itibarıyla booking kurallarında değişiklikler de yapılmaktadır. DVSA, **spring 2026** itibarıyla car driving test booking ve değişiklik kurallarında güncellemeler olacağını duyurmuştur. Bu nedenle özellikle yoğun dönemlerde eski forum bilgilerinden değil, güncel GOV.UK ve DVSA sayfalarından hareket etmek gerekir.

Pratik uyarılar

- Theory test'i geçmek tek başına yeterli değildir; 2 yıl içinde practical'ı da tamamlamanız gerekir.
- Practical test için araç size otomatik verilmez; uygun araç ve sigorta gerekir.
- 2026 booking kurallarında değişiklik olduğu için eski tavsiyeler güncel olmayabilir.

Kısa kontrol listesi

- Provisional licence'iniz hazır mı?
- Theory test'i ne zaman alacağınızı planladınız mı?
- Theory geçerliliğinin 2 yıl olduğunu not ettiniz mi?
- Practical test için instructor veya araç planınız var mı?
- Booking kurallarını güncel GOV.UK sayfasından kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca **Bölüm 8 (Bankacılık ve Finansal Sistem)**.

6.4 Araç Sigortası

Birleşik Krallık'ta sigorta olmadan araç kullanmak mümkün değildir. Ancak yeni gelenler için asıl şok çoğu zaman sigortanın varlığı değil, fiyatıdır. Prim; yaş, posta kodu, araç tipi, ehliyet geçmişi, claim geçmişi, park yeri, kullanım amacı ve daha birçok faktöre göre değişir. Özellikle yeni gelenler, Birleşik Krallık sigorta geçmişleri olmadığı için daha yüksek fiyatlarla karşılaşabilir.^{10,11}

Burada iki önemli ayrım vardır. Birincisi, **driving experience** ile **UK insurance history** aynı şey değildir. İkincisi, bazı sigortacılar yurtdışı sigorta geçmişini veya no-claims bilgisini değerlendirebilir; bazıları ise hiç kabul etmeyebilir. Aviva'nın güncel açıklamalarına göre, yeni sigortacınıza aktarım yapmak için no claim discount veya no-claim history bakımından şirket antetli belge, ana sürücünün adı, plaka, kaç yıllık NCD olduğu ve poliçe yenileme veya iptal tarihi gibi ayrıntılar istenebilir.

Bu nedenle Türkiye'den gelmeden önce, mümkünse eski sigortacınızdan **İngilizce ve antetli kâğıda dökülmüş claims / no-claims history** belgesi almak faydalı olabilir. Bunun her şirkette kabul edileceği garanti değildir; ama hiç belge olmamasından daha iyidir. Aviva ayrıca proof of no claim discount'un renewal documents, cancellation letter veya insurer confirmation ile desteklenebileceğini açıkça anlatmaktadır.

Pratik uyarılar

- Sadece fiyat kıyaslaması yapmayın; kullanım amacı (social, commuting, business) yanlış

beyan edilirse sorun çıkabilir.

- Yurtdışı sigorta geçmişiniz otomatik tanınmaz; yazılı kanıt toplamak faydalıdır.
- Postcode ve park yeri bilgisi prim üzerinde ciddi etki yaratabilir.

Kısa kontrol listesi

- Sigorta tekliflerini birkaç kaynaktan karşılaştırdınız mı?
- Kullanım amacınızı doğru seçtiniz mi?
- Türkiye'deki sigorta geçmişiniz için yazılı belge aldınız mı?
- Learner insurance ile tam ehliyet sigortası ihtiyacınızı ayırdınız mı?

Bkz. ayrıca **Bölüm 8.5 Fraud ve Dolandırıcılık Riskleri** ve **Bölüm 16 (Ev Satın Alma ve Mortgage / uzun vadeli mali planlama)**.

6.5 No Claim Bonus

No Claim Bonus (NCB) veya **No Claims Discount (NCD)**, devlet tarafından garanti edilen bir hak değil; sigorta şirketlerinin risk fiyatlamasında kullandığı ticari bir indirim mekanizmasıdır. Aviva'nın güncel açıklaması, NCD'nin claim-free driving history'yi tanıyan bir indirim olduğunu ve seviyesinin sigortacıdan sigortacıya değiştiğini açıkça belirtmektedir. Başka bir deyişle, bir şirkette tanınan geçmiş başka bir şirkette aynı şekilde kabul edilmeyebilir. ^{10,11}

Aviva ayrıca proof of no claim discount için hangi belgelerin istenebileceğini ayrıntılı olarak sıralamaktadır: şirket antetli belge, sürücünün adı, plaka, kazanılmış NCD yılı ve renewal veya cancellation tarihi gibi bilgiler önemlidir. Bu da yeni gelenler için pratik olarak şu sonucu doğurur:

Türkiye'den taşınan kişiler, mümkünse mevcut veya eski sigortacılarından İngilizce yazılı belge almalı; ancak bunun kabulünün sigortacının takdirinde olduğunu baştan bilmelidir.

Bazı kişiler, yabancı ehliyetlerini GB licence'a dönüştürdüklerinde sürüş deneyimlerinin sigortaya aynı şekilde yansıtacağını varsayar. Bu da garanti değildir. Sigortacı, ehliyet alma tarihi ile claimsiz sigorta geçmişini ayrı değerlendirebilir. Bu yüzden teklif alırken soruları dikkatli ve doğru cevaplamak gerekir.

Pratik uyarılar

- NCB, tüm şirketlerde aynı şekilde işlemeyen ticari bir indirimdir.
- Sadece "kaç yıldır ehliyetim var" değil, "kaç yıldır claimsiz sigorta geçmişim var" da önemlidir.
- Belgesiz beyan yerine yazılı kanıt sunmak çok daha güvenlidir.

Kısa kontrol listesi

- Türkiye'deki insurer'dan İngilizce no-claims veya history yazısı aldınız mı?
- Poliçe bitiş tarihi ve claimsiz dönem net mi?
- NCB'nin otomatik kabul edilmediğini biliyor musunuz?
- Teklif formunda bilgi girişini dikkatli yaptınız mı?

Bkz. ayrıca Bölüm 8.1–8.5 ve Bölüm 16.

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'da ehliyet ve sürüş bakımından şu adımları erken planlamak faydalı olur:

- Türk ehliyetinizin Great Britain'deki durumunu GOV.UK aracılığıyla kontrol etmek
- Uzun vadede GB licence gerekecekse provisional licence sürecini geciktirmemek
- Theory ve practical test sırasını ve 2 yıllık geçerlilik kuralını not etmek
- Sigorta tekliflerini erken araştırmak
- Türkiye'deki sigorta geçmişiniz için İngilizce yazılı belge toplamak

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. <https://www.gov.uk/driving-nongb-licence>
2. <https://www.gov.uk/exchange-nongb-driving-licence>
3. <https://www.gov.uk/government/news/law-on-driving-licence-exchange-tightened-to-improve-road-safety>
4. <https://www.gov.uk/apply-first-provisional-driving-licence>
5. <https://www.gov.uk/learn-to-drive-a-car>
6. <https://www.gov.uk/theory-test/pass-mark-and-result>
7. <https://www.gov.uk/book-theory-test>
8. <https://www.gov.uk/driving-test>
9. <https://www.gov.uk/government/organisations/driver-and-vehicle-standards-agency>
10. <https://www.aviva.co.uk/insurance/motor/car-insurance/knowledge-centre/no-claims-bonus/>
11. <https://www.aviva.co.uk/insurance/motor/car-insurance/knowledge-centre/no-claims-bonus-proof/>
12. <https://www.gov.uk/change-address-driving-licence>

7. TELEFON, TÜRKİYE'YE ULAŞIM VE KARGO

İskoçya'ya ilk yerleşme döneminde telefon hattı, Türkiye ile ulaşım planı ve eşya taşıma meseleleri genelde aynı anda gündeme gelir. Özellikle ilk haftalarda sabit bir adresiniz henüz netleşmemiş olabilir; buna rağmen bir SIM kart edinmek, havaalanı-şehir içi bağlantıları önceden düşünmek ve fazla eşya için doğru yöntemi seçmek günlük hayatı ciddi biçimde kolaylaştırır. Bu bölüm, İskoçya'ya yeni gelen öğrenci, araştırmacı, profesyonel ve aileler için en pratik seçenekleri bir araya getirir. Konaklama, günlük resmî işlemler ve İskoçya içi ulaşım planlaması bakımından ayrıca **Bölüm 3, Bölüm 4 ve Bölüm 5** ile birlikte okunması faydalıdır.

7.1 SIM Kart ve Operatörler

Birleşik Krallık'ta SIM kart edinmek genellikle kolaydır. Süpermarketler, küçük marketler, telefon mağazaları ve bazı havaalanı satış noktalarında fiziksel SIM kart bulunabilir. Birçok sağlayıcı artık eSIM de sunmaktadır; ancak eSIM kullanılabilmesi için cihazın uyumlu olması gerekir. Yeni gelenler için en düşük riskli başlangıç, çoğu zaman uzun taahhüt gerektirmeyen **pay-as-you-go** veya aylık iptal edilebilir **SIM only** paketlerdir. Bunun nedeni, ilk dönemde banka hesabı, kalıcı adres veya kredi geçmişi gibi unsurların henüz tam oturmamış olabilesidir.¹

Operatör seçerken yalnızca fiyatı karşılaştırmak yeterli değildir. Ofcom'un **broadband and mobile coverage checker** aracı, belirli bir postcode için sağlayıcı bazında mobil kapsama ve broadband erişimini karşılaştırmalı göstermektedir. Bu nedenle örneğin Glasgow veya Edinburgh merkezinde iyi çalışan bir hat, daha kırsal bir bölgede, adalarda veya Highlands güzergâhlarında aynı performansı vermeyebilir. Ofcom ayrıca coverage checker'ın bakım veya geçici arızaları göstermediğini, bunun için sağlayıcının kendi ağ durumu sayfasına bakılması gerektiğini de belirtmektedir.

Pratik uyarılar

- İskoçya'da kırsal bölgeler, adalar ve bazı Highlands güzergâhlarında kapsama kalitesi şehir merkezlerine göre daha zayıf olabilir; bu nedenle "en ucuz" paket her zaman "en uygun" paket olmayabilir.
- Uzun sözleşmeli paketlere hemen girmeden önce birkaç hafta taahhütsüz veya kısa süreli bir SIM only paket kullanmak daha güvenlidir.
- Üniversite kampüsünde, evde ve işyerinde çekim gücü aynı olmayabilir; kararınızı

mümkünse yaşadığınız veya yaşayacağınız postcode'a göre verin.

Kısa kontrol listesi

- Telefonunuzun SIM lock'lu olup olmadığını kontrol edin.
- eSIM kullanacaksanız cihaz uyumluluğunu doğrulayın.
- Yaşayacağınız bölgenin kapsamasını Ofcom üzerinden kontrol edin.
- İlk etapta taahhütsüz veya kısa süreli bir paket düşünün.
- Banka kartınız gelene kadar ödeme yöntemini planlayın.

Bkz. ayrıca **Bölüm 2** (ilk yerleşim adımları), **Bölüm 4** (adres ve resmî kayıtlar) ve **Bölüm 5** (şehir içi hareketlilik).

7.2 Numara Taşıma

Birleşik Krallık'ta numara taşıma sistemi oldukça pratiktir. Numaranızı koruyarak operatör değiştirmek isterseniz mevcut sağlayıcınızdan **PAC** kodu almanız gerekir. Ofcom rehberine göre bunun en yaygın yolu, **PAC** yazıp **65075** numarasına kısa mesaj göndermektir. Numaranızı taşımadan sadece mevcut hattı sonlandırmak ve yeni numara almak istiyorsanız, bu kez **STAC** yazıp **75075** numarasına mesaj göndermeniz gerekir. Sağlayıcınız bu talebe karşılık size kodu ve varsa erken çıkış ücreti, kalan kredi veya sözleşme durumunu bildirmek zorundadır. PAC veya STAC kodu belirli bir süre geçerlidir; bu süre içinde yeni operatöre iletilmesi gerekir. ²

Burada önemli ayrım şudur: Bu sistem yalnızca **Birleşik Krallık içindeki operatörler arasında** çalışır. Türkiye'deki numaranızı doğrudan Birleşik Krallık hattına taşıyamazsınız. Türkiye numarasını korumak istiyorsanız ayrı bir hat, eSIM veya roaming düzeni gerekebilir.

Pratik uyarılar

- Taahhütlü bir sözleşmeden erken çıkarsanız ücret doğabilir; sağlayıcı bunu PAC/STAC cevabında bildirmelidir.
- Yeni operatöre geçmeden önce bankacılık, üniversite, GP ve iş başvurularında kullandığınız numarayı değiştirmenin etkilerini düşünün.
- İki numara birden kullanacaksanız, WhatsApp, bankacılık doğrulamaları ve benzeri sistemlerde hangi numaranın kayıtlı olduğunu not edin.

Kısa kontrol listesi

- Numaranızı korumak istiyorsanız PAC alın.
- Yeni numara istiyorsanız STAC alın.
- Eski operatörde kalan borç veya cihaz taksidi olup olmadığını kontrol edin.

- Banka, üniversite ve iş başvurularında kullandığınız numarayı güncelleyin.
- Bu başlık, özellikle ilk 30 gün içindeki iletişim bilgilerinin yerleşmesi bakımından Bölüm 2 ve Bölüm 4 ile birlikte düşünülmelidir.

7.3 Türkiye'ye Uçuş Alternatifleri

İskoçya'dan Türkiye'ye ulaşım seçenekleri dönemsel olarak değişir. Edinburgh Airport'un Türkiye destinasyon sayfası, Edinburgh'dan Türkiye'ye **direct** uçuş destinasyonları olarak **İstanbul, Antalya ve Dalaman** sayfalarını göstermektedir. Ayrıca Edinburgh Airport'un canlı uçuş verilerinde Türk Hava Yolları'nın İstanbul seferleri görünmektedir. Glasgow Airport tarafında ise 2025 basın duyurusuna göre **SunExpress**, Glasgow'dan **Antalya ve Dalaman** hatlarını başlatmıştır. Glasgow Airport'un 2024 tarihli Jet2 summer 2026 duyurusunda da **Antalya, Bodrum, Dalaman ve İzmir** Glasgow çıkışlı yaz programında listelenmiştir. ³⁻⁶

Bu nedenle bilet ararken yalnızca "İstanbul-İskoçya" hattına odaklanmak yerine şu üç grubu birlikte kontrol etmek daha doğrudur:

1. İstanbul bağlantılı düzenli seferler
2. Yaz sezonunda açılan turistik Türkiye seferleri
3. Londra, Manchester veya Birmingham aktarmalı alternatifler

Özellikle ailece seyahat ediyorsanız veya çok eşyanız varsa, daha ucuz görünen bir biletin toplam maliyeti sonradan artabilir. Bagaj hakkı, havalimanı transferi, aktarma süresi ve gerekirse gece konaklaması toplam maliyeti doğrudan etkiler.

Pratik uyarılar

- Yazlık Türkiye uçuşları her yıl aynı gün ve aynı sıklıkta devam etmeyebilir; rezervasyondan önce doğrudan havalimanı veya havayolu sitesini kontrol edin.
- İskoçya çıkışlı direkt uçuş daha pahalı görünse bile, ekstra tren/otobüs ve valiz masrafı eklendiğinde bazen daha ekonomik olabilir.
- Dönem başı ve dönem sonu tarihlerinde öğrenci ve tatil trafiği yoğun olabileceğinden biletler erken pahalalanabilir.

Kısa kontrol listesi

- Gideceğiniz şehir için direkt uçuş var mı kontrol edin.
- Sezonluk uçuş olup olmadığını doğrulayın.
- Bagaj dahil toplam fiyatı karşılaştırın.
- Şehir-havalimanı transfer maliyetini ayrıca hesaplayın.

- Dönüşte ders veya iş başlangıç tarihini dikkate alın.
- Bkz. ayrıca **Bölüm 5** (İskoçya içi ulaşım planlaması).

7.4 Londra Aktarmalı Ulaşım

İskoçya'ya Türkiye'den her zaman direkt uçuş bulamayabilirsiniz. Bu durumda Londra aktarmalı seyahat yaygın bir alternatiftir. Ancak Londra aktarmasında yalnızca uçak biletine değil, hangi havalimanına indiğinize, aynı havalimanından mı devam edeceğinize ve İskoçya'ya tren mi otobüs mü kullanacağınıza dikkat etmek gerekir.⁷⁻⁹

National Express'in sayfası Heathrow'dan Glasgow'a doğrudan coach seferleri sunduğunu göstermektedir; aynı şekilde Londra'dan Glasgow ve Edinburgh yönüne National Express veya Megabus alternatifleri de bulunabilir. Tren düşünülüyorsa, Edinburgh yönünde **Lumo** ve Glasgow yönünde **Avanti West Coast** temel seçenekler arasındadır. Lumo'nun onboard luggage policy sayfasına göre yolcu başına **bir küçük çanta/holdall** ve **bir orta boy valiz (63 x 41 x 27 cm)** sınırı vardır. Avanti West Coast ise standart allowance olarak **iki parça bagaj** ve **bir küçük eşya** kabul ettiğini belirtmektedir. Bu fark, özellikle taşınma döneminde çok önemlidir.

Londra aktarmasında asıl risk, havalimanı-istasyon geçiş sürelerinin olduğundan kısa hesaplanmasıdır. Heathrow'a inip ardından trenle İskoçya'ya geçecekseniz, önce doğru ana istasyona ulaşmanız gerekir. Ayrıca ayrı ayrı alınan uçak + tren veya uçak + otobüs biletlerinde gecikme riskini çoğu zaman yolcu üstlenir.

Pratik uyarılar

- Aynı şehirde olsalar bile Londra'daki havalimanları ve ana tren istasyonları birbirine "yakın" sayılmaz; aktarma süresini geniş tutun.
- Tek rezervasyon yerine ayrı ayrı alınan uçak ve tren/otobüs biletlerinde gecikme riskini siz taşıyabilirsiniz.
- Özellikle çok valizle seyahat ediyorsanız tren şirketlerinin bagaj kurallarını önceden kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- İniş ve devam yolculuğu aynı havalimanından mı?
- Havalimanından tren istasyonuna nasıl geçeceksiniz?
- Tren mi otobüs mü sizin valiz durumunuza daha uygun?
- Gece varışında şehir içi ulaşım devam ediyor mu?

- Ayrı bilet aldıysanız gecikme riskini hesaba kattınız mı?
- Bu başlık, Bölüm 5'teki İskoçya içi tren ve otobüs yapısıyla birlikte okunursa daha anlamlı olur.

7.5 Kargo ve Parsel Gönderimi

Türkiye'ye belge, hediye veya kişisel eşya göndermek için temel seçeneklerden biri **Royal Mail**'dir. Royal Mail'in **International Tracked** ve diğer uluslararası hizmet sayfaları, uluslararası gönderilerde farklı takip seviyeleri sunduğunu belirtir. Royal Mail yardım rehberine göre, yurtdışına gönderilen **gifts and goods** için genellikle **CN22 veya CN23 customs declaration** gerekir; customs declaration olmadan gönderilen goods işleme alınmayabilir. Royal Mail ayrıca country guides ve international shipping guide üzerinden ülke bazlı kısıtlar, yaptırımlar ve gecikme riskleri hakkında ek bilgi sunmaktadır. ¹⁰⁻¹⁸

Daha büyük ve ağır paketlerde **Parcelforce** veya başka kurye şirketleri daha uygun olabilir. Parcelforce'un hizmet sayfaları, hem UK hem international parcel delivery seçenekleri sunduğunu; büyük paketlerde daha cömert boyut ve ağırlık sınırları ile takip ve tazminat kapsamı sağladığını belirtmektedir. Ancak burada asıl mesele yalnızca fiyat değildir. Ölçü, ağırlık, takip hizmeti, compensation cover ve teslim süresi birlikte değerlendirilmelidir.

İskoçya'ya yeni taşınan kişiler açısından iki yönlü düşünmek gerekir:

- Türkiye'ye gönderim: fazla eşya, kitap, kişisel malzeme, hediye
- Türkiye'den teslim alma: aileden gönderilen eşyalar, belgeler, kişisel ürünler

Birleşik Krallık'a kişisel eşya getirirken veya taşınma kapsamında gönderi yaptırırken **Transfer of Residence relief (ToR)** devreye girebilir. GOV.UK, Great Britain'e taşınan kişiler için kişisel eşyalar üzerinde tax and duty relief imkânı olabileceğini, bunun için **ToR1** başvurusunun yapılabildiğini açıkça belirtmektedir.

Pratik uyarılar

- “Hediye” olsa bile gönderi goods niteliğindeyse çoğu durumda customs declaration gerekir.
- Yasaklı veya kısıtlı ürünleri hem Birleşik Krallık hem de hedef ülke bakımından ayrıca kontrol edin.
- Kırılabilir veya değerli eşyalarda standart compensation limitleri yetersiz kalabilir; ek koruma seçeneğini değerlendirin.
- Adresi yazarken flat number, postcode ve telefon numarasını eksiksiz kullanın.

Kısa kontrol listesi

- Gönderi türünü belirleyin: belge mi, parsel mi, taşınma eşyası mı?
- Takipli hizmet gerekip gerekmediğini değerlendirin.
- Gümrük formu gerekip gerekmediğini kontrol edin.
- Yasaklı/kısıtlı ürün listesini hem çıkış hem varış ülkesi için inceleyin.
- Postcode ve alıcı telefonunu mutlaka ekleyin.

Bkz. ayrıca **Bölüm 2** (kalıcı adres), **Bölüm 4** (resmî yazışmalar) ve **Bölüm 8** (ödeme ve kart düzeni).

7.6 Excess Baggage ve Taşınma Lojistiği

İlk gelişte ya da kalıcı dönüşte en zor konulardan biri fazla bagajdır. Uygun yöntem; eşyanın türüne, miktarına, aciliyetine ve bütçenize göre değişir.¹⁹⁻²⁴

Genel olarak üç temel yöntem vardır:

1. Havayolu bagajı ile getirmek

En hızlı yöntemdir; ancak ek bagaj ücretleri hızla artabilir. Aktarmalı uçuşlarda bagaj kaybı veya gecikmesi riski de yükselir. UK Civil Aviation Authority, kayıp, gecikmiş veya hasarlı bagajlarda asıl sorumluluğun havayolunda olduğunu; gecikmiş bagaj nedeniyle yapılan temel ihtiyaç harcamalarının bazı durumlarda geri talep edilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca bagaj sorunlarının aktarmalı yolculuklarda daha sık yaşandığını da vurgular.

2. Tren/otobüs + sınırlı valiz kombinasyonu

Londra aktarmasında bazen daha ekonomik olabilir; ancak tren şirketlerinin bagaj sınırları pratikte belirleyicidir. Lumo ve Avanti'nin bagaj kuralları rezervasyon öncesi mutlaka kontrol edilmelidir.

3. Kargo/kurye ile ayrı gönderim

Ağır kitaplar, mutfak eşyaları veya hemen gerekmeyen malzemeler için daha mantıklı olabilir. Özellikle ailece taşınanlarda, "ilk hafta gerekli eşyalar" ile "sonradan gelebilecek eşyalar" şeklinde ayırım yapmak taşınmayı kolaylaştırır.

Bir diğer önemli nokta, **havaalanı güvenlik kuralları** ile **havayolu bagaj kurallarının** aynı şey olmamasıdır. GOV.UK, hand luggage restrictions bakımından çoğu havalimanında sıvıların **100 ml** kuralına tabi olduğunu; ancak bazı havalimanlarında daha ileri tarama sistemleri nedeniyle **2 litreye kadar** izin verilebildiğini belirtmektedir. GOV.UK ayrıca elektronik cihazlar, ilaçlar ve tıbbi ekipmanlar için de ayrı rehberler sunmaktadır. Edinburgh Airport ise kendi güvenlik sayfasında, yeni

tarama sistemi sayesinde sıvı ve elektroniklerin çantada kalabildiğini ve sıvı kaplarının 2 litreye kadar olabildiğini belirtmektedir; fakat bu tür uygulamalar havalimanına göre değişebildiğinden, seyahatten hemen önce kendi kalkış havalimanınızın sayfasını kontrol etmek gerekir.

Pratik uyarılar

- Taşınma döneminde tüm eşyayı tek seferde getirmeye çalışmak çoğu zaman pahalı ve yorucudur.
- İlk hafta lazım olacak eşyaları ayrı, bekleyebilecek eşyaları ayrı planlayın.
- İlaç, belge, elektronik cihaz, şarj aleti ve en az bir günlük yedek kıyafeti mümkün olduğunca el bagajında tutun.
- Aktarmalı uçuşlarda bagaj gecikmesi daha sık yaşanabildiğinden temel ihtiyaçları valize tamamen bırakmayın.
- Havalimanı güvenlik kuralları ile havayolu bagaj kuralları aynı değildir; ikisini ayrı ayrı kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- Eşyaları “acil”, “1 ay içinde lazım”, “sonradan gelebilir” diye ayırın.
- Ek bagaj mı, kargo mu daha mantıklı hesaplayın.
- Bagaj hakkınızı ve ölçü sınırlarını kontrol edin.
- El bagajına belge, ilaç, laptop ve şarj ekipmanını koyun.
- Aktarmalı uçuşta en az bir günlük temel eşyayı yanınıza alın.
- Havalimanı güvenlik kurallarını son gün tekrar kontrol edin.
- Bu başlık, özellikle Bölüm 2’deki taşınma ve yerleşme süreciyle; Bölüm 4’teki belge ve adres işlemleriyle birlikte değerlendirilmelidir.

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya’ya gelmeden veya ilk haftalarda bu bölüm için şunları netleştirmeniz faydalı olur:

- İlk kullanacağınız SIM kart ve operatör
- Yaşayacağınız bölgedeki kapsama durumu
- Türkiye yolculuklarında direkt mi aktarmalı mı gideceğiniz
- Londra aktarmasında tren/otobüs planınız
- Fazla eşya için kargo mu ek bagaj mı kullanacağınız
- İlk hafta elinizin altında olması gereken belgeler ve temel eşyalar

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/coverage-and-speeds/ofcom-checker>
2. <https://www.ofcom.org.uk/phones-and-broadband/switching-provider/switching-mobile>
3. <https://www.edinburghairport.com/flights/destinations/turkey>
4. <https://www.edinburghairport.com/flights>
5. <https://www.glasgowairport.com/media-centre/2025/sunexpress-launches-new-routes-from-glasgow-airport-to-antalya-and-dalaman/>
6. <https://www.glasgowairport.com/media-centre/2024/jet2-com-and-jet2holidays-launch-biggest-ever-summer-programme-for-2026-from-glasgow-airport/>
7. <https://www.nationalexpress.com/en/destinations/glasgow/heathrow-to-glasgow>
8. <https://www.lumo.co.uk/plan-your-journey/onboard-luggage-policy>
9. <https://www.avantiwestcoast.co.uk/travel-information/onboard/luggage>
10. <https://www.royalmail.com/sending/international/international-tracked>
11. <https://help.royalmail.com/personal/s/article/How-to-send-internationally>
12. <https://www.royalmail.com/business/international/guide>
13. <https://www.parcelforce.com/sending-parcel>
14. <https://www.parcelforce.com/sending-parcel/parcel-delivery/large-parcel-delivery>
15. <https://www.gov.uk/guidance/transfer-of-residence-to-great-britain>
16. <https://www.gov.uk/moving-to-uk>
17. <https://www.gov.uk/guidance/application-for-transfer-of-residence-relief-tor1>
18. <https://www.gov.uk/guidance/check-how-to-declare-personal-goods-you-bring-into-or-take-out-of-the-uk>
19. <https://www.caa.co.uk/passengers-and-public/passenger-guidance/baggage/lost-delayed-or-damaged-baggage/>
20. <https://www.caa.co.uk/passengers-and-public/resolving-travel-problems/how-the-cao-can-help/how-the-cao-can-help/>
21. <https://www.gov.uk/hand-luggage-restrictions>
22. <https://www.gov.uk/hand-luggage-restrictions/liquids>
23. <https://www.gov.uk/hand-luggage-restrictions/electronic-devices-and-electrical-items>
24. <https://www.gov.uk/hand-luggage-restrictions/essential-medicines-and-me>

8. BANKACILIK VE FİNANSAL SİSTEM

İskoçya'ya yeni geldiğinizde finansal düzeninizi kurmak, konaklama ve resmî kayıtlar kadar kritik bir adımdır. Maaş almak, kira ödemek, faturaları düzenli takip etmek, Türkiye'ye para göndermek ya da günlük harcamaları kontrol etmek için Birleşik Krallık bankacılık sistemini temel düzeyde anlamak gerekir. Özellikle yeni gelenler açısından en sık karşılaşılan meseleler; banka hesabı açarken istenen belge ve adres kanıtı, “student account” ile standart current account arasındaki farklar, kredi skoru sisteminin yanlış anlaşılması ve online dolandırıcılık riskleridir. Bu bölüm, İskoçya'ya yeni taşınan öğrenci, akademisyen, profesyonel ve aileler için pratik bir başlangıç çerçevesi sunar. Günlük yerleşim sırası için ayrıca bkz. **Bölüm 2.3**, adres ve resmî yazışmalar için **Bölüm 4.2**, gelir ve vergi akışı için **Bölüm 10**.

8.1 Banka Hesabı Açma

Birleşik Krallık'ta günlük kullanım için en yaygın hesap türü **current account**'tur. Maaş, burs, kira, faturalar ve kartlı harcamalar genellikle bu hesap üzerinden yürür. Yeni gelen birçok kişi için ilk aşamada açılabilen hesap, çoğu zaman “basic” veya standart current account niteliğinde olur; kapsamlı öğrenci avantajları içeren hesaplar ise her zaman herkese açık olmayabilir. UKCISA ve üniversite rehberleri, bankaların yeni hesap başvurularında kimlik, göçmenlik statüsü ve adres bilgilerini kontrol ettiğini; bazı durumlarda ayrıca **bank letter** veya öğrenci belgesi isteyebildiğini belirtir. University of Glasgow, pasaport veya kimlik kartı, vize ve bazen bankaya hitaben hazırlanmış, mevcut kurs ve UK term-time address bilgisini içeren bir mektup istenebileceğini açıkça yazmaktadır. ¹⁻⁶

İskoçya'ya yeni gelenler için pratikte en zor nokta çoğu zaman “hesap açmak” değil, hangi belgelerle ve ne zaman hesap açılabilirdiği meselesidir. MoneyHelper'a göre hesap açarken çoğu zaman **ID** ve **proof of address** gerekir. Basic bank account rehberi, pasaport veya driving licence istenebildiğini; bunlar yoksa DWP, HMRC, Jobcentre+ veya local council gibi kurumlardan gelen mektupların bazı bankalar tarafından kabul edilebildiğini belirtmektedir. University of Glasgow ayrıca bank letter üretmeden önce term-time address'in güncel olmasının önemli olduğunu vurgular. St Andrews rehberi ve Glasgow rehberi birlikte okunduğunda, özellikle kısa süreli kalanların veya henüz net adresi olmayanların daha sınırlı seçeneklerle karşılaşabileceği görülür.

Bu nedenle ilk haftalarda řu belgeleri hazır tutmak faydalı olur:

- pasaport veya kabul edilen başka bir fotoğraflı kimlik belgesi
- vize veya eVisa bilgisi
- kira sözleşmesi, council mektubu veya utility bill gibi adres kanıtı
- gerekiyorsa üniversite bank letter / student status belgesi
- bazı durumlarda iş sözleşmesi, burs veya sponsor bilgisi

Her banka aynı belgeyi istemez; bu yüzden başvuru öncesinde bankanın kendi listesini ayrıca kontrol etmek gerekir. Hesap türü seçerken “student account” başlığının sizi yanıltmaması gerekir; birçok yeni gelen için ilk hesap pratikte standart current account veya fee-free basic account olabilir. MoneyHelper basic bank account rehberi, basic hesabın maaş alma, debit card kullanma, direct debit ve standing order kurma gibi temel işlevleri sunduğunu ve genellikle ücretsiz olduğunu açıkça belirtmektedir.

Pratik uyarılar

- “Student account” her zaman ilk günden açılmayabilir; ilk hesabınız standart current account olabilir.
- Şube randevusu gerekip gerekmediğini önceden kontrol edin; bazı bankalar uygulama üzerinden, bazıları karma yöntemle çalışır.
- Kısa süreli kalışlarda seçenekler daha sınırlı olabilir.

Kısa kontrol listesi

- Pasaport ve göçmenlik statüsü belgeniz hazır mı?
- Adres kanıtınız var mı?
- Üniversiteden bank letter almanız gerekiyor mu?
- Maaş veya burs için current account bilgisine ihtiyaç duyuyor musunuz?
- Şubeye gitmeniz mi gerekiyor, online başvuru mu yeterli?

Bkz. ayrıca **Bölüm 2.3 (Banka Hesabı Açma)**, **Bölüm 3 (Konaklama ve kira belgeleri)** ve **Bölüm 4.2 (Adres Bildirimi)**.

8.2 Online Bankalar

Son yıllarda uygulama tabanlı bankalar ve dijital bankacılık çözümleri çok yaygınlaştı. Wise, Monzo ve Starling gibi hizmetler; anlık bildirim, harcama takibi, bütçe ayırma ve hızlı kart yönetimi bakımından özellikle yeni gelenler için cazip olabilir. Ancak bu tür hesaplar da herkese otomatik olarak açık değildir. Monzo’nun yardım ve ürün

sayfaları, kişisel hesap açmak için kişinin **UK resident** olması ve UK address ile başvurması gerektiğini açıkça belirtmektedir. Monzo ayrıca 16 yaş ve üzeri başvuru imkânını da açıkça göstermektedir. ⁷⁻¹¹

Yeni gelenler için en dengeli yaklaşım şudur: dijital bankalar günlük kullanımda çok pratik olabilir, ancak geleneksel bir bankadaki hesap; maaş, adres kanıtı, uzun vadeli kredi ürünleri veya mortgage başvuruları bakımından daha işlevsel olabilir. Bu nedenle birçok kişi bir ana current account ile buna ek bir dijital hesap kombinasyonu kullanır. Burada tek bir “en iyi banka” yoktur; ihtiyaçlarınıza göre seçim yapmak daha doğrudur. Nakit yatırma ihtiyacı, ortak hesap gereksinimi, müşteri hizmetleri, uluslararası kullanım ücretleri ve kartın yurtdışı davranışı gibi unsurlar birlikte değerlendirilmelidir.

Ayrıca paranızın hangi koruma rejimine tabi olduğunu bilmek önemlidir. FSCS'ye göre, **30 Kasım 2025'ten sonra** başarısız olan UK-authorized bank, building society veya credit union nezdindeki uygun mevduatlar, **1 Aralık 2025 itibarıyla kişi başı, kurum başına 120.000 £'a kadar** korunmaktadır. Ortak hesaplarda da kişi başı aynı limit uygulanır; ayrıca belirli temporary high balances için **1.4 milyon £'a kadar, altı aylık** ayrı koruma mümkündür. Aynı bankacılık grubu içindeki markaların birlikte değerlendirilmesi de önemlidir.

Pratik uyarılar

- Online banka kullanışlı olabilir, ancak her dijital banka yeni gelen herkesi otomatik kabul etmez.
- Sadece uygulama kolaylığına bakmayın; nakit yatırma, ortak hesap, müşteri hizmeti ve yurtdışı ücretlerine de bakın.
- Yüksek tutar tutacaksanız FSCS korumasının banka grubu bazında nasıl işlediğini kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- Banka UK resident şartı arıyor mu?
- Kimlik doğrulama online yapılabiliyor mu?
- Nakit yatırma veya şube ihtiyacınız var mı?
- Yurtdışı harcama ücretleri uygun mu?
- FSCS koruması altında mı?

Bkz. ayrıca Bölüm 7 (telefon ve uygulama kurulumu) ve Bölüm 16 (Ev Satın Alma ve Mortgage).

8.3 Credit Score Sistemi

Birleşik Krallık'ta en çok yanlış anlaşılan konulardan biri **credit score** meselesidir. Kredi skoru tek başına "iyi" ya da "kötü" bir kimlik puanı değildir; daha çok kredi veren kuruluşlara kredi geçmişiniz hakkında bir sinyal sunar. MoneyHelper açıkça belirtmektedir ki yüksek bir skor, herhangi bir kredi ürünü için otomatik onay anlamına gelmez; çünkü her kuruluş kendi kriterlerini kullanır. Ayrıca pratikte önemli olan yalnızca skor değil, kredi raporunda yer alan bilgilerin bütünüdür. ^{12,13}

Yeni gelen biri olarak ilk aylarda düşük veya sınırlı kredi geçmişine sahip olmanız normaldir. Bu, finansal açıdan "sorunlu" olduğunuz anlamına gelmez; yalnızca sistemde sizinle ilgili yeterli veri oluşmadığını gösterir. Düzenli fatura ödemeleri, current account kullanımı, uygun telefon veya diğer sözleşmeler ve zaman içinde oluşan adres geçmişi kredi dosyanızın gelişmesine yardımcı olabilir. MoneyHelper ayrıca kredi raporunun farklı credit reference agencies nezdinde farklı bilgiler içerebileceğini ve raporların kontrol edilmesinin yararlı olduğunu belirtmektedir.

Burada önemli bir nokta şudur: aynı anda çok sayıda kredi ürünü için başvuru yapmak ters etki yaratabilir. MoneyHelper, kısa süre içinde çok fazla ürün başvurusunun kredi skoruna zarar verebileceğini; bunun kişinin krediye "çaresiz" ihtiyaç duyduğu izlenimini verebileceğini açıkça söylemektedir. Bu nedenle kredi geçmişi oluşturmaya çalışırken aceleyle çok sayıda kredi kartı veya finansman başvurusu yapmak yerine, önce düzenli finansal iz oluşturmak daha sağlıklıdır.

Ayrıca uygun olanlar için **electoral register** kaydı, kimlik doğrulama ve bazı kredi kontrolleri bakımından faydalı olabilir. Ancak bunun herkes için açık bir yol olmadığını; kayıt ve oy hakkının statüye bağlı olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle bu başlık, **Bölüm 4.3 (Electoral Register)** ile birlikte değerlendirilmelidir. Bu rehberin amacı herkese kayıt önermek değil, uygunluk varsa bunun finansal izler bakımından etkili olabileceğini hatırlatmaktır.

Pratik uyarılar

- "Kredi skorum yok" ile "kötü kredi geçmişim var" aynı şey değildir.
- Aynı anda çok sayıda kredi başvurusu yapmak ters etki yaratabilir.
- Raporunuzda hata veya dolandırıcılık şüphesi varsa düzeltme talep edin.

Kısa kontrol listesi

- En az bir current account aktif mi?
- Fatura ve ödemeler düzenli mi?
- Kredi raporunuzu kontrol ettiniz mi?

- Gereksiz çoklu başvuru yapmaktan kaçındınız mı?
- Uygunsanız Electoral Register durumunuzu değerlendirdiniz mi?

Bkz. ayrıca Bölüm 4.3 (Electoral Register), Bölüm 7 (telefon hattı ve numara sürekliliği) ve Bölüm 16 (Ev Satın Alma ve Mortgage).

8.4 Türkiye'ye Para Gönderme / Alma

Türkiye ile Birleşik Krallık arasında para transferi yaparken yalnızca “komisyon” değil; kur farkı, gizli ücretler, gönderim süresi ve hesabın hangi para biriminde tutulduğu gibi unsurlar da önemlidir. MoneyHelper, banka kartı veya banka hesabı üzerinden yabancı para işlemlerinde yalnızca döviz kuru değil, kullanım veya işlem ücretlerinin de devreye girebildiğini belirtmektedir. Özellikle debit card ile yabancı para harcamalarında exchange fee ve bazen spending veya cash machine charge doğabileceği açıkça yazılmaktadır.^{14,15}

Banka transferi

Geleneksel banka transferi, özellikle yüksek tutarlarda veya kurumsal ödemelerde tercih edilebilir. Ancak toplam maliyet bazen yalnızca “transfer ücreti”nden ibaret değildir; bankanın kullandığı kur, karşı banka kesintileri veya ara banka ücretleri maliyeti artırabilir. Bu nedenle “ücret yok” denilen bir işlem bile kötü kur nedeniyle pahalıya gelebilir. MoneyHelper’ın bank transfer rehberi de temel olarak gönderim öncesi ücret ve doğrulama ayrıntılarını kontrol etmeyi tavsiye eder.

Wise / alternatif platformlar

Wise gibi elektronik para kuruluşları ile banka statüsündeki kuruluşlar aynı hukuki kategori değildir. Bir sağlayıcının FCA kaydında bulunması önemlidir; ancak müşteri parasının korunma yöntemi ve FSCS kapsamı hizmet türüne göre değişebilir. Bu nedenle yalnızca “FCA regulated” ifadesine dayanmak yerine firmanın izin kapsamını ve para koruma düzenini kontrol edin.¹⁴

Döviz hesapları

Birden fazla para biriminde gelir veya gideriniz varsa, sterlin ve Türk lirası hareketlerini ayrı düşünmek faydalı olabilir. Ancak herkes için ayrı döviz hesabı açmak gerekli değildir. Asıl bakılması gereken konu şudur: paranız hangi kurdan çevriliyor, ücret nerede alınıyor, transfer ne kadar sürüyor ve alıcı hesabına net ne kadar ulaşıyor? Finansal karar bakımından toplam maliyete bütüncül bakmak gerekir.

Pratik uyarılar

- Yalnızca transfer ücretine bakmayın; gerçek maliyet çoğu zaman kur farkında saklıdır.

- İlk büyük transferden önce küçük tutarlı bir test ödemesi yapmak faydalı olabilir.
- Kullandığınız sağlayıcının FCA kaydını kontrol edin.
- Türkiye'deki alıcı bankanın ayrıca kesinti uygulayıp uygulamadığını araştırın.

Kısa kontrol listesi

- Toplam maliyeti kur + ücret olarak karşılaştırdınız mı?
- Alıcı adı ve IBAN doğru mu?
- İlk transfer için küçük test ödemesi yaptınız mı?
- Hizmet sağlayıcının FCA kaydını kontrol ettiniz mi?
- Düzenli transfer yapacaksanız bir kur takibi stratejiniz var mı?

Bkz. ayrıca **Bölüm 1.5 (Finansal Planlama)** ve **Bölüm 10** (maaş, vergi ve gelir akışı).

8.5 Fraud ve Dolandırıcılık Riskleri

Birleşik Krallık'ta bankacılık sistemi güçlü olsa da dolandırıcılık riski çok yaygındır. Özellikle yeni gelenler; banka personeli taklidi, polis veya kamu kurumu gibi davranan kişiler, "hesabınız riskte" mesajları, sahte kira ilanları, sahte iş teklifleri ve yetkili ödeme talebi gibi yöntemlerle hedef alınabilir. **Take Five** kampanyası, dolandırıcıların insanları acele ettirme, panikletme ve para veya bilgi vermeye zorlama yöntemlerini özellikle vurgular ve temel yaklaşımını **"Stop, Challenge, Protect"** olarak özetler. Aynı kampanya, 2025'in ilk yarısında dolandırıcıların 600 milyon pounddan fazla para çaldığını da duyurmuştur. ¹⁶⁻¹⁸

Temel ilke şudur: banka, polis veya resmî kurumlar sizden telefonda veya mesajla acele biçimde para transferi yapmanızı istemez. Take Five ayrıca kendisinin de asla mesaj veya telefonla bilgi ya da para talep etmeyeceğini açıkça belirtir. Şüphe duyarsanız konuşmayı sonlandırmak, kartın üzerindeki resmî numarayı veya bankanın uygulamasını kullanarak **kendiniz geri aramak** en güvenli yaklaşımdır.

Dolandırıcılık şüphesi hâlinde ilk adım bankanızla hemen iletişime geçmektir. Action Fraud / Report Fraud sistemi, İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda için merkezî bildirim sistemi olarak çalışmaktadır; ancak site açıkça, **İskoçya'da yaşıyorsanız bildirimin 101 üzerinden yapılması gerektiğini** belirtmektedir. Bu ayrım özellikle önemlidir.

Yeni gelenler için en hassas alanlardan biri de kimlik ve adres verilerinin paylaşımıdır. Pasaport görüntüsü, eVisa bilgisi, banka ekran görüntüsü, kart fotoğrafı, tam adres ve doğum tarihi gibi bilgilerin birlikte istenmesi durumunda çok dikkatli olunmalıdır. Ev kiralarken, ikinci el alışverişte veya sosyal medya üzerinden yapılan satışlarda banka transferi taleplerini özellikle temkinli değerlendirin. Sahte danışmanlık ve

sahte landlord riski bakımından bu bölüm, **Bölüm 3**, **Bölüm 4.6** ve **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümüyle birlikte okunmalıdır.

Pratik uyarılar

- “Paranızı güvenli hesaba taşıyın” söylemi klasik dolandırıcılık işaretidir; bankaların böyle bir “güvenli hesap” uygulaması yoktur.
- Mesajdaki linkten değil, doğrudan bankanın uygulamasından veya resmî numarasından işlem yapın.
- İki aşamalı doğrulamayı açın ve farklı hesaplarda aynı şifreyi kullanmayın.
- Şüpheli işlemde önce bankayı arayın; İskoçya’daysanız gerekirse 101 üzerinden polis bildirimini değerlendirin.

Kısa kontrol listesi

- Banka hesabınızda iki aşamalı doğrulama açık mı?
- Şifreleriniz farklı ve güçlü mü?
- Banka kartı ve kimlik görsellerini paylaşıyor musunuz?
- Şüpheli aramaları kapatıp bankayı kendiniz geri arıyor musunuz?
- Dolandırıcılık hâlinde bankaya ve gerekiyorsa polise nasıl ulaşacağınızı biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca **Bölüm 3** (konaklama dolandırıcılığı riski), **Bölüm 4.6** (resmî yazışmalar) ve **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümü.

Kısa genel kontrol listesi

Bu bölüm bakımından ilk haftalarda şu adımları tamamlamanız faydalı olur:

- Günlük kullanım için bir UK current account açmak
- Gerekliyse üniversiteden bank letter almak
- Uygulama tabanlı ikinci bir hesap gerekip gerekmediğini değerlendirmek
- Kredi raporu mantığını anlamak, gereksiz başvurulardan kaçınmak
- Türkiye’ye para transferinde toplam maliyeti karşılaştırmak
- Banka dolandırıcılığına karşı temel güvenlik ayarlarını yapmak

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. UKCISA – Opening a bank account as an international student

<https://www.ukcisa.org.uk/Information--Advice/Studying--living-in-the-UK/Opening-a-bank-account>

2. University of Edinburgh – Open a UK bank account

<https://www.ed.ac.uk/students/new-students/start-university/student-life/banking>

3. University of Glasgow – Practical Information: International Students – Banking

<https://www.gla.ac.uk/international/support/practicalinformationinternationalstudents/banking/>

4. University of St Andrews – Open a bank account

<https://www.st-andrews.ac.uk/guides/open-bank-account/>

5. MoneyHelper – How to open, switch and close a bank account

<https://www.moneyhelper.org.uk/en/everyday-money/banking/how-to-open-switch-or-close-your-bank-account>

6. MoneyHelper – What is a basic bank account?

<https://www.moneyhelper.org.uk/en/everyday-money/banking/basic-bank-accounts>

7. Monzo – How to open a Monzo Personal Account

<https://monzo.com/help/opening-an-account/how-to-open-a-Monzo-Personal-Account>

8. Monzo – Current account / FAQ

<https://monzo.com/faq>

9. Monzo – Opening a Monzo account if you're not a UK tax resident

<https://monzo.com/help/legal-stuff/tax-residency-not-uk>

10. FSCS – What we cover

<https://www.fscs.org.uk/what-we-cover/>

11. FSCS – Temporary high balances

<https://www.fscs.org.uk/making-a-claim/claims-process/temporary-high-balances/>

12. MoneyHelper – How to improve your credit score

<https://www.moneyhelper.org.uk/en/everyday-money/credit/how-to-improve-your-credit-score>

13. MoneyHelper – How to check your credit report for free

<https://www.moneyhelper.org.uk/en/everyday-money/credit/how-to-check-your-credit-report>

14. FCA Register – Wise Payments Limited

<https://register.fca.org.uk/s/firm?id=001b000001EjC6SAAV>

15. MoneyHelper – Using and paying with debit cards abroad

<https://www.moneyhelper.org.uk/en/everyday-money/banking/using-and-paying-with-debit-cards-abroad>

16. Take Five to Stop Fraud

<https://www.takefive-stopfraud.org.uk/>

17. Take Five – Over £600 million stolen by fraudsters in first half of 2025

<https://www.takefive-stopfraud.org.uk/about/news/over-600-million-stolen-by-fraudsters-in-first-half-of-2025/>

18. Action Fraud / Report Fraud

<https://www.reportfraud.police.uk>

9. SAĞLIK SİSTEMİ (NHS SCOTLAND)

İskoçya'ya yerleştikten sonra mümkün olan en kısa sürede anlamanız gereken sistemlerden biri sağlık sistemidir. Birleşik Krallık genel çerçevesi ortak görünse de sağlık hizmetleri fiilen devolved bir alandır; yani İskoçya'daki uygulamalar bazı noktalarda İngiltere'den ayrılır. Özellikle reçete ücretleri, diş tedavisi, bazı sağlık masrafı muafiyetleri ve hizmete erişim yollarında karışıklık yaşanabilir. Bu nedenle "NHS" ifadesini genel bir kavram gibi düşünmek yerine, günlük hayatta **NHS Scotland** düzenine göre hareket etmek daha doğrudur. NHS inform, İskoçya'da sağlık hizmetine erişmek için en temel adımın bölgenizde bir GP'ye kaydolmak olduğunu açıkça belirtmektedir.

Bu bölüm, GP kaydı, diş hizmetleri, ruh sağlığı desteği ve hamilelik/doğum süreçleri dâhil olmak üzere NHS Scotland'ın temel yapısını açıklar. İlk ay içindeki kayıt işlemleri için ayrıca bkz. Bölüm 2.2: GP Kaydı.

9.1 Immigration Health Surcharge (IHS)

Birleşik Krallık'a vize ile gelen birçok kişi, başvuru aşamasında **Immigration Health Surcharge (IHS)** öder. GOV.UK'ye göre, genel kural olarak Birleşik Krallık dışından **6 aydan uzun** bir vize için başvuranlar IHS öder; Birleşik Krallık içinden yapılan başvurularda ise başvurunun süresine bakılmaksızın ödeme yükümlülüğü doğabilir. Buna karşılık visitor visa ve dışarıdan yapılan **6 ay veya daha kısa** bazı başvurularda IHS aranmaz; ancak bu durumda NHS hizmetlerinin ücretsiz kullanılacağı varsayılmamalıdır. Ayrıca GOV.UK, IHS ödemiş olsanız bile bazı hizmetler için ayrıca ücret doğabileceğini açıkça belirtmektedir. ¹⁻³

Yeni gelenler için pratik sonuç şudur: "Vize aldım, her sağlık hizmeti otomatik olarak ücretsizdir" varsayımı her zaman doğru değildir. NHS'e ücretsiz erişimin başlangıç noktası, vizenizin başladığı tarihtir; fakat reçete, diş tedavisi, göz muayenesi veya yardımcı üreme hizmetleri gibi bazı başlıklarda ayrı kurallar olabilir. Ayrıca bazı kişilerin IHS iadesi veya istisna durumu olabilir; bunlar da doğrudan GOV.UK rehberinden kontrol edilmelidir.

Pratik uyarılar

- IHS ödemediyseniz bile her sağlık hizmetinin otomatik olarak ücretsiz olduğunu varsaymayın.
- Visitor visa veya kısa süreli bazı statülerde NHS kullanımı ücretli olabilir.
- Vize başlangıç tarihiniz ile NHS erişim tarihinizin uyumlu olduğundan emin olun.

Kısa kontrol listesi

- Vize başvurunuzda IHS ödediniz mi?
- Statünüz visitor mı, student mı, worker mı?
- NHS erişiminizin ne zaman başladığını teyit ettiniz mi?
- Ücretli olabilecek hizmetleri ayrıca kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümü.

9.2 GP ve İlk Basamak Sağlık Hizmetleri

İskoçya’da sağlık sisteminin merkezinde **GP practice** yer alır. NHS inform’a göre, İskoçya’da yaşıyorsanız bir GP practice’e kayıt olabilirsiniz ve GP çoğu kişi için tıbbi hizmetlere ve uzman sevklerine erişimin ana kapısıdır. Aynı kaynak, GP practice ekibinin yalnızca doktorlardan ibaret olmadığını; hemşire, eczacı ve diğer sağlık çalışanlarını da içerebildiğini belirtmektedir. ⁴⁻⁸

Pratikte yeni gelenler için en doğru yaklaşım, hastalanmayı beklemeden GP kaydını erken yapmaktır. Bazı kişiler “IHS ödedim, gerekince giderim” diye düşünse de, kayıtsız olmak günlük sağlık hizmetlerine erişimi zorlaştırabilir. NHS inform ayrıca öğrenciler için ayrı bir “Student Health” bilgi sayfası sunmakta ve yeni gelen öğrencilerin kayıt, sağlık desteği ve wellbeing konularında yerel hizmetleri erkenden öğrenmesini tavsiye etmektedir.

Eğer bir şikâyetiniz acil değilse, ilk başvuru noktası çoğu zaman GP practice veya yerel eczane olmalıdır. NHS inform ayrıca **NHS Pharmacy First Scotland** hizmetinin, İskoçya’da yaşayan veya GP’ye kayıtlı olan kişiler için bazı yaygın sağlık sorunlarında ilk danışma noktası olabileceğini belirtmektedir. Bu, özellikle soğuk algınlığı, hafif enfeksiyonlar ve küçük şikâyetlerde GP randevusu beklemeden destek almak bakımından yararlı olabilir.

Pratik uyarılar

- GP kaydını hastalanana kadar ertelemeyin.
- Acil olmayan birçok durumda önce eczane veya self-help rehberleri de işe yarayabilir.
- Öğrenciyseniz üniversitenin sağlık yönlendirmelerini de ayrıca kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- GP practice kaydınız tamamlandı mı?
- Postcode’unuza uygun practice’i belirlediniz mi?
- Yerel eczane ve NHS Pharmacy First seçeneklerini not ettiniz mi?

- Öğrenciyseniz student health kaynaklarına baktınız mı?

Bkz. ayrıca **Bölüm 2.2 (GP Kaydı)**.

9.3 Doğru Hizmete Doğru Zamanda Gitmek: 111, A&E ve Waiting Times

İskoçya'da sağlık sisteminde en sık karışan konulardan biri, hangi durumda GP'ye, hangi durumda 111'e, hangi durumda 999 veya A&E'ye başvurulacağıdır. NHS inform'un "Right care, right place" rehberi, acil olmayan şikâyetlerde doğru hizmete yönelmeyi; gerçek acil durumlarda ise 999 veya A&E kullanımını vurgulamaktadır. NHS inform ayrıca İskoçya'daki waiting times standartlarını ayrı olarak yayımlamaktadır; bu da bazı uzmanlık ve planlı tedavilerde bekleme süresi olabileceğini gösterir. ⁹

Günlük pratikte şu ayrım faydalıdır:

- **GP / eczane:** rutin veya acil olmayan sorunlar
- **111 / NHS 24:** acil olmayan fakat aynı gün yönlendirme gerektiren durumlar
- **999 / A&E:** hayatî tehlike, ciddi yaralanma, göğüs ağrısı, ağır nefes darlığı gibi acil durumlar

Yeni gelenler için bu ayrımı erken öğrenmek önemlidir; çünkü yanlış yere başvurmak hem zaman kaybettirir hem de sistemin nasıl işlediğini zorlaştırır.

Pratik uyarılar

- Her sağlık problemi için doğrudan A&E'ye gitmek doğru yaklaşım değildir.
- Bekleme süreleri uzmanlık alanına göre değişebilir; planlı işlemlerde sabırlı olmak gerekebilir.
- 111 ile 999 arasındaki farkı ilk haftalarda öğrenmek faydalıdır.

Kısa kontrol listesi

- 111 ile 999 arasındaki farkı biliyor musunuz?
- Yakınınızdaki hastane ve A&E birimini not ettiniz mi?
- Planlı tedavilerde bekleme süresi olabileceğini biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca Bölüm 4 (Günlük Hayat ve Resmî İşlemler) ve Bölüm 17 (Göçmenlik Statüsü, Oturma ve Vatandaşlık).

9.4 Reçeteler ve Sağlık Masrafları

İskoçya'da sağlık sistemine ilişkin en önemli pratik farklardan biri, **NHS reçetelerinin**

ücretsiz olmasıdır. NHS inform, İskoçya'da prescription charges and exemptions başlığında, reçete ücretinin İskoçya'da kaldırıldığını açıkça belirtmektedir. Bu, İngiltere ile önemli bir farktır; bu nedenle daha önce İngiltere deneyimi olan kişiler aynı uygulamanın İskoçya'da da geçerli olduğunu varsaymamalıdır.

Bununla birlikte, "reçeteler ücretsiz" ifadesi sağlık sistemindeki diğer tüm masrafların da otomatik olarak ücretsiz olduğu anlamına gelmez. NHS inform ayrıca bazı kişiler için göz, diş veya diğer sağlık masrafları bakımından low income veya benefit temelli yardım mekanizmaları bulunduğunu belirtmektedir. Bu nedenle ekonomik durumunuza göre ek destek hakkınız olup olmadığını ayrıca araştırmak mantıklı olabilir. ⁸

Pratik uyarılar

- İskoçya'daki reçete sistemi ile İngiltere'deki sistemi karıştırmayın.
- Reçete ücretsiz olsa bile diş, göz veya bazı başka hizmetlerde ayrı kurallar olabilir.
- Düşük gelir durumunda ek sağlık masrafı desteği olup olmadığını kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- Düzenli kullandığınız ilaçlar varsa GP'ye bildirdiniz mi?
- Reçete yenileme sürecini öğrendiniz mi?
- Ek sağlık masrafı yardımı için uygunluğunuzu araştırdınız mı?

9.5 Diş Sağlığı ve NHS Dentist

Yeni gelenlerin en sık geç fark ettiği konulardan biri **NHS dentist** meselesidir. NHS inform, İskoçya'da NHS genel diş hizmetlerinin mevcut olduğunu; ancak kayıt, muayene, check-up ve dental emergency süreçlerinin ayrı ayrı anlaşılması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca NHS dentist bulma ve kayıt süreçleri bölgeye göre değişebilir; bazı bölgelerde NHS dentist bulmak kolay olmayabilir.

Bu nedenle GP kaydını yaptıktan sonra, diş hekimi ihtiyacını da ertelememek gerekir. Acil durumda doğrudan kayıtlı olduğunuz bir diş hekimi olmayabilir; bu durumda dental emergency yollarını önceden öğrenmek daha güvenlidir. NHS inform, check-up, routine dental care ve emergency care için ayrı rehberler sunmaktadır.

Eski rehberlerde diş tedavisi hakkında çok genel ve mutlak cümleler yer alabiliyordu; ancak güncel yaklaşım daha dikkatli olmalıdır. Doğru bilgi için her zaman NHS inform ve yerel dental service bilgisi esas alınmalıdır.

Pratik uyarılar

- “Gerektiğinde bakarım” diyerek NHS dentist aramayı ertelemeyin.
- Kayıtlı olmadığınız durumda acil diş hizmeti sürecini önceden öğrenin.
- Check-up ve emergency care farklı süreçler olabilir.

Kısa kontrol listesi

- NHS dentist kaydı yaptınız mı veya yerel seçenekleri araştırdınız mı?
- Dental emergency hattını veya yerel yönlendirmeyi biliyor musunuz?
- Hamilelik veya düşük gelir durumunda ek muafiyet olup olmadığını kontrol ettiniz mi?

9.6 Mental Health Desteği

İskoçya’da mental health desteği de NHS Scotland sistemi içinde önemli bir yer tutar.¹⁰ NHS inform mental health sayfaları, hem bilgi hem de yardım yolları bakımından temel başlangıç noktasıdır. Ayrıca NHS 24, acil veya acile yakın mental health desteği için ayrı yönlendirme sağlamaktadır. NHS inform, urgent mental health help başlığında, kriz veya ciddi risk durumlarında hangi hizmete başvurulacağını açıkça anlatmaktadır.

Yeni gelenler için mental health konusu yalnızca klinik bir mesele değildir; yalnızlık, göç stresi, akademik baskı, iş uyumu, dil baskısı veya aileden uzak olma gibi etkenler ilk aylarda etkili olabilir. Bu nedenle bu başlığı “yalnızca ağır kriz durumları” için düşünmemek gerekir. Öğrenciler için üniversitelerin wellbeing servisleri de ayrıca yararlı olabilir; fakat NHS inform ve NHS 24 her zaman temel kamu kaynağı olarak elde tutulmalıdır.

Pratik uyarılar

- Mental health desteğini yalnızca ağır kriz hâli olarak düşünmeyin.
- NHS 24 ve urgent mental health help kaynaklarını telefonunuza kaydedin.
- Üniversite öğrencisiyseniz kampüs wellbeing hizmetlerini de kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- NHS 24 ve urgent mental health help bağlantılarını not ettiniz mi?
- Uzun süren stres veya düşük ruh hali durumunda yardım yollarını biliyor musunuz?
- Öğrenciyseniz university wellbeing kaynaklarını kontrol ettiniz mi?

9.7 Hamilelik, Midwife ve Doğum Süreci

Hamilelik varsa ilk kritik adımlardan biri **midwife booking** sürecini geciktirmemektir.

NHS inform'un **Ready Steady Baby!**, booking appointment, antenatal care, antenatal team, birth plan ve Early Pregnancy Unit rehberleri, İskoçya'daki gebelik ve doğum sürecinin temelini oluşturur. Bu süreçte ilk randevu, sonraki takibin ve yönlendirmenin başlangıç noktasıdır. Ayrıca kullanılan ilaçların gebelikte uygunluğu da ayrı değerlendirilmelidir; NHS inform bu konuda ayrıca yönlendirme sunmaktadır. İskoçya'ya özgü pratik farklardan biri de **Baby Box** uygulamasıdır. Scottish Government'ın 2025 ve 2026 yayınları, Baby Box'ın İskoçya'da yeni doğanlar için sürdürülen bir destek politikası olduğunu ve kutudaki temel eşya değerinin yaklaşık **£400** düzeyinde ifade edildiğini göstermektedir. Bu, özellikle yeni gelen aileler için önemli bir pratik bilgidir.

Pratik uyarılar

- Gebeliği öğrendiğinizde ilk adımı geciktirmeyin; booking appointment sürecin temelidir.
- Kullandığınız ilaçları sağlık ekibine erken aşamada bildirin.
- İskoçya'daki gebelik ve doğum sistemi İngiltere ile aynı sanılmamalıdır; Baby Box gibi bazı farklar pratikte önemlidir.

Kısa kontrol listesi

- Midwife booking randevunuzu aldınız mı?
- Kullandığınız ilaçları sağlık ekibine bildirdiniz mi?
- Birth plan ve antenatal randevular hakkında bilgi aldınız mı?
- Gebelikte dış tedavisi muafiyetini kontrol ettiniz mi?
- Baby Box ve yerel maternity hizmetleri hakkında bilgi edindiniz mi?

Bkz. ayrıca **Aile ve Çocuklar** bölümü ve **Göçmenlik Statüsü, Oturma ve Vatandaşlık** bölümündeki dependant boyutu.

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'ya geldikten sonra sağlık sistemi bakımından şu adımları erken tamamlamak faydalı olur:

- GP kaydını mümkün olduğunca erken yapmak
- 111 / NHS 24 ile 999 arasındaki farkı öğrenmek
- Ayrı olarak bir NHS dentist aramak ve kayıt durumunu kontrol etmek
- Reçetelerin İskoçya'da ücretsiz olduğunu, fakat İngiltere'de farklı uygulama bulunduğunu bilmek
- Mental health desteği için NHS inform ve NHS 24 kaynaklarını not etmek

- Hamilelik varsa midwife booking sürecini geciktirmemek
- Bu öncelik sırası, sağlık hizmetlerine gecikmeden erişebilmek ve acil olmayan sorunlarda doğru başvuru kanalını kullanabilmek açısından önemlidir.

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. GOV.UK – Pay for UK healthcare as part of your immigration application
<https://www.gov.uk/healthcare-immigration-application>
2. GOV.UK – Pay for UK healthcare as part of your immigration application: Who needs to pay
<https://www.gov.uk/healthcare-immigration-application/who-needs-pay>
3. GOV.UK – Paying the healthcare surcharge
<https://www.gov.uk/healthcare-immigration-application/pay>
4. NHS inform – Registering with a GP practice
<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/nhs-services/doctors/registering-with-a-gp-practice/>
5. NHS inform – General practice services
<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/nhs-services/doctors/general-practice-services/>
6. NHS inform – Accessing and using the NHS in Scotland
<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/health-rights/access/accessing-and-using-the-nhs-in-scotland/>
7. NHS inform – Student Health
<https://www.nhsinform.scot/campaigns/student-health/>
8. NHS inform – NHS Pharmacy First Scotland
<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/nhs-services/pharmacy/nhs-pharmacy-first-scotland/>
9. NHS inform – NHS Scotland waiting times
<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/health-rights/access/nhs-scotland-waiting-times/>
10. NHS inform – Mental health
<https://www.nhsinform.scot/illnesses-and-conditions/mental-health/>
11. NHS inform – Urgent mental health help
<https://www.nhsinform.scot/illnesses-and-conditions/mental-health/mental-health-self-help-guides/>
12. NHS inform – Ready Steady Baby!
<https://www.nhsinform.scot/ready-steady-baby/>
13. Scottish Government – Baby Box / early education and care
<https://www.gov.scot/policies/early-education-and-care/>
14. Scottish Government – 350,000 Baby Boxes delivered
<https://www.gov.scot/news/350-000-baby-boxes-delivered/>

15. Scottish Government – Scottish Budget 2026-2027 statement

<https://www.gov.scot/publications/scottish-budget-2026-2027-finance-secretarys-statement-13-january-2026->

2/

10. ÇALIŞMA HAYATI VE VERGİ SİSTEMİ

İskoçya'ya yerleştikten sonra finansal düzenin ikinci aşaması, yalnızca banka hesabı açmak değil; **gelirin nasıl işlediğini**, maaş bordrosunun nasıl okunacağını, verginin nasıl kesildiğini ve hangi kayıtların gelir akışını etkilediğini anlamaktır. Özellikle yeni gelen öğrenci, araştırmacı, akademisyen ve profesyoneller bakımından en sık karıştırılan konular şunlardır: **National Insurance Number (NINo)** gerekip gerekmediği, maaştan neden farklı tutarlarda kesinti yapıldığı, vergi kodunun ne olduğu, burs ile maaşın aynı şey olup olmadığı, part-time işte otomatik vergi iadesi gerekip gerekmediği ve HMRC yazışmalarının nasıl okunacağı. Bu bölüm, Birleşik Krallık'ta ilk kez gelir elde eden kişiler için pratik ve sistematik bir başlangıç çerçevesi sunar.

Buradaki temel ilke şudur: “maaş almak” yalnızca bankaya para yatması değildir. Gelirin kaynağına göre (iş sözleşmesi, burs, stipend, casual work, self-employment, consultancy, visiting arrangement vb.) farklı vergi ve sosyal güvenlik sonuçları doğabilir. Bu nedenle banka hesabı açılmış olsa bile, maaş sistemi, payroll, tax code, payslip, P45/P60, NINo ve bazı durumlarda Self Assessment mantığını erken öğrenmek gerekir. İlk finansal kurulum için Bölüm 8 (Bankacılık ve Finansal Sistem), çalışma hakkı ve statü bakımından Bölüm 17 (Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık), akademik ve profesyonel gelişim boyutu için ise Bölüm 14 (Akademik Hayat ve Üniversite Kültürü) ile birlikte okunması faydalıdır.

10.1 National Insurance Number (NINo)

Birleşik Krallık'ta çalışmaya başladığınızda en çok duyacağınız kavramlardan biri **National Insurance Number (NINo)**'dur. GOV.UK'ye göre NINo, Birleşik Krallık'ta vergi ve National Insurance kayıtlarını tutmak için kullanılan kişisel bir referans numarasıdır. Çalışma, vergi ve bazı sosyal güvenlik süreçlerinde bu numara önemlidir.¹

Ancak yeni gelenler için kritik nüans şudur: **NINo'nuz henüz yok diye çalışmaya başlamanız her zaman otomatik olarak engellenmez.** GOV.UK ve işveren rehberleri birlikte okunduğunda, kişinin çalışma hakkı varsa ve kimlik/doğrulama süreçleri tamamlanabiliyorsa, NINo başvurusu sürerken de işe başlanabilen durumlar olabilir. Fakat bu, işverenin kendi onboarding prosedürüne ve payroll sürecine bağlıdır. Bu nedenle “NINo gelmeden maaş alamam” gibi mutlak bir varsayım doğru değildir; ama **NINo sürecini geciktirmemek** gerekir.

Bazı kişiler için NINo otomatik olarak verilmez; başvuru gerekebilir. Eğer daha önce UK'de çalışmadıysanız veya eski statünüzde size numara üretilmediyse, başvuruyu doğrudan GOV.UK üzerinden kontrol etmek gerekir. Sahte araçlara veya "hızlandırılmış NINo" vaat eden ücretli hizmetlere itibar edilmemelidir.

Pratik uyarılar

- NINo, vergi ve sosyal güvenlik kayıtları için önemlidir; fakat her durumda işe başlamak için önce fiziksel olarak elinizde olmasının beklendiğini varsaymayın.
- Başvuru sürecini ertelemeyin; payroll kayıtlarında gecikme yaratabilir.
- Yalnızca GOV.UK üzerinden ilerleyin; ücretli aracı sitelere dikkat edin.

Kısa kontrol listesi

- NINo'nuz zaten var mı?
- Yoksa GOV.UK üzerinden başvuru gerekip gerekmediğini kontrol ettiniz mi?
- İşvereniniz payroll için geçici süreç uyguluyor mu?
- HMRC'den gelen mektupları saklıyor musunuz?

Bkz. ayrıca **Bölüm 2 (İlk 30 Gün)** ve **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümü.

10.2 Maaş Bordrosu (Payslip) Nasıl Okunur?

Birleşik Krallık'ta çalışan herkesin anlaması gereken en temel belge **payslip**'tir. GOV.UK'ye göre çalışanlar, ödeme yapıldığında bir payslip alma hakkına sahiptir. Payslip genellikle şu unsurları içerir:²

- Gross pay (brüt ücret)
- Net pay (hesaba yatan net tutar)
- Income Tax kesintisi
- National Insurance kesintisi
- varsa pension contribution
- bazen student loan, salary sacrifice, overtime, holiday pay gibi kalemler

Yeni gelenler için en sık hata, yalnızca bankaya yatan tutara bakıp "maaşım eksik yattı" sonucuna varmaktır. Oysa brüt maaş ile net maaş arasındaki fark, çoğu zaman vergi, NI ve emeklilik katkısından kaynaklanır. Ayrıca ilk aylarda vergi kodu yanlış uygulanmışsa kesinti geçici olarak yüksek görünebilir; bu da otomatik düzeltilebilir veya sonradan HMRC üzerinden telafi edilebilir.

Pratik uyarılar

- Bankaya yatan tutar maaşınızın “tamı” değildir; önce payslip’i okuyun.
- İlk 1–2 bordroda geçici vergi kodu nedeniyle daha yüksek kesinti olabilir.
- Bordroları düzenli saklayın; kira, mortgage, vize uzatma ve gelir kanıtı için gerekir.

Kısa kontrol listesi

- Gross pay ile net pay farkını anlıyor musunuz?
- Tax code payslip’te görünüyor mu?
- NI ve pension kesintileri mantıklı görünüyor mu?
- İlk bordronuzu HR veya payroll ile teyit ettiniz mi?

Bkz. ayrıca Bölüm 8.1 (Banka Hesabı Açma) ve Bölüm 16 (Ev Satın Alma ve Mortgage).

10.3 Income Tax ve Tax Code

Birleşik Krallık’ta çalışanların çoğu için vergi, **PAYE (Pay As You Earn)** sistemi üzerinden otomatik kesilir. GOV.UK’ye göre PAYE kapsamında işveren, maaştan Income Tax ve National Insurance kesintilerini doğrudan HMRC’ye aktarır. Bu nedenle çoğu çalışan ayrıca her ay vergi yatırmaz; sistem bunu otomatik yürütür.^{2,3}

Yeni gelenler için asıl kritik kavram **tax code**’dur. Tax code, HMRC’nin işvereninize sizin gelirinizden ne kadar vergi kesileceğini söyleyen koddur. Örneğin sık görülen kodlardan biri **1257L**’dir; ancak herkes için aynı kod geçerli değildir. İkinci iş, eksik bilgi, geç başlangıç, eski işten P45 gelmemesi veya acil kodlama nedeniyle farklı kodlar uygulanabilir. GOV.UK, tax code’un yanlış olabileceğini ve gerektiğinde HMRC üzerinden kontrol edilmesi gerektiğini açıkça belirtmektedir.

İskoçya’da ücret, emekli aylığı ve kira gibi non-savings, non-dividend gelirler bakımından 2026–27 vergi yılında Scottish Income Tax oran ve bantları uygulanır. Standart Personal Allowance £12,570 olmakla birlikte gelir arttıkça azalabilir. Vergi bantları kişisel koşullara göre değişebileceğinden bordrodaki gerçek kesinti yalnızca tek bir yüzdeyle hesaplanmamalıdır.⁹

Burada önemli olan, vergi kodunu “teknik bir ayrıntı” gibi görmemektir. Çünkü yanlış tax code, aylar boyunca fazla vergi kesilmesine neden olabilir. Özellikle ilk kez UK’de çalışanlar, kısa süreli contract staff, part-time çalışan öğrenciler ve birden fazla gelir kaynağı olanlar bu konuda daha dikkatli olmalıdır.

Pratik uyarılar

- İlk maaşınızda yüksek vergi kesintisi gördüyseniz önce tax code’a bakın.

- Birden fazla işiniz varsa her işte aynı kod uygulanmaz.
- P45 / starter checklist eksikliği geçici olarak fazla vergiye yol açabilir.

Kısa kontrol listesi

- Payslip'te tax code'u gördünüz mü?
- İlk maaşta kesinti beklediğinizden yüksek mi?
- Önceki işten P45 aldınız mı?
- Gerekirse HMRC personal tax account açtınız mı?

Bkz. ayrıca **Bölüm 10.6 (HMRC Yazışmaları ve Dijital Hesaplar)**.

10.4 National Insurance (NI) ve Pension Kesintileri

National Insurance (NI), Income Tax ile aynı şey değildir. Income Tax gelir vergisidir; NI ise farklı bir yasal katkı sistemidir. GOV.UK'ye göre çalışanlar, gelir düzeyine ve çalışma statüsüne bağlı olarak National Insurance katkısı ödeyebilir.^{4,5}

Yeni gelenler bazen “Zaten vergi ödüyorum, NI neden ayrıca kesiliyor?” diye düşünür. Bu çok yaygındır. Fakat bordroda Income Tax ve NI ayrı kalemlerdir. Ayrıca bazı çalışanlar için **workplace pension** otomatik enrolment kapsamında devreye girebilir. The Pensions Regulator ve GOV.UK çerçevesinde, uygun çalışanlar belirli koşullarda işyeri emeklilik sistemine otomatik dâhil edilebilir; katkı işçi ve işveren tarafından birlikte yapılabilir.

2026–27 vergi yılında çoğu Category A çalışanı, aylık £1,048 ile £4,189 arasındaki kazanç için %8; bu eşiğin üzerindeki kazanç için %2 employee National Insurance öder. Eşikler ve kategori harfleri değişebildiğinden bordrodaki NI category ayrıca kontrol edilmelidir.¹⁰

Bu noktada özellikle kısa süreli gelenler için önemli bir pratik not vardır: otomatik emeklilik sistemine girmeniz her zaman kötü bir şey değildir; fakat kısa süreli kalış, ülkeye dönüş planı veya nakit akışı ihtiyacı varsa **opt-out** veya uzun vadeli tutma kararını bilinçli vermek gerekir. Bu, herkes için tek tip bir tavsiye konusu değildir.

Pratik uyarılar

- Income Tax ile NI aynı şey değildir.
- Workplace pension kesintisi otomatik olarak başlayabilir.
- Kısa süreli kalıyorsanız pension tercihinizi bilinçli değerlendirin; otomatik katılımı görmezden gelmeyin.

Kısa kontrol listesi

- Payslip'te NI ayrı kalem olarak görünüyor mu?
- Pension contribution kesiliyor mu?
- Kısa süreliyseniz pension durumunu HR ile konuştunuz mu?
- Net maaşınızın neden düştüğünü bu kalemlerle açıklayabiliyor musunuz?

Bkz. ayrıca Bölüm 16 (Ev Satın Alma ve Mortgage).

10.5 Burs, Stipend, Scholarship ve Maaş Arasındaki Fark

Akademik çevrede yeni gelenler için en karışık alanlardan biri, **“burs alıyorum ama maaş mı sayılıyor?”** sorusudur. Burada tek bir cevap yoktur; çünkü bursun hukuki ve vergisel niteliği, ödemenin kaynağına ve sözleşme yapısına göre değişir.

Pratikte şu ayrım faydalıdır:

- Salary / employment income → iş sözleşmesine dayalı ücret; genellikle payroll üzerinden yürür
- Stipend / scholarship / bursary → her zaman otomatik olarak “maaş” sayılmaz
- Casual teaching / GTA / hourly paid work → bursunuz olsa bile ayrıca ücretli çalışma olabilir
- Consultancy / freelance / self-employed payment → ayrı vergi sonuçları doğurabilir

Bu nedenle doktora bursu alan bir kişinin bursu vergi dışı olabilirken, aynı kişinin teaching assistantlık ücreti vergiye tabi olabilir. Üniversite ödeme ofisi, HR, finance office ve gerekirse HMRC açıklamaları birlikte değerlendirilmelidir. Özellikle postdoc, visiting researcher, externally funded fellow ve stipend + payroll karışık modellerde bu ayrım çok önemlidir.

Pratik uyarılar

- “Burs alıyorum, o hâlde hiçbir vergi meselesi yok” varsayımı hatalı olabilir.
- Aynı anda burs + saatlik ders ücreti + casual contract varsa gelir kaynaklarını ayrı düşünün.
- Üniversite içi ödeme sisteminde burs ve payroll farklı birimlerle yürütülebilir.

Kısa kontrol listesi

- Geliriniz salary mi, burs mu, stipend mi?
- Aynı anda ücretli teaching / RA / casual work var mı?
- Üniversitenin finance veya HR birimi ödeme türünü net açıkladı mı?
- Gerekirse yazılı confirmation aldınız mı?

Bkz. ayrıca Bölüm 14 (Akademik Hayat ve Üniversite Kültürü) ve Bölüm 17 (Göçmenlik

Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık).

10.6 HMRC Yazışmaları ve Dijital Hesaplar

Birleşik Krallık'ta yeni gelenlerin önemli bir kısmı, HMRC'den gelen mektupları veya dijital bildirimleri anlamadığı için gereksiz stres yaşar. Oysa HMRC yazışmalarının çoğu otomatik sistem bildirimidir. Özellikle şu belgeler önemlidir:⁶

- P45 → işten ayrılırken verilen belge
- P60 → vergi yılının sonunda toplam gelir ve kesintileri gösteren belge
- Tax code notice → vergi kodunuzun nasıl uygulandığı
- HMRC Personal Tax Account bildirimleri
- bazen refund / underpayment / reconciliation mektupları

GOV.UK, kişilerin **Personal Tax Account** açarak vergi kodu, tahmini gelir, NI kayıtları ve bazı vergi bilgilerini online takip edebileceğini belirtmektedir. Bu hesap özellikle ilk yıl çok faydalıdır.

Yeni gelenler için önemli tavsiye şudur: HMRC mektubu görünce panik yapmayın; ama **görmezden de gelmeyin**. Bazı mektuplar bilgi amaçlıdır, bazıları ise düzeltme gerektirir. Özellikle adres değişikliği yaptıysanız HMRC kayıtlarının güncel olması önemlidir.

Pratik uyarılar

- HMRC mektubu otomatik olarak "sorun" anlamına gelmez.
- Ancak mektupları atmayın; vergi ve gelir kanıtı için önemli olabilir.
- Personal Tax Account açmak, ilk yıl için ciddi kolaylık sağlar.

Kısa kontrol listesi

- HMRC Personal Tax Account açtınız mı?
- Adresiniz HMRC kayıtlarında güncel mi?
- P45 / P60 belgelerini saklıyor musunuz?
- Tax code değişikliklerini takip ediyor musunuz?

Bkz. ayrıca **Bölüm 4.2 (Adres Bildirimi)** ve **Bölüm 4.6 (Resmî Yazışmalar)**.

10.7 Fazla Vergi Kesintisi ve Vergi İadesi

Özellikle ilk kez çalışan öğrenciler, kısa süreli contract staff, part-time çalışanlar veya yıl ortasında işe başlayanlar bazen **fazla vergi** ödeyebilir. Bunun nedeni çoğu zaman

yanlış tax code, eksik starter information veya payroll geçiştir. GOV.UK, fazla vergi ödendiğinde bazı durumlarda bunun otomatik olarak düzeltilebileceğini; bazı durumlarda ise kullanıcıların HMRC ile iletişime geçmesi gerekebileceğini belirtmektedir.

Burada önemli olan, “maaşımdan fazla kesildi, kesin bir yanlışlık var” diye hemen sonuca varmamak; ama birkaç bordro boyunca düzelmiyorsa takip etmektir. Kısa süreli işlerde veya işten ayrılınca P45 sonrası vergi iadesi doğabilir. Bu nedenle özellikle öğrenciler ve temporary staff, vergi yılı mantığını öğrenmelidir.

Pratik uyarılar

- İlk bordroda fazla kesinti bazen geçici olabilir.
- Birkaç ay boyunca düzelmiyorsa HMRC veya payroll ile kontrol edin.
- Vergi iadesi vaat eden ücretli aracı şirketlere dikkat edin; çoğu durumda doğrudan HMRC yeterlidir.

Kısa kontrol listesi

- İlk maaşta vergi kesintisi beklenenden yüksek miydi?
- Tax code'unuz doğru mu?
- Payroll ile kontrol ettiniz mi?
- HMRC üzerinden iade gerekip gerekmediğini araştırdınız mı?

10.8 İkinci İş, Part-Time Çalışma ve Yan Gelir

Birçok öğrenci, dependant veya yeni gelen profesyonel için gelir tek kaynaktan gelmeyebilir. Örneğin:

- ana iş + hafta sonu part-time iş
- burs + hourly paid teaching
- full-time iş + freelance danışmanlık
- dependant statüsünde part-time çalışma

Bu durumda vergi ve NI daha karmaşık olabilir. Özellikle ikinci işte vergi kodu farklı uygulanabilir. Ayrıca göçmenlik statüsü bakımından çalışma hakkı sınırları (örneğin student visa çalışma saatleri) her zaman ayrıca kontrol edilmelidir. Bu nedenle yalnızca vergi değil, immigration compliance boyutu da önemlidir.

Eğer gelir artık düzenli freelance veya bağımsız çalışma niteliği taşıyorsa, bu durumda Self Assessment veya self-employment kaydı gündeme gelebilir. GOV.UK, self-employed olanların vergi kayıt ve beyan yükümlülüklerini ayrı olarak düzenlemektedir.

Pratik uyarılar

- İkinci işte aynı tax code'u beklemeyin.
- Student visa ile çalışıyorsanız saat sınırını mutlaka ayrıca kontrol edin.
- Freelance / consultancy gelirleri "ufak yan ödeme" diye görmezden gelinmemelidir.

Kısa kontrol listesi

- Tek gelir kaynağınız mı var?
- İkinci iş varsa tax code farklı mı?
- Göçmenlik statünüz yan gelire izin veriyor mu?
- Self Assessment gerekip gerekmediğini kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca **Göçmenlik Statüsü, Oturum ve Vatandaşlık** bölümü.

Kısa genel kontrol listesi

Bu bölüm bakımından ilk aylarda şu adımları tamamlamanız faydalı olur:

- NINo durumunuzu netleştirmek
- İlk payslip'i dikkatle okumak
- Tax code'un doğru uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmek
- HMRC Personal Tax Account açmak
- P45 / P60 gibi belgeleri saklamak
- Burs ile maaşın aynı şey olmayabileceğini bilmek
- İkinci iş veya freelance gelir varsa vergi ve göçmenlik boyutunu ayrıca değerlendirmek

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. GOV.UK – Apply for a National Insurance number
<https://www.gov.uk/apply-national-insurance-number>
2. GOV.UK – Income Tax: how you pay Income Tax
<https://www.gov.uk/income-tax/how-you-pay-income-tax>
3. GOV.UK – Tax codes
<https://www.gov.uk/tax-codes>
4. GOV.UK – National Insurance
<https://www.gov.uk/national-insurance>
5. GOV.UK – Workplace pensions: joining a workplace pension
<https://www.gov.uk/workplace-pensions/joining-a-workplace-pension>

6. GOV.UK – Personal Tax Account

<https://www.gov.uk/personal-tax-account>

7. GOV.UK – Claim a refund of Income Tax

<https://www.gov.uk/claim-tax-refund>

8. GOV.UK – Self Assessment tax returns

<https://www.gov.uk/self-assessment-tax-returns>

9. Scottish Government, 'Scottish Income Tax: rates and bands 2026 to 2027'

<https://www.gov.scot/publications/scottish-income-tax-rates-and-bands/pages/2026-to-2027/>.

10. GOV.UK, 'National Insurance: how much you pay' <https://www.gov.uk/national-insurance/how-much-you-pay>.

11. AİLE VE ÇOCUKLAR

İskoçya'ya ailece taşınırken en çok zorlayan başlıklar genellikle aynı anda ortaya çıkar: çocuğunuz için nursery veya okul seçimi, hangi adreste hangi okula düşüldüğü, hangi yardımlara başvurabileceğiniz ve doğum/ebeveynlik döneminde hangi temel haklara sahip olduğunuz. Bu alanların bir kısmı Birleşik Krallık genel sistemine bağlıdır; ancak önemli bir kısmı İskoçya'ya özgü kurallarla işler. Özellikle erken çocukluk eğitimi, school catchment sistemi, bazı aile ödemeleri ve ücretsiz okul yemeği gibi konularda İskoçya ile İngiltere arasında farklar vardır. İskoçya'da 3 ve 4 yaşındaki tüm çocuklar ile uygun durumdaki bazı 2 yaş çocukları için yılda 1,140 saat funded early learning and childcare desteği bulunmaktadır¹.

Bu bölüm, çocuklu ailelerin ilk yerleşim sürecini daha öngörülebilir hâle getirmeyi amaçlar. Sağlık ve gebelik/doğum boyutu için **Bölüm 9: Sağlık Sistemi (NHS Scotland)** ile; çalışma hayatı ve gelir boyutu için **Bölüm 10: Maaş, Vergi ve Gelir Akışı** ile birlikte okunması faydalı olur.

11.1 Nursery ve Early Years

İskoçya'da "nursery", "early learning and childcare (ELC)" ve "funded childcare" kavramları günlük kullanımda iç içe geçebilir; ancak resmî sistem açısından asıl önemli olan, çocuğunuzun funded ELC kapsamına girip girmediğidir. mygov.scot'a göre 3–5 yaş arası çocuklar yılda en fazla 1,140 saat funded ELC alabilir; bu yaklaşık olarak yıl geneline yayılırsa haftada 22 saat, dönem zamanında ise haftada yaklaşık 30 saate denk gelir. Uygun durumdaki bazı 2 yaş çocukları da bu haktan yararlanabilir². Pratikte ailelerin nursery ararken yalnızca "boş yer var mı?" sorusuna odaklanmaması gerekir. Funded place kabul edilip edilmediği, saatlerin nasıl dağıtıldığı, öğün ve ek saat ücretleri, kurumun term-time mı yoksa year-round mı çalıştığı ayrıca sorulmalıdır. Nursery ve childcare başvuruları büyük ölçüde yerel council üzerinden yürüdüğü için süreç, son tarih ve uygulama ayrıntıları council'dan council'a değişebilir³.

İskoçya'ya özgü dikkat edilmesi gereken bir başka konu da deferred entry meselesidir. Bazı çocuklarda primary school başlangıcının ertelenmesi mümkün olabilir. Bu nedenle karar yalnızca lojistik sebeplerle değil, çocuğun gelişimi, bakım düzeni ve okul hazırlığı birlikte düşünülerek verilmelidir².

Pratik uyarılar

- İngiltere'de duyulan "30 saat ücretsiz childcare" anlatımını İskoçya için aynen uygulamayın; İskoçya'da yapı ve terminoloji farklıdır.

- Funded saatler her nursery’de aynı şekilde uygulanmaz; ek saatler ve yemek ücretli olabilir.
- Başvuru takvimi ve boş yer durumu yerel council’a göre değişir.

Kısa kontrol listesi

- Çocuğunuzun funded ELC hakkı var mı?
- Yerel council başvuru takvimine baktınız mı?
- Nursery’nin funded saatleri nasıl uyguladığını sordunuz mu?
- Deferred entry ihtimalini değerlendirmeniz gerekiyor mu?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3 (Konaklama ve Kira Sistemi), Bölüm 9 (Sağlık Sistemi), Bölüm 11.3 (Catchment Area)

11.2 State School Sistemi

İskoçya’daki devlet okulu sistemi, İngiltere ile aynı sınıf adlandırmasına ve giriş mantığına birebir dayanmaz. Genel yapı Primary 1–Primary 7 ve ardından secondary school biçimindedir. Çocuklar genellikle Ağustos’ta başlayan okul yılında primary school’a başlar⁴.

Okul başvurusu ve yerleştirme süreci büyük ölçüde yerel council üzerinden yürür. Çocuğunuz için öncelikle catchment school belirlenir; bunun yanında aileler catchment dışındaki okullara da başvuru yapabilir. Ancak catchment dışı başvurularda yer garantisi yoktur⁴.

İskoçya’daki aileler için önemli bir kolaylık da ücretsiz okul yemeği sistemidir. mygov.scot’a göre council veya Scottish Government tarafından finanse edilen okullarda Primary 1–5 öğrencileri için dönem zamanında ücretsiz okul yemeği sağlanır. Bu, özellikle yeni taşınan aileler için bütçe planlamasında anlamlı bir fark yaratır⁵.

Pratik uyarılar

- Okul seçimi ile ev seçimini birbirinden tamamen bağımsız düşünmeyin.
- Sınıf isimleri ve başlangıç yaşı bakımından İngiltere ile birebir aynı sistemi varsaymayın.
- Catchment dışı başvuru mümkündür; fakat kabul garanti değildir.

Kısa kontrol listesi

- Catchment school’unuzu kontrol ettiniz mi?
- Okul başvuru takvimine baktınız mı?
- Ücretsiz okul yemeği hakkını kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3 (Konaklama), Bölüm 4.2 (Adres Bildirimi), Bölüm 13 (İskoçya’da Gezi ve Sosyal Hayat, Kültür ve Sanat)

11.3 Catchment Area

İskoçya’da okul yerleştirmesinde en önemli kavramlardan biri catchment area’dır. Bu, belirli bir okulun hizmet verdiği coğrafi alanı ifade eder ve bu bölgede yaşayan çocuklara o okul için öncelik tanınır. Bu nedenle aileler için ev seçimi yalnızca kira düzeyi veya ulaşım kolaylığı üzerinden yapılmamalıdır; aynı zamanda hangi okula düşüldüğünüzü de etkiler⁴.

Catchment içinde yaşamak her durumda otomatik ve sorunsuz yerleşim anlamına gelmez; ancak genellikle en güçlü başlangıç pozisyonunu sağlar. Catchment dışındaki başvurular “placing request” mantığıyla değerlendirilir ve kapasite veya başka gerekçelerle reddedilebilir. Reddedilen placing request kararlarına karşı appeal imkânı da vardır⁴.

Yeni taşınan ailelerin sık yaptığı hata, önce evi tutup sonra okulu düşünmektir. Özellikle school-age bir çocuk varsa, daha güvenli yaklaşım önce council’ın school map veya catchment bilgisini kontrol etmek, ardından konut kararını vermektir⁴.

Pratik uyarılar

- Aynı şehir içinde birkaç sokak farkı farklı catchment school anlamına gelebilir.
- Kiralık evi tutmadan önce council school finder veya catchment bilgisini kontrol edin.
- Catchment dışı başvuru mümkündür; ancak “nasıl olsa alırlar” varsayımı güvenli değildir.

Kısa kontrol listesi

- Yeni adresinizin catchment school’unu kontrol ettiniz mi?
- Catchment dışı başvuru yapmanız gerekecek mi?
- Yerleşim kararınızı okul planıyla birlikte düşündünüz mü?
- Gerekirse appeal sürecini biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3 (Konaklama ve Kira Sistemi), Bölüm 11.2 (State School Sistemi)

11.4 Child Benefit ve Diğer Aile Destekleri

Child Benefit, Birleşik Krallık genelinde uygulanan temel çocuk yardımlarından biridir. Bir çocuk için yalnızca bir kişi ödeme alabilir. Hak, genellikle çocuk 16 yaş altındaysa veya 20 yaş altına kadar onaylı eğitim ya da öğretimde kalıyorsa devam edebilir. 6 Nisan 2026’dan itibaren haftalık oran ilk veya tek çocuk için £27.05, sonraki her çocuk için £17.90’dır.⁶

Burada dikkat edilmesi gereken temel nokta şudur: Child Benefit almak ile onu tam olarak cebinizde tutmak aynı şey değildir. High Income Child Benefit Charge kapsamında, partnerlerden birinin adjusted net income’ı 60,000 £’ı aşarsa yardımın bir kısmı, 80,000 £ ve üzerinde ise tamamı vergi yoluyla geri alınabilir. Buna rağmen

başvuru yapılıp yapılmaması meselesi yüzeysel değerlendirilmemelidir; çünkü bazı durumlarda National Insurance credits bakımından uzun vadeli etkiler doğabilir^{7,8}.

İskoçya'da Social Security Scotland üzerinden yürüyen ek destekler de vardır. Scottish Child Payment, uygun düşük gelirli aileler için 16 yaş altındaki her çocuk başına haftalık £28.20 olarak uygulanmaktadır ve dört haftada bir ödenir. Bu yardım Child Benefit ile aynı değildir; ayrı başvuru ve uygunluk şartlarına tabidir.⁹

Göçmenlik statüsü ayrıca kontrol edilmelidir. Scottish Child Payment göçmenlik hukuku bakımından bir public fund olarak sınıflandırılır; NRPF koşulu bulunan kişiler başvuru yapmadan önce statülerinin bu desteğe izin verip vermediğini doğrulamalıdır.

Pratik uyarılar

- Child Benefit ile Scottish Child Payment aynı yardım değildir.
- Yüksek gelir varsa Child Benefit başvurusu yine de ayrıca değerlendirilmelidir.
- Aynı çocuk için yalnızca bir kişi Child Benefit alabilir.

Kısa kontrol listesi

- Child Benefit başvurusu gerekip gerekmediğini kontrol ettiniz mi?
- Hanede yüksek gelir nedeniyle charge riski var mı?
- Scottish Child Payment için ayrıca uygunluk var mı?
- Kimin başvuru yapacağı netleşti mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8 (Bankacılık ve Finansal Sistem), Bölüm 10 (Maaş, Vergi ve Gelir Akışı), Bölüm 17 (Göçmenlik Statüsü, Oturma ve Vatandaşlık)

11.5 Maternity ve Aileye İlişkin Temel Haklar

Aileye ilişkin temel hakların önemli bir kısmı iş hukuku ve sosyal güvenlik çerçevesinde Birleşik Krallık genelinde düzenlenir. Statutory Maternity Leave en fazla 52 hafta olabilir. Statutory Maternity Pay ise uygun çalışanlar için en fazla 39 hafta ödenir. Uygulama ayrıntıları çalışanın gelirin ve uygunluk şartlarına bağlıdır^{10,11}.

Paternity leave tarafında da güncel kuralları dikkatle takip etmek gerekir. GOV.UK'ye göre paternity leave 1 veya 2 hafta olabilir. Ayrı uygunluk şartları bulunan Statutory Paternity Pay için güncel haftalık oran £194.32 veya ortalama haftalık kazancın %90'ıdır; hangisi düşükse o uygulanır. Ayrıca 6 Nisan 2026'dan itibaren Paternity Leave, çalışanlar bakımından ilk iş gününden itibaren doğan bir hak hâline gelmiştir. Buna karşılık Statutory Paternity Pay için hizmet süresi ve kazanç dâhil ayrı uygunluk koşulları devam etmektedir.¹²

İskoçya bakımından sağlık sistemiyle kesişen önemli bir avantaj da gebelik ve doğum

sonrası bazı maliyet muafiyetleridir. NHS inform'a göre hamile kişiler ve doğumdan sonraki ilk 12 ay içinde olan kişiler için ücretsiz NHS dış tedavisi mümkündür. İskoçya'ya özgü desteklerden biri olan Baby Box uygulaması da yeni doğan bebeği olan aileler için temel ihtiyaçlara katkı sağlayan evrensel bir destektir^{13,14}.

Pratik uyarılar

- İşyerinizdeki sözleşmesel maternity/paternity hakları, yasal asgari haklardan daha iyi olabilir; personel handbook'unu mutlaka kontrol edin.
- Paternity leave hakkı ile paternity pay hakkı aynı uygunluk şartlarına bağlı olmayabilir.
- Hamilelik/doğum dönemindeki iş hukuku hakları ile NHS muafiyetleri birbirinden farklı sistemlerdir.

Kısa kontrol listesi

- Maternity leave ve maternity pay farkını biliyor musunuz?
- Paternity leave ve paternity pay için uygunluk şartlarını kontrol ettiniz mi?
- Employer policy'niz yasal minimumun üzerinde hak veriyor mu?
- Hamilelik/doğum sonrası NHS dış tedavisi muafiyetini öğrendiniz mi?
- Baby Box ve ilgili yerel destekleri kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 9 (Sağlık Sistemi), Bölüm 10 (Maaş, Vergi ve Gelir Akışı), Bölüm 17.6 (Dependant kuralları)

Kısa genel kontrol listesi

Ailece taşınırken bu bölüm bakımından şu adımları erken planlamak faydalı olur:

- Nursery veya funded ELC uygunluğunu kontrol etmek
- School-age çocuklar için catchment school bilgisini netleştirmek
- Ev seçimini okul planından bağımsız yapmamak
- Child Benefit ve gerekirse Scottish Child Payment durumunu kontrol etmek
- Maternity/paternity ve parental leave haklarını iş sözleşmesiyle birlikte okumak
- Çocukların aşı ve sağlık kayıtlarını NHS Scotland sistemine taşımak

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. <https://www.gov.scot/policies/early-education-and-care/>
2. <https://www.mygov.scot/childcare-costs-help/funded-early-learning-and-childcare>
3. <https://www.mygov.scot/nursery-place>
4. <https://www.mygov.scot/browse/education-training/secondary-school>
5. <https://www.mygov.scot/primary-school-meals>

6. <https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-allowances-tax-credits-child-benefit-and-guardians-allowance/tax-credits-child-benefit-and-guardians-allowance>
7. <https://www.gov.uk/child-benefit-tax-charge>
8. <https://www.gov.uk/national-insurance-credits/eligibility>
9. <https://www.mygov.scot/scottish-child-payment>
10. <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave/leave>
11. <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave/pay>
12. <https://www.gov.uk/paternity-pay-leave/pay>
13. <https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/health-rights/access/health-costs/help-with-health-costs/>
14. <https://www.gov.scot/news/350-000-baby-boxes-delivered/>
15. GOV.UK, 'Child Benefit if you move to the UK' <https://www.gov.uk/child-benefit-move-to-uk>.
16. Social Security Scotland, 'Scottish Child Payment' <https://www.socialsecurity.gov.scot/scottish-child-payment>.

12. MARKETLER, TÜRK ÜRÜNLERİ VE RESTORANLAR

İskoçya'ya yeni taşınan birçok kişi için günlük hayatın en pratik sorularından biri, alışverişi nereden yapacağı ve Türkiye'den alışık olduğu ürünlere nasıl ulaşacağıdır. Büyük süpermarket zincirleri temel ihtiyaçları büyük ölçüde karşılasa da; beyaz peynir, sucuk, yufka, bulgur, bakliyat, baharat, helva, çay, Türk kahvesi, bazı donuk ürünler ve helal et gibi kalemlerde çoğu kişi bir süre sonra dünya mutfağı marketlerine, Orta Doğu/Akdeniz dükkânlarına veya Türk ürünleri taşıyan işletmelere yönelir. Glasgow ve Edinburgh gibi şehirlerde bu seçenekler daha fazladır; ancak küçük şehirlerde ve kasabalarda erişim daha sınırlı olabilir. Bu nedenle ilk haftalarda “en yakın market” ile “düzenli alışveriş yapılacak market” aynı yer olmayabilir. İskoçya'da gıda alışverişi ve dışarıda yeme-içme bakımından hijyen, alerjen bilgisi ve son tüketim tarihi kuralları da önemlidir. Food Standards Scotland'ın Food Hygiene Information Scheme (FHIS) sistemi, İskoçya'daki restoranlar, kafeler, take-away işletmeleri, kasaplar, fırınlar ve marketler hakkında hijyen bilgisini tüketiciye açık şekilde sunar¹.

Bu bölüm, yeni gelenler için alışveriş ve yeme-içme tarafında pratik bir başlangıç çerçevesi sunar. Bütçe planlaması için **Bölüm 8: Bankacılık ve Finansal Sistem** ile; aile ve çocuklar bakımından okul yemekleri ve çocuklu yaşam düzeni için **Bölüm 11: Aile ve Çocuklar** ile birlikte okunması faydalı olur.

12.1 Büyük Süpermarketler ve Günlük Alışveriş Düzeni

İskoçya'da günlük alışverişin ana omurgasını Tesco, Sainsbury's, Aldi, Lidl, Morrisons, Asda, Co-op ve M&S Food gibi zincirler oluşturur. Yeni gelenler için en pratik yöntem, ilk haftalarda en yakın zincir marketi kullanmak; ardından fiyat, ürün çeşitliliği ve ulaşım kolaylığına göre daha düzenli bir alışveriş düzeni kurmaktır. Özellikle öğrenciler ve yeni taşınan aileler için tek seferlik “büyük alışveriş” ile haftalık taze alışverişini ayırmak çoğu zaman daha ekonomiktir.

İskoçya'da alışveriş yaparken etiket okuma alışkanlığı önemlidir. Food Standards Scotland'a göre use-by tarihi gıda güvenliğiyle ilgilidir ve bu tarihten sonra ürün güvenli kabul edilmez; best-before ise kaliteyle ilgilidir ve bu tarihten sonra ürün bazı durumlarda hâlâ tüketilebilir olabilir, ancak tadı veya dokusu eski kalitede olmayabilir. Ayrıca ürünün nasıl saklanacağına ilişkin talimatlar da etikette kontrol edilmelidir^{2,3}.

Pratik uyarılar

- “Best before” ile “use by” tarihlerini aynı şey gibi değerlendirmeyin.

- İlk haftalarda çok büyük hacimli alışveriş yapmak yerine, ev düzeniniz oturana kadar daha kontrollü ilerlemek daha güvenlidir.
- Donuk ürün, et ve süt ürünlerinde saklama koşullarını dikkatle okuyun.

Kısa kontrol listesi

- Yakın çevrenizde hangi büyük süpermarketler var?
- Haftalık ana alışveriş ile küçük tamamlayıcı alışverişini ayırdınız mı?
- Etiketlerde use-by / best-before farkını biliyor musunuz?
- Eve dönüşte soğuk zinciri korumanız gereken ürünleri planladınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8 (Bütçe ve ödeme düzeni), Bölüm 3.4 (Utilities ve ev düzeni)

12.2 Türk ve Dünya Mutfağı Marketleri

İskoçya’da Türk ürünleri çoğu zaman yalnızca “Türk marketi” adıyla değil, Akdeniz, Orta Doğu, dünya mutfağı veya helal market kategorilerinde de bulunur. Glasgow’da Babylon Supermarket kendisini İskoçya’daki en büyük doğu ürünleri perakendecilerinden biri olarak tanıtmakta ve market, fırın, taze sebze-meyve ve helal et bölümleri sunduğunu belirtmektedir. Akdeniz Food ise Türk kahvesi, süt ürünleri, meze ve et ürünleri gibi geniş bir ürün yelpazesi sunmaktadır. Edinburgh tarafında Akdeniz Supermarket, taze et, meyve-sebze ve Akdeniz/Türk ürünleriyle çalışan örnek işletmelerden biridir. Bunlar, rehber açısından şehir listesine dönüşmeden verilebilecek pratik örneklerdir; asıl önemli olan, bulunduğunuz bölgede “Mediterranean”, “world food”, “halal supermarket” ve “Turkish grocery” anahtar kelimeleriyle arama yapmanızdır^{4,5}.

Bu tür marketlerde fiyat avantajı ürün grubuna göre değişir. Örneğin bakliyat, bulgur, baharat, salça, bazı zeytin ve peynir çeşitleri büyük zincirlere göre daha uygun olabilir; buna karşılık bazı ithal paketli ürünler daha pahalı olabilir. Yeni gelenler için pratik yaklaşım, temel haftalık alışveriş zincir marketten yapıp özel ürünleri bu dükkânlardan tamamlamaktır.

Pratik uyarılar

- Türk ürünlerini yalnızca “Turkish market” etiketiyle aramayın; “Mediterranean” ve “world food” kategorileri daha fazla sonuç verebilir.
- Özel ithal ürünlerde fiyatlar değişken olabilir; düzenli fiyat karşılaştırması yapın.
- Helal et veya taze ürün alıyorsanız ürün saklama ve taşıma koşullarına ayrıca dikkat edin.

Kısa kontrol listesi

- Bulunduğunuz şehirde bir dünya mutfağı / Akdeniz marketi buldunuz mu?

- Hangi ürünleri düzenli, hangi ürünleri ara sıra alacağınızı belirlediniz mi?
- Ulaşım ve taşıma bakımından market seçiminiz sürdürülebilir mi?
- Online sipariş veya teslimat seçeneği var mı kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5 (Ulaşım Sistemi), Bölüm 8 (Harcamaları planlama)

12.3 Helal Ürünler, Etiketler ve Gıda Güvenliği

İskoçya’da helal ürün arayanlar için seçenekler özellikle büyük şehirlerde mevcuttur; ancak “halal” ibaresini mağaza ismine bakarak varsaymak yerine ürün etiketi, reyon bilgisi veya doğrudan işletme beyanı üzerinden kontrol etmek daha güvenlidir. Babylon Supermarket ve Akdeniz Supermarket gibi bazı işletmeler taze helal et sunduklarını açıkça belirtmektedir. Bununla birlikte, düzenli alışverişte asıl dikkat edilmesi gereken nokta yalnızca ürünün türü değil, gıda güvenliğidir^{4,5}.

Food Standards Scotland, tüketicilerin gıdayı güvenli şekilde tüketebilmesi için etiketlerde son kullanım tarihi ve saklama talimatlarını kontrol etmesini tavsiye eder. Özellikle çiğ et, süt ürünleri ve hazır yemeklerde evde saklama koşulları önemlidir. İskoçya’da dışarıda yemek yerken veya take-away sipariş ederken de FHIS üzerinden işletmenin hijyen durumuna bakmak mümkündür. FHIS, İskoçya’daki gıda işletmeleri hakkında denetim anındaki hijyen bilgisini kamuya açık hale getirir^{1,3}.

Pratik uyarılar

- Helal ürünlerde yalnızca raf düzenine değil, ürün etiketine ve işletme bilgisini kontrol etmeye de dikkat edin.
- Çiğ et ve süt ürünlerinde use-by tarihine özellikle dikkat edin.
- Dışarıdan sipariş verirken yalnızca puana değil, hijyen ve alerjen bilgisine de bakın.

Kısa kontrol listesi

- Helal ürün veya et için güvenilir bir alışveriş noktası belirlediniz mi?
- Gıda etiketlerini düzenli okuyor musunuz?
- Dışarıda yemek yiyeceğiniz yerin hijyen bilgisini kontrol ediyor musunuz?
- Soğuk zincir gerektiren ürünleri eve taşımayı planlıyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3.4 (Ev ve mutfak düzeni), Bölüm 9 (Sağlık Sistemi)

12.4 Restoranlar, Take-away ve Dışarıda Yeme Düzeni

İskoçya’da dışarıda yemek kültürü oldukça çeşitlidir. Türk mutfağı, kebab/restoran çizgisinden mangal, meze, pide, kahvaltı ve Akdeniz mutfağına uzanan farklı işletmelerle temsil edilir. Glasgow’da Türkiye Glasgow kendisini Merchant City’de Türk mutfağı restoranı olarak tanıtmaktadır; Edinburgh’da Kezban gibi aile işletmesi

niteliğindeki Akdeniz/Türk çizgisindeki örnekler görülebilir. Bu tür örnekler faydalıdır; ancak rehber bakımından asıl önemli olan, restoran seçerken üç şeye aynı anda bakmaktır: konum, hijyen ve menü uygunluğu^{6,7}.

İskoçya’da restoran ve take-away seçiminde FHIS sistemi pratik bir araçtır. Food Standards Scotland, tüketicilerin bir işletmenin gıda hijyen standartlarına ilişkin bilgiyi bu sistem üzerinden arayabileceğini belirtmektedir. Ayrıca alerjisi olan kişiler için işletmelerin alerjen bilgisini sağlaması gerekir; takeaway siparişlerinde bu bilginin sipariş sırasında ve teslimatta erişilebilir olması beklenir^{1,8}.

Pratik uyarılar

- Sadece sosyal medya görünümüne bakarak restoran seçmeyin.
- Take-away siparişlerinde alerjen bilgisi özellikle kontrol edilmelidir.
- Dışarıda yeme maliyeti düzenli hale gelirse bütçeyi hızlı şekilde zorlayabilir.

Kısa kontrol listesi

- Gittiğiniz veya sipariş verdiğiniz işletmenin hijyen bilgisini kontrol ettiniz mi?
- Menüde alerjen bilgisi açık mı?
- Sipariş ve servis ücretleri toplam maliyeti ne kadar artırıyor?
- Düzenli dışarıda yemek yerine haftalık bir sınır belirlediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8 (Bütçe), Bölüm 11 (Çocuklu aileler için dışarıda yeme planı)

12.5 Alerjen Bilgisi ve Güvenli Sipariş

Gıda alerjisi veya intoleransı olanlar için İskoçya’da dışarıda yemek yerken veya online sipariş verirken dikkatli davranmak gerekir. Food Standards Scotland’a göre restoranlar, kafeler ve take-away işletmeleri alerjen bilgisini müşteriye sunmalıdır; take-away siparişlerinde de bu bilgi sipariş anında ve teslimatta erişilebilir olmalıdır. Özellikle grup siparişlerinde güvenli yemeğin etiketlenmesini istemek faydalıdır^{8,9}.

Bu yalnızca ciddi alerjiler için değil, günlük hassasiyetler açısından da önemlidir. Menünün “vejetaryen”, “vegan” veya “glutensiz” görünmesi her zaman sizin özel durumunuz için yeterli olmayabilir. Gerekirse işletmeyle doğrudan iletişim kurmak daha güvenlidir.

Pratik uyarılar

- Online menüde bilgi eksikse siparişi teyit etmeden geçmeyin.
- Grup siparişlerinde hangi yemeğin kime ait olduğunu etiketletin.
- “İçermez sanırım” yaklaşımı alerjen konusunda güvenli değildir.

Kısa kontrol listesi

- Alerjen bilginizi sipariş sırasında açıkça verdiniz mi?
- Teslimatta yemeğin doğru etiketlendiğini kontrol ettiniz mi?
- Menü ve işletme arasında çelişki varsa açıklama istediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 9 (Sağlık Sistemi)

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'da market ve restoran düzeninizi kurarken şu adımlar faydalı olur:

- Yakındaki büyük süpermarketleri belirlemek
- Türk/Akdeniz/dünya mutfakları marketlerini ayrıca not etmek
- Düzenli alınacak ürünler ile özel ürünleri ayırmak
- Use-by / best-before farkını bilmek
- Restoran ve take-away seçiminde FHIS kontrolü yapmak
- Alerjen veya özel beslenme ihtiyacı varsa siparişleri yazılı teyitle iletmek

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. <https://www.foodstandards.gov.scot/consumer-advice/fhis>
2. <https://www.foodstandards.gov.scot/consumer-advice/food-labels/use-by-and-best-before-dates>
3. <https://www.foodstandards.gov.scot/consumer-advice/food-safety/food-safety-in-the-kitchen/food-storage>
4. <https://babylonsupermarket.com/>
5. <https://akdenizfood.co.uk/>
6. <https://turkiyeglasgow.co.uk/>
7. <https://www.kezbanedinburgh.co.uk/>
8. <https://www.foodstandards.gov.scot/consumer-advice/food-safety/food-allergies/eating-out-with-allergies>
9. <https://www.food.gov.uk/safety-hygiene/allergen-information-and-labelling-for-consumers>

13. İSKOÇYA'DA GEZİ VE SOSYAL HAYAT, KÜLTÜR VE SANAT

İskoçya'ya yerleştikten sonra uyum süreci yalnızca ev, banka hesabı ve resmî işlemlerden ibaret değildir. Uzun vadede kendinizi “yerleşmiş” hissetmenizi sağlayan unsurlardan biri, şehri, doğayı, kültürel hayatı ve gündelik sosyal alanları bilinçli şekilde kullanmaktır. Özellikle yeni gelenler için ilk aylarda karşılaşılan temel soru genellikle aynıdır: hafta sonu nereye gidilir, düşük maliyetli sosyal hayat nasıl kurulur, hangi şehir etkinlikleri gerçekten düzenli takip edilmeye değerdir ve İskoçya'nın yerel kültürüne nasıl daha doğal biçimde dâhil olunur? Bu bölüm, bu sorulara pratik bir çerçeve sunar.

Bu başlık, üniversite toplulukları ve sosyal ağlar bakımından Bölüm 18 ile; ulaşım planlaması bakımından Bölüm 5 ile; çocuklu aileler bakımından Bölüm 11 ile; akademik ve kampüs yaşamıyla bağlantılı kültürel katılım bakımından Bölüm 14 ile birlikte okunursa daha işlevsel olur.

13.1 Üniversite Toplulukları ve İlk Sosyal Çevre

İskoçya'ya öğrenci veya akademik amaçla gelenler için en doğal başlangıç noktalarından biri üniversite topluluklarıdır. Student union veya students' association bünyesindeki society yapıları, özellikle ilk aylarda benzer ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışmayı kolaylaştırır. Türk öğrenci toplulukları, uluslararası öğrenci ağları, araştırmacı grupları, dil değişim etkinlikleri ve bölüm temelli topluluklar bu bakımdan oldukça işlevseldir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, sosyal çevreyi yalnızca kendi ana diliniz veya kendi ulusal grubunuzla sınırlamamaktır. Tanıdık bir çevreyle başlamak rahatlatıcı olabilir; ancak uzun vadede daha dengeli bir uyum için farklı topluluklara açılmak genellikle daha sağlıklıdır.

Pratik uyarılar

- İlk sosyal çevrenizi yalnızca aynı ülkeden gelen kişilerle sınırlamayın.
- Öğrenci topluluklarına bir kez gidip bırakmak yerine birkaç etkinliği deneyin.
- Kampüs dışı sosyal alanları da erken dönemde düşünün.

Kısa kontrol listesi

- Üniversitenizin society veya student union sayfasını kontrol ettiniz mi?
- Türk topluluğu dışında en az 1-2 ilgi alanı topluluğu buldunuz mu?
- Dönem başı etkinliklerini takip ediyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 14, Bölüm 18

13.2 Gönüllülük ve Topluma Katılım

İskoçya’da sosyal çevre kurmanın en güçlü yollarından biri gönüllülüktür. Gönüllülük yalnızca topluma katkı sağlamak için değil; yerel hayatı anlamak, yeni insanlarla tanışmak ve bazı durumlarda beceri geliştirmek için de oldukça faydalıdır. Özellikle düzenli ve küçük ölçekli katılım, tek seferlik yoğun etkinliklerden daha kalıcı ilişkiler kurmanıza yardımcı olabilir³.

Yeni gelenler için burada en yararlı yaklaşım, gönüllülüğü “ücretsiz iş” gibi görmekten ziyade, toplulukla ilişki kurma ve sosyal sermaye oluşturma alanı olarak düşünmektir. Ancak rol tanımı, zaman yükü ve sorumluluk sınırı baştan netleştirilmelidir.

Pratik uyarılar

- Gönüllülük rolünün süresini ve sorumluluğunu baştan netleştirin.
- Düzenli ve uzun süreli görevleri, ders veya iş yükünüzle uyumlu planlayın.
- Sosyal bağ kurmak için küçük ama düzenli katılım çoğu zaman daha etkilidir.

Kısa kontrol listesi

- Volunteer Scotland veya yerel volunteering hub üzerinden arama yaptınız mı?
- Haftalık ayırabileceğiniz gerçekçi zaman miktarını belirlediniz mi?
- Başvurduğunuz gönüllülük rolünün görev tanımını okudunuz mu?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 18

13.3 Meetup, Eventbrite ve Yerel Ağlar

Üniversite dışındaki sosyal çevreyi kurmanın en pratik yollarından biri, ilgi temelli etkinlik platformlarını kullanmaktır. Meetup ve Eventbrite üzerinden dil değişimi, yürüyüş, teknoloji, girişimcilik, kitap kulübü, kahve buluşması ve meslekî networking gibi çok farklı etkinliklere erişilebilir^{4,5}.

Bu tür platformların en büyük avantajı, sosyal hayatı “yakın arkadaş bulma” baskısı olmadan, daha doğal ve konu merkezli biçimde kurmanıza imkân vermesidir. En iyi yaklaşım, çok sayıda gruba aynı anda katılmak değil; birkaç grubu düzenli takip etmektir.

Pratik uyarılar

- İlk etkinlikte kendinizi rahat hissetmezseniz hemen vazgeçmeyin.
- Etkinlik saati, ulaşım ve dönüş güvenliğini önceden planlayın.
- Çok genel gruplarla çok niş grupları dengeli biçimde deneyin.

Kısa kontrol listesi

- İlgi alanınıza uygun en az iki grup veya etkinlik kanalı buldunuz mu?

- Gidilecek etkinliğin konumunu ve dönüş yolunu kontrol ettiniz mi?
- Aynı anda çok fazla etkinliğe yazılıp zorlanıyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5, Bölüm 18

13.4 Edinburgh ve Glasgow'da Şehir Hayatı

İskoçya'da sosyal ve kültürel hayatın iki ana merkezi çoğu kişi için Edinburgh ve Glasgow'dur. Edinburgh daha yürünebilir tarihî doku, festival yoğunluğu ve müze-galeri kümelenmesiyle öne çıkarken; Glasgow daha çok mahalle kültürü, parklar, canlı müzik, müzeler ve gündelik şehir ritmiyle öne çıkar^{6,7}.

Yeni gelen biri için bu iki şehri yalnızca “turistik gezi” mantığıyla değil, hafta sonu kullanabileceğiniz sosyal alanlar olarak düşünmek daha faydalıdır. Arkadaş buluşmaları, ücretsiz müzeler, yürüyüş rotaları, kafe-kütüphane kombinasyonları ve mevsimsel etkinlikler bu şehir yaşamının parçasıdır.

Pratik uyarılar

- Edinburgh'da merkez yürünebilir görünse de yokuş ve merdivenleri hafife almayın.
- Glasgow'da mahalle bazlı plan yapmak çoğu zaman daha verimlidir.
- Şehir merkezindeki ücretsiz kültürel alanlar için zaman zaman ön rezervasyon gerekebilir.

Kısa kontrol listesi

- Edinburgh veya Glasgow için bir temel yürüyüş/sosyal rota çıkardınız mı?
- Ücretsiz ve ücretli aktiviteleri ayırdınız mı?
- Hava durumuna göre şehir planınızı esnek tutuyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5, Bölüm 12

13.5 Doğa Rotaları, National Parks ve Kısa Kaçamaklar

İskoçya'da sosyal hayatın önemli bir ayağı da şehir dışına kısa veya orta ölçekli kaçamaklar yapabilmektir. Özellikle Loch Lomond and The Trossachs ile Cairngorms, yeni gelenler için en erişilebilir doğa rotaları arasındadır. Bu alanlar yalnızca “bir kez gidilecek” yerler değil, mevsime göre tekrar tekrar kullanılabilecek sosyal ve dinlenme alanlarıdır^{8,9}.

Yeni gelenler için en güvenli yaklaşım, ilk aylarda çok iddialı ve uzak rotalar yerine ulaşımı daha kolay, gününbirlik veya kısa hafta sonu planlarına uygun bölgelerle başlamaktır.

Pratik uyarılar

- İskoçya'da doğa rotaları yakın görünse de yol süresini hafife almayın.
- Özellikle Highlands tarafında telefon çekimi, hava değişimi ve dönüş saati planı önemlidir.

- İlk dönem için daha erişilebilir parklar ve göllerle başlamak daha mantıklıdır.

Kısa kontrol listesi

- İlk doğa planınız için ulaşım ve hava durumunu kontrol ettiniz mi?
- Yürüyüş seviyesi ve ekipman ihtiyacını düşündünüz mü?
- Dönüş saatini gün ışığı ve hava durumuna göre planladınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5.1, Bölüm 5.7, Bölüm 11

13.6 Müze, Galeri ve Kültür Kurumları

İskoçya’da kültürel yaşama katılımın en güçlü taraflarından biri, çok sayıda müze ve galeriye ücretsiz veya düşük maliyetli erişim imkânıdır. Ulusal koleksiyonlar, şehir müzeleri ve bağımsız galeriler, özellikle kötü havalarda plan kurmak için çok işlevseldir^{10,11}.

Bu başlık yalnızca turistik gezi için değil, gündelik hayatın parçası olarak da düşünülmelidir. Müze ve galeriler; arkadaş buluşması, yalnız zaman, çocuklu aile programı veya düşük maliyetli hafta sonu planı için çok uygun alanlar sunar.

Pratik uyarılar

- Genel giriş ücretsiz olsa bile bazı özel sergiler ücretli olabilir.
- Aile ve erişilebilirlik bilgilerini önceden kontrol etmek faydalıdır.
- “What’s on” bölümleri, tek seferlik ziyaret yerine düzenli takip için daha kullanışlıdır.

Kısa kontrol listesi

- Şehrinizdeki ücretsiz müze/galeri listesini çıkardınız mı?
- Ücretsiz giriş ile ücretli özel sergiyi ayırdınız mı?
- Yağmurlu günler için kapalı mekân planınız var mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 11, Bölüm 14

13.7 Festivaller, Konserler ve Sahne Sanatları

İskoçya’da kültürel takvimin en dikkat çekici yönlerinden biri, mevsimlere yayılan güçlü festival ve performans geleneğidir. Edinburgh’daki festival yoğunluğu, Glasgow’daki canlı müzik ve performans mekânları, yıl boyunca sosyal hayata ritim kazandırır^{12,13}.

Yeni gelenler için en mantıklı yaklaşım, tüm büyük etkinlikleri aynı anda takip etmeye çalışmak yerine yaşadığınız şehre yakın 2–3 ana kurum veya festival kanalını belirlemektir. Öğrenci ve gençlik indirimleri de burada ciddi fark yaratabilir.

Pratik uyarılar

- Festival dönemlerinde konaklama ve bilet fiyatları artabilir; erken plan yapın.
- Öğrenci veya gençlik indirimini olup olmadığını mutlaka kontrol edin.
- Yalnızca büyük etkinlikleri değil, daha küçük formatlı yerel programları da izleyin.

Kısa kontrol listesi

- Yaşadığınız şehirde 2-3 ana kültür kurumunu belirlediniz mi?
- Festival dönemlerini takvime not ettiniz mi?
- Biletli ve ücretsiz etkinlikleri birlikte takip ediyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5.2, Bölüm 14

13.8 Kütüphaneler, Topluluk Alanları ve Düşük Maliyetli Sosyalleşme

İskoçya'da sosyal hayata katılmanın en gözden kaçan yollarından biri yerel kütüphanelerdir. Kütüphaneler yalnızca kitap ödünç alma yeri değil; sessiz çalışma alanı, ücretsiz internet, topluluk duyuruları, çocuk etkinlikleri ve düşük maliyetli sosyal katılım alanı olarak da işlev görür^{1,2}.

Bütçe kısıtı olan yeni gelenler için bu alanlar özellikle değerlidir. Sosyal hayatın her zaman kafe veya ücretli etkinlikler üzerinden kurulması gerekmez; kütüphaneler ve community centre'lar daha sürdürülebilir bir başlangıç sağlar.

Pratik uyarılar

- Sosyalleşmeyi yalnızca ücretli etkinlikler üzerinden düşünmeyin.
- Yerel kütüphane ve community noticeboard'ları düzenli kontrol edin.
- Kütüphaneyi çalışma ve sosyal uyum alanı olarak birlikte kullanın.

Kısa kontrol listesi

- Yerel kütüphanenizi buldunuz mu?
- Üyelik gerekip gerekmediğini kontrol ettiniz mi?
- Ücretsiz veya düşük maliyetli topluluk etkinliklerini takip ediyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8, Bölüm 11

13.9 Öğrenci İndirimleri, Hava Koşulları ve Güvenli Planlama

İskoçya'da gezi ve sosyal hayatı sürdürülebilir kılmanın önemli bir parçası da indirimleri ve hava koşullarını ciddiye almaktır. Öğrenci kartları, yaş temelli indirimler, yerel kampanyalar ve toplu taşıma ürünleri toplam maliyeti anlamlı biçimde düşürebilir. Buna karşılık hava durumu planı yapılmadan kurulan açık hava programları, özellikle sonbahar-kış döneminde kolayca bozulabilir^{14,15}.

En sağlıklı yaklaşım, açık ve kapalı mekân alternatiflerini birlikte düşünmek, hava durumunu son gün yeniden kontrol etmek ve özellikle akşam dönüşünü önceden planlamaktır.

Pratik uyarılar

- Öğrenci indirimi ile gençlik indirimi her zaman aynı şey değildir.
- Hava durumunu yalnızca sabah bir kez değil, özellikle uzun planlarda yeniden kontrol edin.
- İlk buluşmalarda kamuya açık ve ulaşımı kolay yerleri tercih edin.

Kısa kontrol listesi

- Kullandığınız indirim kanallarını not ettiniz mi?
- Met Office veya benzeri güvenilir hava kaynağını takip ediyor musunuz?
- Açık hava planlarında dönüş ve güvenlik boyutunu düşündünüz mü?

Bkz. ayrıca: Bölüm 5, Bölüm 8, Bölüm 18

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'da gezi ve sosyal hayatı daha rahat kurmak için şu adımlar faydalı olur:

- Yaşadığınız şehir için temel sosyal ve kültürel alanları belirlemek
- En az bir üniversite veya topluluk etkinlik kanalını düzenli takip etmek
- Bir kısa doğa rotası ve bir kapalı mekân kültür planı oluşturmak
- Öğrenci veya gençlik indirimlerini aktif kullanmak
- Hava durumuna göre açık/kapalı alternatif planlar geliştirmek

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. mygov.scot, Find a library – <https://www.mygov.scot/find-library>
2. Edinburgh Council, Join the library – <https://www.edinburgh.gov.uk/libraries/join-library>
3. Volunteer Scotland – <https://www.volunteerscotland.net/>
4. Eventbrite – <https://www.eventbrite.co.uk/>
5. Meetup – <https://www.meetup.com/>
6. VisitScotland, Edinburgh – <https://www.visitscotland.com/places-to-go/edinburgh>
7. VisitScotland, Glasgow – <https://www.visitscotland.com/places-to-go/glasgow>
8. Loch Lomond & The Trossachs National Park – <https://www.lochlomond-trossachs.org/>
9. Cairngorms National Park – <https://www.cairngorms.co.uk/>
10. National Galleries of Scotland – <https://www.nationalgalleries.org/>
11. National Museums Scotland – <https://www.nms.ac.uk/>
12. Edinburgh Festival Fringe – <https://www.edfringe.com/>

13. Royal Scottish National Orchestra – <https://www.rsno.org.uk/>
14. Young Scot – <https://young.scot/>
15. Met Office – <https://www.metoffice.gov.uk/>

14. AKADEMİK HAYAT VE ÜNİVERSİTE KÜLTÜRÜ

İskoçya'da üniversite hayatı yalnızca derse girmek ve ödev teslim etmekten ibaret değildir. Özellikle yeni gelen öğrenciler ve araştırmacılar için asıl uyum süreci; bağımsız çalışma kültürünü anlamak, notlandırma sistemini doğru okumak, supervisor veya danışmanlarla ilişkiyi dengeli kurmak ve üniversite dışı ama üniversiteyle bağlantılı sosyal-profesyonel ağlara girmeyi öğrenmekle başlar. Birçok uluslararası öğrenci için en belirgin farklardan biri, öğrenmenin daha az yakından yönlendirilen ve daha çok self-directed bir yapıda olmasıdır. Edinburgh Üniversitesi'nin yeni öğrenci rehberi de üniversite öğrenmesinin okul dönemine göre daha bağımsız olduğunu açıkça belirtmektedir¹.

Bu bölüm, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde İskoçya'daki akademik kültürü daha gerçekçi biçimde anlamanıza yardımcı olmayı amaçlar. Göçmenlik statüsü ve çalışma sınırları için Bölüm 17 ile; sosyal uyum, topluluklar ve kampüs dışı destek boyutu için Bölüm 13 ve Bölüm 18 ile birlikte okunması faydalı olur.

14.1 Self-study Kültürü

İskoçya'daki üniversitelerde en temel beklentilerden biri, öğrencinin yalnızca anlatılanı takip etmesi değil, kendi öğrenme sürecini de aktif biçimde kurmasıdır. Edinburgh Üniversitesi, üniversite öğrenmesinin okul dönemine kıyasla daha bağımsız olduğunu; öğrencilerin neyi, nasıl ve ne kadar derinlikte çalışacaklarını daha fazla kendilerinin planlaması gerektiğini belirtmektedir^{1,2}.

Bu kültürün pratik sonucu şudur: haftalık birkaç saatlik ders, çoğu modül için yalnızca görünen kısımdır. Asıl öğrenme; okuma listeleri, seminer hazırlığı, not çıkarma, bağımsız araştırma ve geri bildirimleri kullanma üzerinden ilerler.

Yeni gelenler için burada en sık yapılan hata, çalışma planını yalnızca ders saatine göre yapmaktır. Üniversite, size her adımı ayrıntılı biçimde hatırlatan bir yapı değildir; aksine, yönergeleri okuyup kendi ritminizi kurmanız beklenir.

Pratik uyarılar

- “Derse girdim, konu bitti” yaklaşımı İskoçya'daki üniversite kültürüne uymaz.
- Reading list'i yalnızca sınav öncesinde değil, dönem boyunca kullanmak gerekir.
- Zorlandığınız noktaları çok geç fark etmek yerine support service, tutor veya office hour kullanmak daha sağlıklıdır.

Kısa kontrol listesi

- Her ders için bağımsız çalışma zamanı ayırıyor musunuz?

- Okuma listesini dönem başında taradınız mı?
- İlk ödevde kadar beklemeden beklentileri anlamaya çalıştınız mı?
- Destek hizmetlerini ihtiyaç doğmadan tanıdınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 18

14.2 Not Sistemi ve Akademik Beklentiler

İskoçya'daki üniversitelerde not sistemi tek tip değildir; ancak ortak mantık, notun yalnızca bilgi tekrarı değil, öğrenme çıktılarının ne ölçüde başarıldığını göstermesidir. Glasgow Üniversitesi'nin Code of Assessment rehberi ile Edinburgh Üniversitesi'nin taught assessment düzeni, kurumların değerlendirmeyi descriptor ve learning outcomes mantığıyla yürüttüğünü göstermektedir^{4,5}.

Pratikte yeni gelenler için en önemli nokta şudur: özellikle sosyal bilimler ve beşerî bilimlerde, çok emek vermiş olmak tek başına yüksek not getirmez. Yapı, argüman, kaynak kullanımı, eleştirel analiz ve soruya doğrudan cevap verme çok önemlidir.

İskoçya'ya özgü önemli bir yapısal fark da Scottish Honours degree sistemidir. Lisans eğitimi çoğu zaman dört yıllık honours düzenine dayanır; bu, birçok uluslararası öğrenci için alışılmadık olabilir⁶.

Pratik uyarılar

- Not aralıklarını yalnızca yüzde olarak değil, kurumunuzun descriptor mantığıyla okuyun.
- Geri bildirimi yalnızca itiraz zemini olarak değil, sonraki ödev için geliştirme aracı olarak kullanın.
- Programınızın kendi marking scheme'ini mutlaka okuyun.

Kısa kontrol listesi

- Kendi programınızın marking scheme'ini okudunuz mu?
- Not descriptor'ları elinizin altında mı?
- Feedback'i dosyalayıp sonraki ödevde taşıyor musunuz?
- Honours/classification sisteminin programınıza nasıl uygulandığını biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 17

14.3 Research Culture ve Supervisory Relations

Araştırma temelli programlarda ve özellikle doktora düzeyinde en önemli ilişki, supervisor ile kurulan akademik ilişkidir. Ancak İskoçya'daki araştırma kültüründe bu ilişki, "supervisor her şeyi yönetsin" mantığına dayanmaz. Araştırma öğrencisinin planlama, gelişim, ilerleme ve tamamlama sorumluluğu da vurgulanır³.

Doğru beklenti şudur: supervisor size rehberlik eder, yön gösterir, araştırma tasarımı

ve yazı üzerinde destek sunar; fakat projenin günlük motoru sizsiniz. Graduate school, yöntem eğitimi, seminerler ve writing support da bu yapının parçasıdır.

Pratik uyarılar

- Supervisor ile iyi ilişki, sürekli onay almak değil; düzenli, açık ve profesyonel iletişim kurmaktır.
- Toplantılarda konuşulanları kısa notlarla takip etmek çok faydalıdır.
- Primary supervisor ana temas noktası olsa da second supervisor yapısını bilmek önemlidir.

Kısa kontrol listesi

- Supervisory team yapınızı anladınız mı?
- Düzenli meeting ritminiz var mı?
- Geri bildirimleri yazılı olarak toparlıyor musunuz?
- Graduate school ve research training kaynaklarını kullandınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 18

14.4 Networking, Societies ve Kariyer Fırsatları

İskoçya'daki üniversite kültüründe akademik başarı yalnızca sınıf içi performansla ölçülmez; societies, student union etkinlikleri, gönüllülük, kariyer servisi ve kampüs ağları da ciddi rol oynar. Bu alanlar aidiyet, dil pratiği ve profesyonel gelişim bakımından da önemlidir^{7,8,9}.

Kariyer servisleri yalnızca final yılında başvurulacak yerler değildir. CV, cover letter, işveren beklentileri ve UK recruitment culture bakımından yerel rehberlik, özellikle uluslararası öğrenciler için ciddi değer taşır.

Pratik uyarılar

- Societies yalnızca sosyalleşme için değil, aidiyet ve dil/pratik uyum için de faydalıdır.
- Kariyer servisine son döneme kadar gitmemek yaygın ama verimsiz bir hatadır.
- CV, networking ve employer expectations tarafında yerel rehberliği erken kullanın.

Kısa kontrol listesi

- En az bir society veya student group'a baktınız mı?
- Kariyer servisinin sistemini veya randevu yapısını öğrendiniz mi?
- CV/cover letter'inizi UK formatına göre gözden geçirdiniz mi?
- Akademik ağ ile sosyal ağı birbirinden tamamen kopuk kurmuyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 17, Bölüm 18

14.5 Akademik Destek, Yazı Becerileri ve Erken Müdahale

İskoçya'daki üniversitelerde destek istemek zayıflık değil, normal bir akademik pratiktir. Study skills, academic writing, zaman yönetimi, birebir danışmanlık ve wellbeing destekleri özellikle ilk ödevler ve yoğun okuma dönemlerinde ciddi fark yaratabilir².

En sağlıklı yaklaşım, sorun büyüdüktan sonra değil, erken aşamada yardım almaktır. İlk ödev sonrası gelen feedback çoğu zaman yalnızca o ödev için değil, bütün yıl için yol gösterici olabilir.

- İlk düşük notu kişisel başarısızlık olarak değil, sistemin beklentisini anlama fırsatı olarak görün.
- Academic writing desteğini yalnızca dil meselesi olarak değil, akademik tür farkı bakımından da değerlendirin.
- Support service'lere geç gitmek çoğu zaman sorunu büyütür.

Kısa kontrol listesi

- Academic writing veya study skills desteği nerede veriliyor biliyor musunuz?
- İlk feedback'i dikkatle okuyup not aldınız mı?
- Referans verme ve plagiarism kurallarını erken dönemde kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 17, Bölüm 18

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'daki akademik hayata uyum için şu adımlar erken dönemde faydalı olur:

- Programınızın öğrenme ve değerlendirme mantığını okumak
- İlk haftadan itibaren self-study rutini kurmak
- Supervisor veya adviser ile iletişim beklentisini netleştirmek
- En az bir society, seminer serisi veya kampüs ağına katılmak
- Kariyer hizmetlerini iş arama dönemi gelmeden tanımak
- Writing ve study skills desteğini erken aşamada öğrenmek

14.6 Akademik Dürüstlük, Atıf ve Üretken Yapay Zekâ

Plagiarism, collusion, contract cheating, veri veya kaynak uydurma ve yetkisiz yardım alma, üniversitelerde akademik misconduct kapsamında değerlendirilebilir. Bir metni yalnızca dil bakımından değiştirmek, kaynağı gösterme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Kullandığınız fikir, veri, ifade veya yöntem için bölümünüzün kabul ettiği atıf sistemine ve assessment instructions'a uyulmalıdır.^{10,15}

- Üretken yapay zekâ araçlarının kullanımı bakımından tek bir Birleşik Krallık kuralı yoktur.

İzin, her üniversitenin, school'un, dersin ve belirli değerlendirmenin talimatına göre değişebilir. Bazı görevlerde fikir geliştirme veya dil desteği sınırlı biçimde kabul edilirken, bazı görevlerde AI ile içerik, cevap veya kaynak üretmek yasaktır. İzin verilen kullanım dahi çoğu durumda açıklama veya acknowledgment gerektirebilir.¹⁰⁻¹¹

- AI çıktılarındaki atıflar, davalar, istatistikler ve doğrudan alıntılar bağımsız olarak doğrulanmalıdır. Var olmayan kaynakların sunulması veya AI çıktısının kişinin kendi özgün çalışması gibi teslim edilmesi akademik misconduct riski doğurur. Gizli araştırma verileri, kişisel veriler ve yayımlanmamış materyaller kamuya açık AI araçlarına yüklenmemelidir.¹⁰⁻¹¹

Pratik uyarılar

- AI tarafından önerilen bütün kaynakları ve alıntıları asıl metinden doğrulayın.
- Kullandığınız AI aracını ve kullanım biçimini gerektiğinde açıkça beyan edin.
- Her assessment için AI kullanım talimatını ayrı ayrı okuyun.

14.7 Extenuating Circumstances, Appeals ve Reasonable Adjustments

- Sağlık sorunu, yas, ciddi aile olayı veya beklenmeyen başka bir durum eğitiminizi etkiliyorsa, sonuca itiraz etmeyi beklemek yerine üniversitenin extenuating circumstances veya mitigating circumstances prosedürünü mümkün olan en erken aşamada kullanın. Bildirim süreleri ve istenen kanıtlar kuruma göre değişir.¹³

- Academic appeal, bir notun akademik değerlendirmesinden yalnızca memnun olmamaya dayanmaz. Genellikle usul hatası, ilgili koşulların dikkate alınmaması veya haklı nedenle daha önce sunulamayan yeni ve önemli kanıt gibi sınırlı grounds gerekir. Service complaint ile academic appeal farklı süreçlerdir ve süreleri kısa olabilir.^{13,14}

- Engellilik, uzun süreli sağlık durumu, öğrenme güçlüğü veya benzeri ihtiyaçlar bakımından reasonable adjustments talep edilebilir. Destek kaydının assessment veya sınav tarihinden önce tamamlanması önemlidir; geriye dönük düzenleme her zaman mümkün olmayabilir.¹²

Kısa kontrol listesi

- Son başvuru tarihlerini ve kanıt koşullarını kontrol ettiniz mi?
- Extenuating circumstances ile academic appeal arasındaki farkı biliyor musunuz?
- Sorunu zamanında adviser, supervisor veya disability service'e bildirdiniz mi?

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. University of Edinburgh, How you will learn – <https://www.ed.ac.uk/new-students/get-started/prepare-for-study/how-you-will-learn>

2. University of Edinburgh, Institute for Academic Development – <https://institute-academic-development.ed.ac.uk/>

3. University of Glasgow, PGR Code of Practice – <https://www.gla.ac.uk/research/ourresearchenvironment/prs/pgrcodeofpractice/>
4. University of Glasgow, Code of Assessment – <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/apg/policies/assessment/codeofassessment/understandingthemarkingsystem/>
5. University of Edinburgh, Common Marking Scheme – <https://www.ed.ac.uk/academic-services/staff/assessment/common-marking-scheme>
6. SCQF, Know your SCQF level – <https://scqf.org.uk/the-framework/know-your-scqf-level/>
7. Edinburgh University Students' Association, Societies – <https://www.eusa.ed.ac.uk/activities/societies/>
8. University of Glasgow Careers – <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/careers/>
9. University of Strathclyde, Sports and societies – <https://www.strath.ac.uk/whystrathclyde/employability/employabilityopportunities/sportsandsocieties/>
10. University of Glasgow, 'Plagiarism and Academic Integrity Code' <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/policy/regulations-current/general/plagiarism/>.
11. University of Edinburgh, 'Using generative AI in your studies: guidelines for students' <https://information-services.ed.ac.uk/computing/comms-and-collab/elm/generative-ai-guidance-for-students/using-generative>.
12. University of Glasgow, 'Policy on Reasonable Adjustments and Supportive Arrangements for Students' <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/policy/reasonable-adjustments-supportive-arrangements/>.
13. University of Glasgow, 'Academic Appeals' <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/apg/studentcodes/>.
14. University of Glasgow, 'Complaints' <https://www.gla.ac.uk/connect/complaints/>.
15. University of Edinburgh, 'What is academic misconduct?' <https://registryservices.ed.ac.uk/academic-services/students/conduct/academic-misconduct/what-is-academic-misconduct>.

15. HUKUKİ DESTEK VE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ

İskoçya’da yeni bir hayata başlarken karşılaşılabileceğiniz her sorun mahkemelik bir mesele değildir. Çoğu uyuşmazlık, önce doğru kurumu bulma, yazılı şikâyet yapma ve hangi destek mekanizmasının ne işe yaradığını bilme meselesidir. Özellikle yeni gelenler için en sık karışan noktalar şunlardır: hangi durumda Citizens Advice’a gidileceği, hangi uyuşmazlıkta legal aid düşünülebileceği, ombudsman’a ne zaman başvurulabileceği ve küçük meblağlı taleplerde hangi mahkeme yolunun kullanıldığı. İskoçya’da bu alanlar büyük ölçüde İskoçya’ya özgü kurum ve prosedürlerle işler; bu nedenle İngiltere merkezli rehberlerle hareket etmek her zaman doğru sonuç vermez^{1,8}.

Bu bölümün amacı ayrıntılı hukuk danışmanlığı vermek değil, sorun yaşadığınızda hangi kapıyı çalmanız gerektiğini pratik biçimde göstermektir. Konut uyuşmazlıklarında Bölüm 3, sağlık şikâyetlerinde Bölüm 9, maaş ve iş ilişkisinin belge boyutunda Bölüm 10 ile birlikte okunması faydalı olur.

15.1 Citizens Advice Scotland

İskoçya’da hukuki ya da yarı-hukuki bir sorun yaşadığınızda ilk başvuru noktalarından biri çoğu zaman Citizens Advice Scotland veya yerel Citizens Advice Bureau olur. Bu yapı, doğrudan mahkemeye gitmeden önce sorununuzu anlamlandırmak, hangi haklara sahip olduğunuzu görmek ve doğru kuruma yönelmek için oldukça faydalıdır¹.

Citizens Advice her dosyada sizin adınıza tam hukuki temsil sunmaz. Daha çok bilgi, hak anlatımı, süreç yönlendirmesi ve uygun destek yolunun bulunması bakımından işlev görür. NHS şikâyeti, komşu uyuşmazlığı, borç, tüketici sorunu, konut meselesi veya küçük meblağlı bir alacak bakımından çoğu zaman en doğru ilk adımdır^{1,2}.

Pratik uyarılar

- Citizens Advice çoğu zaman ilk yönlendirme ve bilgi noktasıdır; her dosyada doğrudan temsil beklemeyin.
- Görüşmeden önce sözleşme, e-posta, fatura ve tarih sıralamasını hazırlayın.
- Şikâyet ile dava aynı şey değildir; çoğu zaman önce kuruma yazılı başvuru yapmanız gerekir.

Kısa kontrol listesi

- Sorununuzun kategorisini netleştirdiniz mi?
- Elinizdeki belge ve yazışmaları topladınız mı?
- Önce kuruma yazılı şikâyet yapmanız gerekip gerekmediğini kontrol ettiniz mi?

- Yerel Citizens Advice Bureau veya online rehberlere baktınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3, Bölüm 9, Bölüm 10

15.2 Scottish Legal Aid Board

Bir sorununuz için avukat desteğine ihtiyaç duyuyorsanız ama masraf sizi zorluyorsa, İskoçya'daki temel kamu destek mekanizması Scottish Legal Aid Board (SLAB) üzerinden yürüyen sistemdir. Legal aid tek bir şey değildir; advice and assistance ile daha kapsamlı civil legal aid arasında ayrım vardır³.

Uygunluk genellikle gelir, sermaye, dosyanın niteliği ve bazı durumlarda makullük değerlendirmesine bağlıdır. Bu nedenle "private solicitor pahalı, o zaman hiçbir şey yapamam" sonucuna hemen varmak doğru değildir; önce uygunluk durumunu anlamak gerekir.

Pratik uyarılar

- Legal aid almak ile ücretsiz genel danışmanlık aynı şey değildir.
- Uygunluk yalnızca gelire değil; davanın türüne ve şartlarına da bağlı olabilir.
- Bir solicitor ile görüşmeden önce legal aid dosyası kabul edip etmediğini sormak faydalıdır.

Kısa kontrol listesi

- Sorununuz hukukî temsil gerektiriyor mu?
- Legal aid veya advice and assistance ihtimalini kontrol ettiniz mi?
- Gelir ve masraf bilgilerinizi hazırladınız mı?
- Görüşeceğiniz solicitor'ın legal aid dosyası alıp almadığını sordunuz mu?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 17

15.3 Pro Bono Klinikler ve LawWorks Notu

Bu başlıkta küçük ama önemli bir ayrım yapmak gerekir: LawWorks esas olarak England and Wales odaklı bir pro bono ağıdır. Bu nedenle İskoçya'da yaşayan biri için ana kamu mekanizması gibi anlaşılmamalıdır⁴.

İskoçya'da daha doğru başlangıç noktaları Citizens Advice, yerel üniversite hukuk klinikleri, Law Society of Scotland'ın solicitor arama hizmeti ve konuya özgü danışma kuruluşlarıdır. Göçmenlik danışmanlığı yalnızca Immigration Advice Authority siciline kayıtlı bir danışman veya yetkili bir hukuk düzenleyicisine tabi avukat tarafından verilmelidir.^{4,13,14}

Pratik uyarılar

- Pro bono klinikler genelde ilk tavsiye verir; tüm dosya boyunca ücretsiz temsil garanti değildir.
- Yerel hukuk kliniği veya CAB yönlendirmesi çoğu zaman daha uygun başlangıç noktası

olabilir.

Kısa kontrol listesi

- Sorununuz için ücretsiz ilk görüşme yeterli mi, yoksa tam temsil mi gerekiyor?
- Üniversite veya yerel hukuk kliniği seçeneğini araştırdınız mı?
- Ücretsiz ilk tavsiyenin dosyanız için yeterli olup olmadığını düşündünüz mü?

Bkz. ayrıca: Bölüm 14, Bölüm 18

15.4 Ombudsman ve Şikâyet Mercileri

İskoçya'da ombudsman yoluna başvurmak genellikle önce ilgili kurumun kendi iç şikâyet sürecini tüketmenizi gerektirir. Kamu hizmetlerinde Scottish Public Services Ombudsman (SPSO), finansal hizmetlerde Financial Ombudsman Service, avukat şikâyetlerinde ise Scottish Legal Complaints Commission (SLCC) devreye girebilir^{5,6,7}.

En önemli pratik kural şudur: doğru mercii seçmek gerekir. Kamu hizmeti, finansal hizmet ve hukuk hizmeti şikâyetleri farklı yollara gider. Yazışmaların, tarihlerin ve kurumun son cevabının saklanması bu aşamada özellikle önemlidir.

- Ombudsman genelde ilk durak değildir; önce kurumun kendi şikâyet sürecini işletmeniz gerekir.
- Kamu hizmeti, finansal hizmet ve avukat şikâyeti farklı mercilere gider.
- Kurumla yaptığınız önceki yazışmaları ve son cevabı saklayın.

Kısa kontrol listesi

- Önce kuruma doğrudan şikâyet yaptınız mı?
- Doğru ombudsman veya şikâyet mercii seçtiniz mi?
- Kurumun son cevabı elinizde mi?
- Tüm tarih ve belgeleri kronolojik olarak topladınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 9, Bölüm 15.1

15.5 Konut Uyuşmazlıkları: Housing and Property Chamber

Özel kiralama uyuşmazlıklarının önemli bir bölümü sheriff court yerine First-tier Tribunal for Scotland (Housing and Property Chamber) tarafından görülür. Depozito koruması, onarım standardı, kira ve tenancy terms, eviction, letting agent conduct ve bazı registration uyuşmazlıkları için farklı başvuru formları bulunur.¹⁰

Tribunal süreci görece erişilebilir olsa da doğru form, ön bildirim, süre ve belge koşulları önemlidir. Kiracı önce sorunu yazılı olarak ev sahibine veya agente bildirmeli; fotoğraf, sözleşme, ödeme kaydı ve yazışmaları saklamalıdır.¹⁰

Pratik uyarılar

- Konut uyuşmazlığında doğru tribunal formunu ve ön bildirim şartını kontrol edin.

15.6 İş Uyuşmazlıkları: ACAS ve Employment Tribunal

- Ücret, ayrımcılık, dismissal, holiday pay veya başka bir çalışma hakkı uyuşmazlığında önce işverenin grievance veya appeal prosedürü kullanılabilir. Employment Tribunal başvurularında süreler çoğu zaman kısadır; birçok talep için genel süre olaydan itibaren üç ay eksi bir gündür. İç şikâyet sürecinin devam etmesi bu süreyi kendiliğinden durdurmaz.^{11,12}
- Çoğu Employment Tribunal talebinden önce ACAS'a bildirim yapılması ve Early Conciliation sürecinin başlatılması gerekir. ACAS tarafsız uzlaştırma sunar; hukuki temsil sağlamaz ve kişinin davasının kazanılıp kazanılmayacağına ilişkin hukukî tavsiye vermez.^{11,12}
- Grievance yürütürken ACAS bildirim süresini kaçırmayın.
- İş uyuşmazlığında zaman sınırını ilk gün hesaplayın.

15.7 Simple Procedure

İskoçya'da İngiltere'deki "small claims court" kavramına en yakın süreç Simple Procedure'dür. Scottish Courts and Tribunals Service'e göre bu süreç, £5,000 veya altındaki bazı para alacakları ve belirli talepler için hızlı ve görece daha gayriresmî bir yol sunar⁸.

Simple Procedure için solicitor zorunlu değildir; ancak bu, hazırlık gerektirmediği anlamına gelmez. Mahkemeye gitmeden önce karşı tarafa yazılı talep göndermek, delilleri toplamak ve talep miktarını doğru hesaplamak gerekir^{8,9}.

Pratik uyarılar

- İskoçya'da "small claims" yerine çoğu zaman "simple procedure" terimini aramalısınız.
- Avukat zorunlu değildir; ama dosya karmaşıksa danışmanlık almak yine faydalı olabilir.
- Mahkemeye gitmeden önce talep mektubu, kanıt ve hesaplama hazırlayın.

Kısa kontrol listesi

- Talebiniz £5,000 veya altı mı?
- Dava öncesinde yazılı talepte bulundunuz mu?
- Elinizde sözleşme, makbuz, mesaj ve e-posta kayıtları var mı?
- Civil Online sürecini incelediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3, Bölüm 10, Bölüm 16

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'da bir uyuşmazlık yaşarsanız şu sırayla düşünmek faydalı olur:

- Önce sorunun kategorisini belirlemek

- İlgili kuruma yazılı şikâyet yapmak
- Citizens Advice üzerinden ilk yönlendirmeyi almak
- Gerekirse legal aid veya solicitor seçeneğini değerlendirmek
- Doğru ombudsman veya şikâyet merciini seçmek
- £5,000 ve altı taleplerde Simple Procedure imkânını kontrol etmek

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. Citizens Advice Scotland, Help with legal costs – <https://www.citizensadvice.org.uk/scotland/law-and-courts/legal-system-s/taking-legal-action-s/help-with-legal-costs-s/>
2. Citizens Advice Scotland, NHS complaints / patients' rights – <https://www.citizensadvice.org.uk/scotland/health/nhs-healthcare-s/nhs-patients-rights-s/>
3. Scottish Legal Aid Board, Civil Keycard – <https://www.slab.org.uk/solicitors/other-resources/key-cards/civil-keycard/>
4. LawWorks – <https://www.lawworks.org.uk/>
5. Scottish Public Services Ombudsman – <https://www.spso.org.uk/how-to-complain-about-public-service>
6. Financial Ombudsman Service – <https://www.financial-ombudsman.org.uk/>
7. Scottish Legal Complaints Commission – <https://www.scottishlegalcomplaints.org.uk/>
8. Scottish Courts and Tribunals Service, Simple Procedure – <https://www.scotcourts.gov.uk/taking-action/simple-procedure/>
9. Scottish Courts and Tribunals Service, Civil Online – <https://www.scotcourts.gov.uk/taking-action/simple-procedure/civil-online/>
10. First-tier Tribunal for Scotland (Housing and Property Chamber), 'Apply to the Tribunal' <https://housingandpropertychamber.scot/apply-tribunal>.
11. ACAS, 'Early conciliation' <https://www.acas.org.uk/early-conciliation>.
12. ACAS, 'Employment tribunal time limits' <https://www.acas.org.uk/employment-tribunal-time-limits>.
13. GOV.UK, 'Find an immigration adviser' <https://www.gov.uk/find-an-immigration-adviser>.
14. Law Society of Scotland, 'Find a solicitor' <https://www.lawscot.org.uk/find-a-solicitor/>

16. EV SATIN ALMA VE MORTGAGE

İskoçya’da ev satın alma süreci, Birleşik Krallık içinde dahi kendine özgü bazı kurallara sahiptir. En sık karışan noktalar şunlardır: İngiltere’deki Stamp Duty ile İskoçya’daki LBTT’nin aynı sanılması, Home Report sisteminin gözden kaçırılması, İngiltere’deki “exchange of contracts” mantığının İskoçya’daki missives sistemiyle karıştırılması ve ikinci ev ya da yatırım amaçlı alımlarda ADS yükünün hafife alınmasıdır^{1,3}.

Bu bölüm, İskoçya’da ilk kez ev almayı düşünenler, uzun vadeli yerleşim planı yapanlar ve yatırım amaçlı alımı değerlendirenler için temel bir çerçeve sunar. Konut seçimi bakımından Bölüm 3 ile; banka hareketleri ve kredi geçmişi bakımından Bölüm 8 ile; uzun vadeli statü ve yerleşim planı bakımından Bölüm 17 ile birlikte okunması faydalı olur.

16.1 Residential Mortgage

İskoçya’da kendi yaşayacağınız bir evi satın alırken temel finansman aracı residential mortgage’tır. Uygulamada çoğu alıcı önce bir mortgage in principle veya agreement in principle alır. Bu, teklifinizi daha ciddi gösterebilir; ancak tam mortgage offer anlamına gelmez⁴.

Lender’lar ne kadar borç vereceklerine yalnızca maaşa bakarak karar vermez. Gelir, gider, mevcut borçlar, çalışma istikrarı ve banka hareketleri birlikte değerlendirilir. Bu nedenle kısa çalışma geçmişi, sınırlı kredi dosyası veya kısa vize süresi mortgage erişimini etkileyebilir⁴.

İskoçya’ya özgü önemli farklardan biri, satın alma sürecinin Home Report, offer, missives ve settlement aşamaları üzerinden ilerlemesidir^{5,6,7,8}.

Pratik uyarılar

- Mortgage in principle almak, tam mortgage offer aldığınız anlamına gelmez.
- Kredi skoru iyi görünse bile lender kendi affordability testini uygular.
- Yeni gelenler için employment contract, eVisa/statü ve düzenli banka hareketleri ayrıca önem kazanabilir.

Kısa kontrol listesi

- Mortgage in principle aldınız mı?
- Deposit ve ek masraflarınızı ayrı ayrı planladınız mı?
- Gelir belgesi, banka dökümleri ve kimlik belgeleriniz hazır mı?
- Vize süreniz ve yerleşim planınız lender açısından yeterince net mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8, Bölüm 17

16.2 Buy-to-let

Kendi oturmayacağınız, kiraya vermeyi düşündüğünüz bir mülk için genellikle buy-to-let mortgage gerekir. Bu ürünler, kendi yaşayacağınız eve yönelik residential mortgage'lardan farklıdır.

Yatırım amaçlı alımlarda yalnızca mortgage değil; kira getirisi, boş kalma süresi, bakım maliyeti ve vergi yükü birlikte düşünülmelidir. İskoçya'da ikinci evler ve kiraya verilecek ek konutlar bakımından Additional Dwelling Supplement (ADS) ayrıca devreye girebilir³.

Pratik uyarılar

- Buy-to-let mortgage ile residential mortgage aynı ürün değildir.
- Kira getirisi iyi görünse bile ADS ve diğer giderler net tabloyu değiştirebilir.
- İlk kez landlord olacaklar için kira hukuku ve yönetim yükü de hesaba katılmalıdır.

Kısa kontrol listesi

- Mülkü kendiniz mi kullanacaksınız, kiraya mı vereceksiniz?
- Buy-to-let mortgage gerekip gerekmediğini netleştirdiniz mi?
- ADS maliyetini toplam hesaba kattınız mı?
- Beklenen kira geliri ile toplam maliyeti karşılaştırdınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3, Bölüm 10

16.3 Deposit Gereklilikleri

Mortgage ile ev alırken asıl odak yalnızca deposit yüzdesi olmamalıdır; fakat deposit yine de belirleyici unsurlardan biridir. Daha yüksek deposit genellikle daha iyi ürünlere erişimi kolaylaştırırken, düşük deposit'li seçenekler daha pahalı faiz oranlarıyla gelebilir.

Pratikte unutulmuş nokta, deposit dışında da ciddi ilk masraflar bulunduğuudur. LBTT, solicitor ücreti, valuation, search ve taşınma masrafları ayrıca planlanmalıdır. Deposit kaynağının ispatı da lender ve solicitor tarafından sorulabilir^{2,9}.

Pratik uyarılar

- Deposit'iniz varsa bile LBTT, solicitor ve taşınma masrafları ayrıca planlanmalıdır.
- Düşük deposit'li mortgage her zaman daha uygun değildir.
- Yurtdışından gelen deposit için para kaynağını belgelemek gerekebilir.

Kısa kontrol listesi

- Sadece deposit'i değil toplam satın alma masrafını hesapladınız mı?
- Deposit kaynağınızı belgeleyebiliyor musunuz?

- Gifted deposit varsa bunu yazılı olarak gösterebiliyor musunuz?
- Düşük deposit ile daha yüksek faiz arasındaki farkı karşılaştırdınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 1, Bölüm 8

16.4 Conveyancing, Home Report ve Missives

İskoçya'da ev alımında solicitor'ın rolü çok merkezîdir. Conveyancing, evin mülkiyetinin satıcıdan alıcıya hukuken devredilmesini sağlayan süreçtir ve hukuki kontrollerin büyük bölümü solicitor üzerinden yürür⁶.

Home Report, İskoçya'ya özgü en önemli belgelerden biridir. Teklif vermeden önce mülkün durumu hakkında ciddi bir ilk değerlendirme yapmanıza imkân verir. Bunun yanında hukuken bağlayıcı aşama, tarafların solicitor'ları arasındaki yazışmalar tamamlanıp missives sonuçlandığında ortaya çıkar^{7,8}.

Pratik uyarılar

- Home Report'ı görmeden teklif vermek risklidir.
- Estate agent ile solicitor'ın rolü aynı değildir.
- "Teklif kabul edildi" ile "missives tamamlandı" aynı aşama değildir.

Kısa kontrol listesi

- Bir solicitor seçtiniz mi?
- Home Report'ı ayrıntılı incelediniz mi?
- Teklifinizi solicitor üzerinden mi yürütüyorsunuz?
- Missives aşamasının ne zaman tamamlanacağını biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 3, Bölüm 15

16.5 LBTT ve ADS

İskoçya'da konut alırken ödenecek ana işlem vergisi LBTT'dir. Bu, Stamp Duty'nin İskoç eşdeğeri gibi görünse de ayrı ve devredilmiş bir vergidir. İngiltere'deki değişiklikler İskoçya'da otomatik uygulanmaz^{1,2}.

Temmuz 2026 itibarıyla standart residential LBTT'de ilk £145,000 için oran %0'dır; sonraki dilimler artan oranlarda vergilendirilir. Uygun first-time buyer relief, sıfır oranlı eşiği £175,000'a kadar yükseltebilir. İkinci konut veya belirli yatırım amaçlı alımlarda Additional Dwelling Supplement (ADS), genel olarak toplam satın alma bedelinin %8'i üzerinden ayrıca uygulanır. Sözleşme tarihi, mevcut konutların mülkiyeti ve ana konutun değiştirilmesi gibi ayrıntılar sonucu etkileyebilir.^{2,3}

Pratik uyarılar

- LBTT'yi stamp duty ile karıştırmayın.

- First-time buyer relief otomatik varsayılmamalıdır.
- İkinci ev veya kiraya verilecek mülklerde ADS maliyetini ayrıca hesaplayın.

Kısa kontrol listesi

- First-time buyer relief hakkınız var mı?
- ADS uygulanıp uygulanmayacağını kontrol ettiniz mi?
- LBTT'yi resmî calculator ile hesapladınız mı?
- Vergi maliyetini deposit'ten ayrı planladınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 8, Bölüm 16.2

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'da ev satın almayı düşünüyorsanız şu adımları erken netleştirmek faydalı olur:

- Residential mı, buy-to-let mi alacağınızı baştan belirlemek
- Mortgage in principle almak
- Deposit yanında LBTT ve solicitor masraflarını da ayrıca hesaplamak
- Home Report ve solicitor sürecini İngiltere sistemiyle karıştırmamak
- First-time buyer relief veya ADS durumunuzu önceden kontrol etmek
- Uzun vadeli vize/statü planınızın mortgage uygunluğunu etkileyebileceğini hesaba katmak

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. Scottish Government, Land and Buildings Transaction Tax – <https://www.gov.scot/policies/taxes/land-and-buildings-transaction-tax/>
2. Revenue Scotland, Residential property – <https://revenue.scot/taxes/land-buildings-transaction-tax/residential-property>
3. Revenue Scotland, Additional Dwelling Supplement – <https://revenue.scot/taxes/land-buildings-transaction-tax/additional-dwelling-supplement-ads>
4. MoneyHelper, Mortgage in principle – <https://www.moneyhelper.org.uk/en/blog/buy-or-rent-a-home/what-happens-when-I-get-a-mortgage-in-principle>
5. mygov.scot, Making an offer – <https://www.mygov.scot/buy-home/make-offer>
6. mygov.scot, Conveyancing – <https://www.mygov.scot/buy-home/conveyancing>
7. mygov.scot, Home Report – <https://www.mygov.scot/buy-home/home-report>
8. mygov.scot, Missives – <https://www.mygov.scot/sell-home/missives>
9. Revenue Scotland, Calculate property transactions – <https://revenue.scot/calculate-tax/calculate-property-transactions>

17. GÖÇMENLİK STATÜSÜ, OTURUM VE VATANDAŞLIK

İskoçya'ya yeni gelen birçok kişi ilk aşamada evi, bankayı, GP kaydını ve günlük hayatı kurmaya odaklanır; fakat orta ve uzun vadede asıl belirleyici olan şey, hangi göçmenlik statüsünde olduğunuz ve bu statünün sizi nereye götürebileceğidir. Birleşik Krallık'ta göçmenlik sistemi kategori bazlı işler; öğrenci olarak gelen biriyle sponsorluklu çalışan biri, araştırmacı olarak gelen biriyle kısa süreli akademik ziyaretçi aynı kurallara tabi değildir.

Bu bölüm, ayrıntılı bireysel hukuki tavsiye yerine, temel rota mantığını açıklayan pratik bir çerçeve sunar. Ücretler ve ayrıntılı koşullar değişebildiği için başvuru öncesinde her zaman son resmî rehber ayrıca kontrol edilmelidir. 8 Nisan 2026'dan itibaren birçok vize, settlement ve nationality ücretinin arttığı da ayrıca not edilmelidir¹.

17.1 Student Route

Student Route, Birleşik Krallık'ta lisans, yüksek lisans, doktora ve bazı diğer uygun kurslar için kullanılan ana öğrenci vizesidir. Bu rota, genel bir "oturma" değil; çalışma ve kalış şartları belirli bir öğrenci iznidir².

Kursu bırakma, dondurma, kurum değiştirme veya çalışma sınırlarının ihlali statünüzü etkileyebilir. Ayrıca Student Route tek başına klasik settlement rotası değildir; çoğu kişi için daha sonra Graduate Route veya Skilled Worker'a geçişte başlangıç noktasıdır^{2,3,4}.

Pratik uyarılar

- Student Route oldukça kurallı bir göçmenlik statüsüdür.
- Kursu bırakma veya dondurma gibi durumlarda üniversitenizin immigration advice birimiyle birlikte hareket edin.
- Başvuru ücreti ile IHS aynı şey değildir; ikisini ayrı planlayın.

Kısa kontrol listesi

- CAS ve kurs bilgileriniz doğru mu?
- Vize bitiş tarihinizi not ettiniz mi?
- Çalışma sınırlarınızı biliyor musunuz?
- Üniversitenizin immigration advice servisini öğrendiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 2.1, Bölüm 8, Bölüm 17.7

17.2 Graduate Route

Graduate Route, uygun bir programı başarıyla tamamlayan uluslararası mezunlara sponsora

bağlı olmadan Birleşik Krallık'ta çalışma veya iş arama imkânı veren geçici bir rotadır ve başvuru Birleşik Krallık içinden yapılmalıdır. İzin süresi, 31 Aralık 2026 veya öncesinde yapılan başvurularda iki yıl; 1 Ocak 2027 veya sonrasında yapılan başvurularda 18 aydır. Doktora veya başka bir doktora düzeyi yeterliliğini tamamlayanlar için süre üç yıldır.³

Bu rota kendi başına klasik 5 yıllık settlement yolu değildir. Çoğu kişi için işlevi, geçici ama değerli bir köprü olmaktır. Bu nedenle iş arama, kariyer planlama ve olası Skilled Worker geçişi birlikte düşünülmelidir.

Dependants bakımından da kurallar dardır; çoğu durumda sonradan sıfırdan aile getirme mantığına uygun değildir⁸.

Pratik uyarılar

- Graduate Route'un sunduğu serbest çalışma imkânı, settlement hakkı ile karıştırılmamalıdır.
- Başvuru yalnızca UK içinden yapılır.
- Aile üyeleri bakımından kurallar dardır; "sonradan getiririm" varsayımı güvenli değildir.

Kısa kontrol listesi

- Üniversitenizin course completion bildirimini beklediniz mi?
- Graduate Route'un süresini ve sınırını biliyor musunuz?
- Sonraki aşamada Skilled Worker veya başka rota düşünüyor musunuz?
- Dependant durumunuzu ayrıca kontrol ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 14, Bölüm 17.3

17.3 Skilled Worker

Skilled Worker rotası, lisanslı bir sponsordan uygun bir iş teklifi alan kişilerin kullandığı ana sponsorluklu çalışma rotasıdır. Temmuz 2026 itibarıyla standart maaş şartı, kural olarak yıllık £41,700 ile ilgili occupation code'un going rate'inden yüksek olanıdır. Yeni mezunlar, doktora sahipleri, sağlık ve eğitim meslekleri, geçiş hükümleri ve bazı listelenmiş işler için farklı eşikler uygulanabilir.⁴

Bu rotanın önemli avantajı, settlement'a giden ana yollardan biri olmasıdır. Ancak sponsor niteliği, iş değişikliği, rol uygunluğu ve zamanlama bu statüyü doğrudan etkiler¹¹.

Pratik uyarılar

- Skilled Worker, "iş buldum, artık sorun yok" anlamına gelmez; sponsor niteliği ve vize koşulları devam eder.
- Settlement sayacı açısından rota değişim tarihleri önemlidir.

- Maaş ve uygun iş şartlarını güncel GOV.UK sayfasından kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- İşvereniniz sponsor lisansına sahip mi?
- Teklif edilen rol rota kapsamında uygun mu?
- Maaş ve diğer uygunluk koşullarını kontrol ettiniz mi?
- Uzun vadede ILR hedefiniz varsa tarihinizi not ettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 17.9

17.4 Global Talent

Global Talent, özellikle akademi, araştırma, bilim, mühendislik, tıp, beşerî bilimler, sosyal bilimler, dijital teknoloji ve sanat-kültür alanlarında lider veya gelecek vaat eden kişiler için tasarlanmış daha esnek bir çalışma rotasıdır. Başvuru endorsement veya uygun prize üzerinden ilerleyebilir⁵.

Bu rotanın önemli avantajlarından biri, bazı başvuruscular için settlement'a daha hızlı gidebilmesidir. Sponsorlu iş zorunluluğunun olmaması da bazı akademik profiller için önemli bir esneklik sağlar.

Pratik uyarılar

- Bu rota "başarılı herkes" için otomatik uygun değildir; endorsement ciddi belge ve profil gerektirir.
- Akademik CV, yayın, fon ve alan içi tanınırlık önemlidir.
- Hızlı settlement ihtimali cazip olsa da önce endorsement eşiği geçilmelidir.

Kısa kontrol listesi

- Alanınız Global Talent kapsamına giriyor mu?
- Endorsement mi, prize route mu sizin için uygun?
- İlgili endorsing body kriterlerini incelediniz mi?
- 3 yıllık settlement avantajı size uygulanabilir mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 14, Bölüm 17.9

17.5 Academic / Visitor

Kısa süreli akademik gelişler için her zaman çalışma vizesi gerekmez. Araştırma ziyareti, kısa dönem akademik işbirliği, misafir öğretim veya konferans amaçlı gelişlerde Standard Visitor içindeki akademik ziyaret kuralları önem kazanabilir⁶.

Ancak visitor statüsü, çalışma vizesi yerine geçen genel bir "ara çözüm" değildir. Academic visitor rejimi, kişinin kendi alanında yüksek nitelikli olmasını ve yurtdışındaki akademik kurumla bağını sürdürmesini esas alır.

Pratik uyarılar

- Visitor statüsü ile fiilen çalışmak veya uzun vadeli yerleşmek mümkün değildir.
- Akademik ziyaret ile employment arasındaki çizgi hassas olabilir; ev sahibi kurumun yönlendirmesine uyun.
- 6 aydan uzun akademik ziyaretlerde özel academic visitor kuralını ayrıca kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- Ziyaretiniz çalışma mı, araştırma ziyareti mi, konferans mı?
- Ev sahibi kurumdan destek mektubu aldınız mı?
- 6 aydan uzun kalışta academic visitor kuralını kontrol ettiniz mi?
- Bu statünün çalışma izni vermediğini biliyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 14, Bölüm 18

17.6 Dependant Kuralları

Son yıllarda en çok değişen ve en çok yanlış anlaşılan alanlardan biri dependant kurallarıdır. Student Route bakımından aile üyelerini getirme imkânı artık daha dar ve istisna ağırlıklı bir alandır⁷.

Graduate Route'ta da genel mantık dardır. Skilled Worker tarafında ise partner ve çocuklar bakımından imkanlar genellikle daha geniştir; ancak her bireyin durumu ana rotayla yakından bağlantılıdır^{8,9}.

Pratik uyarılar

- Student Route'ta dependant getirmek artık istisna ağırlıklı bir konudur.
- Graduate Route, aileyi sonradan genişletmek için güvenli bir ana rota değildir.
- Eşinizin ve çocuğunuzun statüsü, ana vize rotanızla yakından bağlantılıdır.

Kısa kontrol listesi

- Hangi rota altında dependant mümkün, netleştirdiniz mi?
- Aile üyeleriniz şu anda UK içinde hangi statüde?
- Sonradan getirme ile içeriden devam etme farkını biliyor musunuz?
- Her birey için ayrı ücret ve IHS hesabı yaptınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 17.1–17.3

17.7 Vize Uzatma ve Switching

Birçok kişi göçmenlik statüsünü tek aşamalı düşünür; oysa Birleşik Krallık'ta extension ve switching pratiği çok yaygındır. Student'tan Graduate'a, Graduate'tan Skilled Worker'a veya bazı statülerden Student Route'a geçiş mümkün olabilir; ancak

bu her rota için aynı şekilde açık değildir^{2,3,10}.

Temel pratik kural şudur: vizenin son haftasına kadar beklemeyin. Extension veya switch düşünüyorsanız, hem kurumunuz hem de kendi belge hazırlığınız bakımından erken planlama gerekir.

Pratik uyarılar

- Her rota her rotadan içeriden başvuruya açık değildir; önce uygunluğu kontrol edin.
- Geçerli ve zamanında başvuru yapmadan “karar gelene kadar sorun yok” varsayımı güvenli değildir.
- Vize bitiş tarihini son haftada hatırlamak en sık yapılan hatalardandır.

Kısa kontrol listesi

- Bir sonraki rotanız belli mi?
- İçeriden başvuru mümkün mü?
- Gerekli belgeler ve zaman çizelgesi hazır mı?
- Vize bitiş tarihinizi takvime eklediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 2.1, Bölüm 17.8

17.8 eVisa Sistemi

Birleşik Krallık artık göçmenlik statüsünü giderek daha fazla dijital kayıt üzerinden yürütmektedir. eVisa, kimliğiniz ve göçmenlik statünüzün dijital kayıdır; UKVI hesabı üzerinden statünüzü görüntüleyebilir ve gerektiğinde share code üretebilirsiniz¹³.

Fiziksel kart veya eski belge mantığına alışkın olanlar için en kritik nokta, pasaport veya kimlik değiştiğinde UKVI hesabının da güncellenmesi gerektiğidir.

Pratik uyarılar

- eVisa’nız olması, UKVI hesabını güncellemeden her şeyin otomatik işleyeceği anlamına gelmez.
- Yeni pasaport aldıysanız veya kişisel bilgileriniz değiştiyse hesabı güncelleyin.
- Seyahat öncesinde hesabınıza erişebildiğinizi ve statünüzün doğru görüldüğünü kontrol edin.

Kısa kontrol listesi

- UKVI hesabınız aktif mi?
- eVisa’nızı görüntüleyebiliyor musunuz?
- Share code üretmeyi biliyor musunuz?
- Yeni pasaport veya kimlik değişikliğini sisteme işlediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 2.1, Bölüm 4.6

17.9 ILR (Indefinite Leave to Remain)

Indefinite Leave to Remain (ILR), yani settlement, Birleşik Krallık'ta süresiz yaşama ve çalışma hakkı sağlayan önemli bir eşittir. Ancak her rota ILR'ye aynı şekilde götürmez.

Hükûmetin earned settlement ve daha uzun yerleşim sürelerine ilişkin politika ve istişare çalışmaları, yürürlükteki Immigration Rules'tan ayrılmalıdır. Temmuz 2026 itibarıyla kişisel uygunluk, başvurunun yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan route-specific kurallara göre değerlendirilir; yalnızca politika açıklamasına dayanarak yerleşim süresi varsayılmamalıdır.¹⁴

Skilled Worker gibi bazı rotalar 5 yıllık klasik settlement yoluna sayılır. Global Talent'in bazı alt kategorilerinde bu süre daha kısa olabilir. Buna karşılık Student ve Graduate rotaları klasik 5 yıllık settlement sayacına aynı şekilde işlemez.^{5,11}

Pratik uyarılar

- Her uzun kalış, settlement sayacına aynı şekilde işlemez.
- Absence, rota uygunluğu ve bazı rotalarda maaş seviyesi önemlidir.
- ILR, citizenship değildir; vatandaşlıktan önce gelen ayrı bir hukuki aşamadır.

Kısa kontrol listesi

- Mevcut vizeniz settlement route mu?
- ILR için gerekli yıl sayısını biliyor musunuz?
- Life in the UK Test gerekecek mi?
- Absence kayıtlarınızı saklıyor musunuz?

Bkz. ayrıca: Bölüm 17.3, Bölüm 17.4, Bölüm 17.10

17.10 Citizenship ve Naturalisation

British citizenship / naturalisation, ILR'den sonraki ayrı ve daha ileri bir aşamadır. Naturalisation başvurusunda lawful residence, good character, dil ve Life in the UK şartları önemlidir.¹²

Buradaki en önemli pratik nokta şudur: ILR alınca otomatik olarak British citizen olunmaz. Naturalisation ayrı ücret, ayrı form ve ayrı değerlendirme gerektirir. Çocuklar için ise bazı durumlarda ayrı registration rejimi devreye girer.

Pratik uyarılar

- ILR ile citizenship aynı şey değildir.
- Good character başlığını hafife almayın; bu yalnızca ceza mahkûmiyetinden ibaret değildir.
- Çocuklar için rota farklı olabilir; yetişkin naturalisation rehberi her zaman yeterli olmaz.

Kısa kontrol listesi

- Önce ILR şartını sağlıyor musunuz?
- Absence kayıtlarınızı çıkardınız mı?
- Life in the UK ve dil şartınızı biliyor musunuz?
- Çocuklar için registration mı, yetişkinler için naturalisation mı gerektiğini ayırdınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 10, Bölüm 17.9

Kısa genel kontrol listesi

Bu bölüm bakımından uzun vadeli plan yaparken şunları netleştirmek faydalı olur:

- Şu an hangi vize rotasında olduğunuzu ve bu rotanın sizi nereye götürdüğünü bilmek
- Student, Graduate ve Skilled Worker rotalarını bir zincirin halkaları gibi düşünmek
- Dependant kurallarını baştan doğrulamak
- eVisa hesabınızı aktif ve güncel tutmak
- Settlement sayan ve saymayan statüleri ayırmak
- ILR ile citizenship'i birbirine karıştırmamak

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. GOV.UK, Home Office immigration and nationality fees, 8 April 2026 –

<https://www.gov.uk/government/publications/visa-regulations-revised-table/home-office-immigration-and-nationality-fees-8-april-2026>

2. GOV.UK, Student visa – <https://www.gov.uk/student-visa>

3. GOV.UK, Graduate visa – <https://www.gov.uk/graduate-visa>

4. GOV.UK, Skilled Worker visa – <https://www.gov.uk/skilled-worker-visa>

5. GOV.UK, Global Talent visa – <https://www.gov.uk/global-talent>

6. GOV.UK, Standard Visitor: visit as an academic – <https://www.gov.uk/standard-visitor/visit-as-an-academic>

7. GOV.UK, Student visa: your partner and children – <https://www.gov.uk/student-visa/family-members>

8. GOV.UK, Graduate visa: your partner and children – <https://www.gov.uk/graduate-visa/your-partner-and-children>

9. GOV.UK, Skilled Worker visa: your partner and children – <https://www.gov.uk/skilled-worker-visa/your-partner-and-children>

10. GOV.UK, Skilled Worker visa: switch to this visa – <https://www.gov.uk/skilled-worker-visa/switch-to-this-visa>

11. GOV.UK, Indefinite leave to remain if you have a Skilled Worker visa – <https://www.gov.uk/indefinite-leave-to-remain-tier-2-t2-skilled-worker-visa>

12. GOV.UK, Guide AN: naturalisation as a British citizen – <https://www.gov.uk/government/publications/form-an-guidance/form-an-guidance-accessible>

13. GOV.UK, View and prove your immigration status – <https://www.gov.uk/evisa/view-evisa-get-share-code-prove-immigration-status>

14. Home Office, 'A Fairer Pathway to Settlement: statement and consultation on earned settlement'
<https://www.gov.uk/government/consultations/earned-settlement/a-fairer-pathway-to-settlement-statement-and-accompanying-consultation-on-earned-settlement-accessible>.

18. TÜRK TOPLULUKLARI VE ATAS

İskoçya'ya yeni geldiğinizde resmî işlemler kadar önemli olan bir başka mesele de sosyal ve topluluk bağları kurmaktır. Özellikle öğrenci, akademisyen, yeni mezun, profesyonel ve aileler için aynı deneyimden geçen insanları bulmak uyum sürecini ciddi biçimde kolaylaştırır. Bu noktada ATAS — Association of Turkish Alumni and Students in Scotland — İskoçya'daki Türk öğrenci ve mezun topluluğunu bir araya getirmeyi amaçlayan, SC050674 numaralı aktif bir İskoç yardım kuruluşudur^{1,2}.

Bu bölüm, ATAS'ı yalnızca bir etkinlik grubu olarak değil, İskoçya'daki Türk topluluğu içinde sosyal, akademik ve profesyonel bir temas noktası olarak konumlandırır. Bölüm 13'teki sosyal hayat, Bölüm 14'teki akademik kültür ve Bölüm 17'deki uzun vadeli yerleşim planı ile birlikte düşünülmesi faydalıdır.

18.1 ATAS Nedir?

ATAS, Türk öğrenciler, mezunlar ve akademisyenler arasında bağlantı kurmayı amaçlayan İskoçya merkezli bir yardım kuruluşudur. Kurum, sosyal ve profesyonel bağlantıları güçlendirmeyi, gönüllülüğü teşvik etmeyi ve akademik-kariyer gelişimini desteklemeyi temel amacı olarak tanımlar².

Kurumsal yapı bakımından da ATAS'ın üyelik temelli bir örgüt olduğu görülmektedir. Yönetim komitesi üyeler arasından seçilir; ayrıca Steering Committee ve gönüllü destek yapısı bulunur.⁴

Pratik uyarılar

- ATAS'ı yalnızca öğrencilere yönelik dar bir sosyal kulüp gibi düşünmek eksik kalır.
- Yönetim, üyelik ve gönüllülük yapısı resmî kanallar üzerinden yürüdüğü için güncel bilgi için siteyi takip etmek gerekir.

Kısa kontrol listesi

- ATAS'ın ne tür bir kurum olduğunu anladınız mı?
- Sadece etkinlik değil, daha geniş topluluk ve ağ işlevi gördüğünü biliyor musunuz?
- Resmî site ve üyelik sayfasını incelediniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 14, Bölüm 18.3

18.2 Etkinlikler ve Topluluk Kültürü

ATAS'ın topluluk kültürü, farklı yaş ve yaşam aşamalarındaki kişileri bir araya getiren etkinlikler üzerinden şekillenmektedir. Kültürel buluşmalar, iftar ve bayram etkinlikleri, network toplantıları ve yerel ortaklıklar bu yapının parçasıdır⁵.

Yeni gelen biri açısından burada önemli olan nokta, bu tür etkinliklerin yalnızca sosyal

eğlence değil, aynı zamanda bilgi dolaşımı alanı olmasıdır. Ev bulma, iş arama, çocuklu yaşam, üniversite deneyimi veya şehir hayatına uyum gibi birçok pratik bilgi çoğu zaman bu ağlar içinde dolaşır.

Pratik uyarılar

- Her etkinliği “tam bana hitap ediyor mu?” diye çok dar okumayın; ilk birkaç etkinlik daha çok topluluğu tanıma işlevi görebilir.
- Kültürel veya tematik etkinlikler, doğrudan networking beklentisi olmayan kişiler için daha rahat bir giriş noktası olabilir.
- Etkinlik takvimi dönemsel değişebildiği için güncel bilgiyi resmî site ve sosyal medya kanallarından takip edin.

Kısa kontrol listesi

- En az bir ATAS etkinliğini takip ettiniz mi?
- Sosyal ve kültürel etkinlikleri bir topluluk giriş noktası olarak görüyor musunuz?
- Güncel duyurular için resmî kanalları kaydettiniz mi?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 18.4

18.3 Gönüllülük ve Katılım

ATAS'ın kurumsal yapısında gönüllülük önemli bir yer tutar. Yönetim komitesi günlük operasyonlar ve daha geniş projeler için gönüllüler alabilir. Bu yapı, yeni gelenlerin yalnızca izleyici değil, katkı sunan üye olarak da topluluğa katılabileceğini gösterir⁴.

Üyelik sistemi de önemlidir. Student, alumni, academic, community ve patron gibi kategoriler farklı hak ve beklentiler doğurur. Community membership bağlantıyı sürdürmek için daha hafif bir başlangıç sunarken, oy hakkı olan üyelikler daha kurumsal katılım sağlar.³

Pratik uyarılar

- Herkesin mutlaka ücretli üyelikle başlaması gerekmez; bazı kişiler için community membership daha uygun olabilir.
- Gönüllülük zaman ve sorumluluk gerektirir; sürdürülebilir katkı düşünmek daha sağlıklıdır.
- Seçimli pozisyonlar ile gönüllü destek rolleri aynı şey değildir.

Kısa kontrol listesi

- Size uygun üyelik türünü belirlediniz mi?
- Gönüllü olmak istiyorsanız hangi alanda katkı sunabileceğinizi düşündünüz mü?
- Community membership ile oy hakkı olan üyelikleri ayırdınız mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 18.1, Bölüm 18.4

18.4 Faydalı Sosyal Ağlar ve İletişim Kanalları

ATAS'ın sunduğu en değerli şeylerden biri, farklı yaşam aşamalarındaki Türk topluluğunu tek bir çatı altında birbirine bağlamaya çalışmasıdır. Resmî site yapısında events, latest news, blog, mentorship program ve career guidance hub gibi başlıkların ayrı ayrı sunulması, iletişimin yalnızca tek yönlü duyuru mantığında kurulmadığını gösterir.^{2,6,7}

Pratikte bu, yeni gelenler için sosyal tavsiye, şehir bilgisi, kariyer yönlendirmesi, mentorluk, burs veya ödül duyuruları ve bazen üniversitelerle ortak fırsatların aynı ağ içinde toplanabildiği anlamına gelir. Üniversite Türk toplulukları da bu ağın önemli tamamlayıcılarıdır.^{8,9,10,11}

Pratik uyarılar

- Yalnızca bir sosyal medya hesabını değil, mümkünse resmî siteyi de takip edin.
- Kariyer, mentorluk ve topluluk etkinliği kanalları birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcıdır.
- Topluluk ağlarından edinilen bilgiyi özellikle göçmenlik, burs ve iş hakları alanlarında resmî kaynaklarla teyit edin.

Kısa kontrol listesi

- ATAS'ın resmî sitesini kaydettiniz mi?
- Events, news ve career guidance başlıklarını ayrı ayrı takip ediyor musunuz?
- Mentorluk veya kariyer desteği sizin için anlamlı olabilir mi?
- Topluluk bilgisini resmî kaynakla doğrulama alışkanlığınız var mı?

Bkz. ayrıca: Bölüm 13, Bölüm 14, Bölüm 17

Kısa genel kontrol listesi

İskoçya'daki Türk topluluğuna daha rahat dâhil olmak için şu adımlar faydalı olur:

- ATAS'ın ne tür bir kurum olduğunu anlamak
- En az bir etkinlik veya duyuruyu takip etmek
- Size uygun üyelik türünü belirlemek
- Gönüllülük veya daha aktif katılım isteğiniz varsa bunu erken düşünmek
- Kariyer, mentorluk ve topluluk kanallarını birlikte değerlendirmek

Dipnotlar ve resmî kaynaklar

1. OSCR, Association of Turkish Alumni and Students in Scotland (SC050674) – <https://www.oscr.org.uk/about-charities/search-the-register/charity-details?number=SC050674>
2. ATAS, About ATAS – <https://atas.org.uk/about-atas>

3. ATAS, Register / Membership categories – <https://atas.org.uk/register>
4. ATAS, Meet the Team – <https://atas.org.uk/aboutus>
5. ATAS, Events – <https://atas.org.uk/events>
6. ATAS, Mentorship – <https://atas.org.uk/mentorship>
7. ATAS, Career Guidance Hub – <https://atas.org.uk/atas-career-guidance-hub>
8. ATAS, University of Edinburgh PhD Award (2025/26) – <https://atas.org.uk/atas-university-of-edinburgh-phd-award-2025-26>
9. Glasgow University Students' Representative Council, Turkish Society – <https://www.glasgowunisrc.org/organisation/8719/>
10. Strath Union, Turkish Society – <https://www.strathunion.com/groups/find-a-society/society/turkish/>
11. Edinburgh University Students' Association, Turkish Society – <https://www.eusa.ed.ac.uk/activities/view/turkishsoc>

ATAS İletişim Bilgileri

<https://atas.org.uk>

info@atas.org.uk

<https://www.facebook.com/atasscotland>

<https://www.instagram.com/atasscotland>

<https://www.twitter.com/atasscotland>

<https://www.linkedin.com/in/atas-scotland>

<https://bit.ly/ATASyoutube>